

Jeden den Ivana Denisoviče

12Z.Xli.63 1.
jeden den ivana děnisovice
nakladatelství politické literatur/
JCUCII W11
ivana děnisoviče
praha 1963

AA 15700
přeložil © sergej machonin ilustroval © Stanislav kolíbal
J12121

V pět hodin ráno, jako každý den, zazněl budíček – tloukli kladivem o kolejnici u štábního baráku. Prerývané vyzvánění proniklo jen slabě okenními tabulkami pokrytými na dva prsty námrazou a brzo utichlo; bylo tma, dozorci se nechtělo dlouho zvonit.

Zvuk ustal, a venku byla pořád ještě tmoucí tma jako vprostřed noci, když Šuchov vstával na kýbl, do okna svítily jenom tři žluté lucerny: dvě

v koridoru, jedna uvnitř tábora.

Nějak dlouho nešli odemknout barák, ani nebylo slyšet, že by se služba chytila vynést na tycích záchodovou bečku.

Šuchov nikdy nezaspal budíček, vstával, hned jak se ozval. Do nástupu měl 0*1 tak půldruhé hodiny svého soukromého, neerárního času. Kdo se vyzná

v táborovém životě, vždycky si může přivydělat: někomu spíchnout ze ltré podšívky potah na palčáky, mohovitému kamarádovi z party při-Itřt tuché válenky přímo na palandu, aby nemusel šlapat bosky a dolovat je i hromady, nebo oběhnout sklady, okouknout, kde by se dala někomu u«l« lat službička, zamést nebo něco přinést; anebo skočit do jídelny, chvíli Ibirat misky se stolů a odnášet je, naskládané v kupách na sebe, do umývárny – taky se přitom sežene trocha jídla. Jenže tam by se rád přiživil kdekdo, a hlavně když v miskách něco zbyde, člověk se neudrží a začne je vylixovat. A Šuchov si dobře zapsal za uši slova svého prvního partáka K./Jomlna – byl to starý táborový mazák, v třiactyřicátém roce seděl už rfvtináct let, a řekl jednou ha holoseči u ohně nové várce svých zelenáčů, k< i é přivezli z fronty:

„Mládenci, tady platí zákon tajgy. Ale kdo je člověk, dokáže žít i tady. Víte, kdo v táboře zajde? Kdo vylížu je misky, kdo věčně dřepí na marodce u kdo chodí práskat k bezpečákovi*“

Pokud jde o ty práskače, to tedy přehnal. Ti si vždycky krk zachrání. Jr-ifr* ta záchrana stojí cizí krev.

VIdycky vstával Šuchov hned, jak se ozval budíček, dnes ale nevstal. Už vtmra večer nebyl nějak ve své kůži, bůhví co to bylo, napůl ho rozrážela • hmiko, napůl měl v celém těle lámání. Ani v noci se pořádně nezahřál.

V poloipánku mu chvílemi připadalo, že se doopravdy rozstona, chvílemi, le)• mu kapku lip. Pořád si přál, aby ještě nebylo ráno.

Ale ráno přišlo v svůj čas.

Ottatně, jak ie taky zahrát –okno na prst zamrzlé a na stěnách kolem šuchov nevstával. Ležel na horní palandě dvojáku, deku a vatovaný kabát přetažené přes hlavu a chodidla v jednom rukávu blůzy. Neviděl nic, ale podle zvuků rozeznával všechno, co se děje v celém baráku i v koutě, kde spala jeho parta. Třeba teď. Dva dědci ztěžka šlapou, jak nesou po chodbě jednu z beček – vejde se do ní osm kbelíků! Prý služba pro invalidy, lehká práce. Jen ať to někdo zkusí vynést ji a nerozlejt! Teď zase žuchla u pěta-sedmdesátky o zem hromada svázaných válenek ze sušárny. Aha, a teď i u nás (naše parta byla dnes v sušárně taky na řadě). Parták a jeho zástupce se obouvají mlčky, jejich dvoják vrže. Zástupce teď půjde do výdejny pro chleba a parták na štáb, do výrobně plánovacího oddělení.

Ale dnes tam na VPO nepůjde k úkolářům, jak chodívá každý den. Šuchov si vzpomněl: dnes jde přece o všecko – jejich partu, stočtyřku, chtějí ze stavby dílen strčit na nové pracoviště, na „Socměstečko“. Jenomže to Socměstečko je pláň holá, samá sněhová hrbatina, a než se tam vůbec něco začne dělat, musí lidi nejdřív vykopat díry, postavit sloupy a natáhnout ostnatý drát – sami na sebe, aby neutekli. A teprve pak stavět.

Měsíc se tam nebudou mít kde ohřát, to je hotová věc, ani bouda pro psa tam není. A oheň si tam nerozděláš – z čeho taky? Makej jako ras, jinak ti není pomoci.

Parták z toho má těžkou hlavu, jde to vyžehlit.

Navězt do toho některou jinou partu, nějaké vejry, co v tom neumějí chodit. S prázdnýma rukama se člověk samozřejmě nedomluví. Aby s sebou rovnou vzal půl kila špeku pro úkoláře. Jestli ne kilo.

Copak zkusit by se dalo leccos. Co kdyby Šuchov zkusil zdekovat se na marodku,

Jeden den Ivana Denisoviče

pěkně se na den ulejt z práce? Je opravdu jak rozlámáný.

Počkat – který dozorce má dneska službu?

Už si vzpomněl. Službu má „Půldruhýho Ivana“, seržant, hubený černooký čahoun. Když se na něj člověk poprvé koukl, šla z něho hrůza. Ale pak se ukázalo, že se s ním dá vyjít nejlíp ze všech těch orgánů; jakživ nenapaří korekci, netahá k raportu. Takže Šuchov si může ještě pohovět, než půjde do jídelny devítka. Dvoják se zatřásl a zahoupal. Vstávali dva najednou: nahoře Šuchovův souseď, baptista Aljoška, dole Bujnovskij, bývalý námořní kapitán druhého stupně. Dědci už vynesli obě bečky a teď se začali hádat, kdo má jít pro horkou vodu. Háдали se jako dvě štěkny.

Svářeč z dvacáté party na ně vztekle vyjel:

„Heleďte, vy chcípáci,“ a praštil po nich válenkou, „že vás půjdu srovnat!“ Válenka dutě bouchla do sloupu. Hned bylo ticho.

V sousední partě zavrčel zástupce:

„Vasile Fjodoryči! Ti mrzáci z proviantu nás vzali na hůl: měli jsme dostat po devíti stech čtyřikrát a fasovali jsme jenom třikrát. Komu mám teď ubrat?“

nem w> pocicnu, aie ceia parta to samo sebou slyšela a zatrнула: někomu §«n krajíček večer odříznou.

luchov 11 zatím ležel dál na slehlých pilinách svého slamníčku. Kdyby se lo ni aspoň nějak vystríbrilo! Buď pořádná horkost, nebo ať to lámání |*M<I«. Takhle to není ani ryba ani rak.

Zatímco si baptista šeptal modlitby, vrátil se Bujnovskij, který si odskočil na malou, a prohlásil jen tak do vzduchu, ale jaksi škodolibě:

„Držte se, rudá flotilo! Třicet grádů, jen to hvízdne!“

Nato se Šuchov rozhodl, že půjde na marodku.

A přeme v tu chvíli z něho něčí pravomocná ruka strhla blůzu a deku. iiíchov shodil z obličeje kabát a nadzvedl se. Pod ním stál hubený Tatar, hlava mu dosahovala právě k hořejší palandě.

To znamenalo, že má dnes službu mimo pořadí a že se připlížil iako t>eka

} >M - osm set padesát čtyři!“ přečetl Tatar z bílého proužku našitého i mi i údech černého kabátu. „Tři dny korekce s vyváděním!“

A lotva se ozval jeho zvláštěně příškrceň hlas, v tu ránu se to zahemžilo v |">lotmě baráku, kde svítilo jen pár žárovek a kde spalo na padesáti ště-Itlccm1 prolezlých dvojácích dvě stě lidí. Všichni, kdo ještě leželi, začali se httnam oblékat.

| „Za co, občane veliteli?“ zeptal se Šuchov. Snažil se přitom dodat svému f Jltitu víc lítosti, než kolik jí pocítoval.

• vyváděním do práce, to je ještě fešácká korekce. Fasuje se teplé jídlo j li není čas připouštět si myšlenky. Pravá korekce je bez vyvádění.

„Vyvaloval ses po budíčku. Dolů, a na velitelství,“ řekl Tatar líně, protože Mo lašné jemu, stejně jako Šuchovovi i všem ostatním, zač ta korekce. Tatarova hořá pomačkaná tvář nevyjadřovala nic. Otočil se, hledal dal-llho obětního beránka, ale všichni, jedni v pološeru, druzí pod žárovkou, !•!• dolních i horních palandách už strkali nohy do černých vatovaných kulhat t čísly na levém koleně nebo, pokud už byli oblečení, rychle dopínali k««iM'.iy a hrnuli se ke dveřím – počkat venku, až Tatar zmizí.

Kdyby Šuchov dostal korekci zaslouženě, nebylo by ho to tolik mrzelo. P>f ladilo ho to proto, že jindy vstával vždycky mezi prvými. Ale uprosit 1 ..tura nešlo, to věděl. Smlouval přesto dál, jen tak pro pořádek, a mezitím •I natáhl vatované kalhoty (na levém koleně měl taky našitý ošoupaný !• .i«»l«ný cancour a na něm černou, už vybledlou barvou namalované f uiu ŠČ – 854), navlékl si blůzu (na té byla dvě právě taková čísla – jedno f»« prtou a jedno na zádech), vybral si z hromady na zemi svoje válenky, ••••udil si čepici (se stejným plátěným proužkem a číslem vpředu) a vy-•iročil za Tatarem.

C Id itočtyřka viděla, jak Šuchova vedou, ale nikdo neřekl ani slovo; tt i@ taky říkat? Parták by se byl mohl maličko přimluvit, ale ten už byl -"*. A luchov taky neřekl ani slovo, nač Tatara dráždit. Snídani mu scho-•, to)• napadne.

7

i

!

! UK my V UM T/3II V«II.

Byl mráz a k tomu mlha, kousalo to do plic. Dva velké reflektory z protilehlých rohových věží protínaly tábor křížem. Svítily lucerny v pásmu . i uvnitř tábora. Tolik jich tam bylo nastrkáno, že jejich světla úplně pohlcovala hvězdy.

Kárančí, v táborovém žargonu „kárové“, rychle přebíhali táborem za svými záležitostmi a skřípali po sněhu válenkami. Ten běží na latrínu, ten do skladu, tamten do úschovny balíčků, další s kroupami do individuální kuchyně. Všichni mají hlavy vtažené mezi ramena, cípy kabátů pevně přes sebe a všem je zima. Ani ne tak od mrazu jako při pomýšlení, že v tom mrazu budou celý den, od rána do

Jeden den Ivana Denisoviče

večera. Jen Tatar šel ve svém starém plášti s usmolenými světle modrými výložkami pravidelným krokem, jako by mráz na něho neplatil. Minuli vysokou prkennou ohradu kolem korekce, kamenného táborového vězení; minuli ostnatý drát, ochraňující táborovou pekárnu před vězni; minuli roh štábního baráku, kde visela na sloupu, podchycena tlustým drátem, ojíňená kolejnice, pak další sloup, na kterém visel (v závětrí, aby neukazoval moc nízko) teploměr, celý obalený jinovatkou. Šuchov s plachou nadějí mrkl na mléčně bílou trubičku; kdyby ukázal jedenačtyřicet, neměli by podle předpisu vyhánět na práci. Jenomže teploměr dnes k té čtyřicítce nějak ne a ne klesnout. Vstoupili do štábního baráku a rovnou do světnice dozorců. Tam se potvrdilo, co Šuchovovi došlo už cestou: nedostal žádnou korekci, na strážnici mají prostě špinavou podlahu. Tatar prohlásil, že Šuchovovi trest promíjí, a nařídil mu, aby umyl podlahu.

Umyvat podlahu u dozorců byla povinnost zvláštního káry, který nechodil za bránu. Ale ten byl ve štábním baráku už dávno jako doma, měl přístup do pracovny k majorovi, k politickému zástupci i k bezpečákovi, posluhoval jim, zaslechl občas všelicos, co nevěděli ani dozorcí, a od určité doby si řekl, že drhnout podlahu obyčejným bachařům je vlastně pod jeho důstojnost. Ti ho jednou dvakrát zavolali, pak pochopili, oč jde, a začali klofat na podlahy chlapy z baráků. Na strážnici topili, až v kamnech hučelo. Dva dozorcí, svlečení do špinavých blůz, hráli dámu a třetí spal na úzké lavici, tak jak byl, v přepásaném dlouhém beraním kožichu a ve válenkách. V koutě stál kbelík s hadrem.

Šuchov se zaradoval a řekl Tatarovi za to, že mu odpustil:

„Děkuju, občane veliteli! Jakživ už nezůstanu Ležet po budičku.“

Tady panoval jednoduchý zákon: jsi hotov -- jdi si po svých. Teď když Šuchov dostal práci, připadlo mu, jako by ho najednou všechna bolest v těle přešla. Popadl kbelík a jen tak bez rukavic (v tom spěchu je zapomněl pod podhlavníkem) šel ke studni.

Několik partáků, kteří šli jako každý den na VPO, se shluklo u sloupu a jeden mladší, bývalý hrdina Sovětského svazu, se vyšplhal na sloup a otíral teploměr.

8
s f ilulu mu raui:

f l n << l < j'hej na něj, dejchej stranou, aby nestoup." „l «du tobě!..., dech na to nemá vliv.“

l urin, Šuchovův parták, mezi nimi nebyl. Šuchov postavil kbelík, zasut •! mm hluboko do rukávů a se zájmem pozoroval, co se tu děje. Iiillm muž na sloupu řekl ochraptělým hlasem: „ <lmadvacet a půl, do prčic práce.“ I tu jistotu se podíval ještě jednou a seskočil.

„ N síto jí za nič, vždycky ukazuje blbě,“ řekl někdo. „Copak do tábora ii *, | |h.í ádnej teploměr?“

!•••• tácl se rozešli. Šuchov se rozběhl ke studni. Pod spuštěnými, ale dole | - wunými náušníky čepice zle štípal do uší mráz.

Nu roubení studny namrzla tlustá vrstva ledu, takže kbelík sotva prošel litvftrem. A lano stálo jako kůl.

i Mm líkem, z kterého se kouřilo, a rukama zmrzlýma, že je necítil, se tm hov vrátil na strážnici a strčil ruce do studničné vody. Rozlilo se mu po iii> u teplo.

J Itiiar už byl pryč, zato dozorcí tu byli hned čtyři. Nechali hry i spaní • ItAilull te, jaký dostanou v lednu příděl jáhel (v městečku to bylo se zasolí* "»lm ipatné, ale dozorcí dostávali, i když jim lístky dávno došly, tu m lunt nějaké potraviny navíc a se slevou).

„Dnvlrej dveře, smrade! Táhne!“ ozval se jeden.

“ f maít t si válenky hned po ránu, to se Šuchovovi nehodilo. Ostatně fieměl by se do čeho přezout, ani kdyby si zaškočil do baráku. Za těch osm !• co seděl, už zažil, co se týče obuvi, všechny možné pořádky. Bývaly Ittty, le za celou zimu nedostali vůbec žádné válenky, stávalo se, že ani !|• »y neviděli, jenom láptě a „traktorky“ (sandály z gumy, šlápota – vzo-im« cul pneumatiky). Teď jako by to bylo s obutím o poznání lepší; v říjnu ámtal luhov (ovšem proč je dostal: zástupce partáka šel fasovat do skladu •t F '!. hov se k tomu přichomejtl) boty jako hrom, s tvrdou špičkou, místa Y tikh bylo na dvoje teplé onuce. Asi týden si tak chodil jako o Božím hodě, t»"vé kramfleky mu jenom cvakaly. A v prosinci už se fasujou válenky – lij* ni il jak páni, neumřeme, vydržíme.

, Ale jako na potvoru nějaký všivák v úctárně nakukal veliteli: válenky ať f«* v utifasujou, ale boty ať odevzdají. Co prý je to za pořádek, aby měl kára Hv«i páry najednou. A tak si musel Šuchov vybrat: chodit celou dlouhou ftittti buď v botách, anebo ve válenkách, i kdyby stokrát přišla obleva, li l">ty pěkně odevzdat.

Co se jich naopatřoval, těch nových botiček, solidolem je mastil, aby |mít.,

Jeden den Ivana Denisoviče

byla pěkná měkká, můj ty Tondo – ničeho tak nelitoval za celých Hitu let jako těchhle bot. Naházeli všechny na jednu hromadu, kamaráde, »• < jítře už tvoje nebudou.

W- i ti ťuchov vymyslel takovouhle chytristiku: vyskočil z válenek, po-• iivil je hezky jednu vedle druhé do kouta, přehodil přes ně onuce (lžíce

I IVNH UAlítTOVIC

9

I

. —, —, — ~ u. ^vui uu korekce, na ni nezapomněl), bosky se vrhl dozorcům pod nohy a začal hadrem rozhánět po podlaze spousty vody.

„Dávej pozor, ty hovado/' utrl se najednou jeden z dozorců a položil nohy na židli.

„Rejže? Ta se fasuje podle jinačí normy, s rejží to nesrovnávej!"

„Co sem chrstáš tolik vody, pitomče? Copak takhle se meje podlaha?"

„Občane veliteli, jinak to nejde! Špína je moc zažraná..."

„Viděls, ty čuně, vůbec někdy, jak tvoje stará meje podlahu?"

Šuchov se narovnal, v ruce držel hadr, z kterého crčela voda. Usmál se prostomyslně a ukázal přitom, jak mu prořídly zuby od kurdějí v Ust-
Izmě v třičtyřicátém roce, kdy už to s ním vypadalo bledě. Tak bledě, že z něho šla už jenom krev a vysílený žaludek odmítal cokoli přijmout. Teď mu z té doby zůstalo už jenom šišláni. „Od mé staré mě odveleli v

jedenačtyřicátém, občane veliteli. Já ani nepamatuju, jak ženská vypadá." „Tomuhle oni říkají mytí... Nic nedovedou jaksepatri vzít do ruky, paz-
něhti, a ani nechtějí. Škoda pro ně chleba, co dostávají. Kravíncema by je měli krmit."

„Stejně je to na zdrávaš královno denně to šolíchat. Věčně je tady mokro. Poslouchej ty, osm set čtyřiapadesát! Vem to jenom svrchu, trochu to hadrem ošoustni, aby to vypadalo, a vystřel!"

„Jo, rejže. Kdepak jáhly a rejže. To je nebe a dudy."

Šuchovovi šla práce od ruky.

Práce, ta je jako hůl, konce má dva. Když ji děláš pro lidi, ať má fortel, když děláš pro pitomce, stačí fórová.

Jinak by všichni dávno zhebli, to je stará vesta.

Šuchov přetřel celou podlahu, aby nikde nezůstalo místo suché, nevyždí-maný hadr hodil za kamna, u dveří si natáhl válenky, vodu vychrstl na cestičku, po které chodili orgáni – a už pelášil napříč tábořem, kolem lázně a kolem tmavé, vymrzlé budovy klubu k jídelně.

Ještě to musí stihnout na marodku; zas už pocítil, jak ho bolí celé tělo. Přitom si musel dávat pozor, aby ho před jídelnou nenačapal některý dozorce. Existovalo přísné nařízení náčelníka tábora: každého, kdo opustí partu a bude přistižen, jak se potlouká tábořem na vlastní pěst, zavřít do korekce. Před jídelnou, div divoucí, dneska nehoustla tlačeniice, nestála tam fronta. Račte vstoupit.

Uvnitř bylo páry jako v lázni – z chuchvalců mrazu ode dveří a ze šlichty. Party seděly kolem stolů, nebo se strkaly v uličkách, čekaly, až se uvolní místo. Dva tři pracanti z každé party se s křikem prodírali mačka-nicí; nosili na dřevěných tácech misky se šlichtou a s kaší a vyhlíželi pro ně místo na stolech. Vidíš ho, neslyší, pitoma, palice dubová, no prosím, drcl do tácu. Plesk! Plesk! Volnou rukou po hlavě, tumáš! Patří ti to! Nezavaze j, vyližmisko!

10

t

Ukrajiny a nováček k tomu.

Umové, ti už ani nevědí, kterou rukou se kříž dělá.

V jídelně je zima, lidi jedí většinou v čepicích, ale nespěchají, loví rozvaříme kousíčky plesnivých rybiček zpod černých zelných listů a kostičky plivají na stůl. Když se jich na stole navrší kopec, někdo je před příchodem nové party shodí na zem, a tam pak pod nohama dopraskávají.

AU plivat kosti rovnou na zem, to se jaksi pokládá za ne zrovna vybrané.

• trodem baráku běžely dvě řady něčeho na způsob sloupů nebo podpěr. U jednoho takového sloupu seděl chlapík z Šuchovovy party, Feťukov, h hlídal mu snídání. Pat/i I v partě mezi nejhorší, byl ještě míň než Šuchov. Nuvenek je celá parta stejná, všichni mají stejné černé kabáty a stejná fltla, ale vevnitř, tam to pěkně skáče – každý je na jiném stupínku.

iujnovskij ti misku hlídat nepůjde, ostatně Šuchov taky každou práci nevezme, jsou i nižší šarže.

řtiukov zpozoroval Šuchova, poposedl a vzdychl.

„Ui je jako led. Chtěl jsem to sníst místo tebe, mysle! jsem, že jsi v díře."

Jeden den Ivana Denisoviče

A dál na nic nečekal, věděl, že mu Šuchov nenechá, že vypulíruje obě mi-ěuf, až se budou blejskat.

tiithov vytáhl z válenky lžíci. Tahle lžíce mu byla drahá, prošla s ním #*iy ieverf sám si ji ulil v písku z hliníkového drátu, však na ní byl taky vy-ph huny nápis: „Ust-lžma, 1944“.

Potom Šuchov sundal čepici s vyholené hlavy |- zima nezima, ale jíst Y ft»|>tcí, to ne, to by nikdy neudělal, promíchal sedlou šlichtu a rychle •jitill, jak mu dnes přeje štěstí. Nebylo to nejhorší. Ani hustá jako z plného Ihhí. . ale ani řídina z posledku. A taky asi Fetukov, jak ho zná, při hlídání vylovil z misky brambory.

N.i jedno se člověk při šlichtě nejvíc těší, že bude horká, ale Šuchov ji « -i m« I už úplně vystydou. Přesto ji začal jíst jako jindy, pomalu a s ci-šem, Kdepak, s jídlem se nespěchá – nikdy, i kdyby hořela střecha nad lilovou. Když se nepočítá spaní, má káranec skutečně pro sebe jenom deset Htlnt u snídane, pět minut u oběda a pět u večeře.

Illchta byla dennodenně stejná, podle toho, jakou zeleninou se tábor na # í.mii Kitobil. Loni se nasolila mrkev, a už to šlo – v jednom kuse, od září •!•» lervna, Illchta jen a jen z té boží mrkve. A letos zase shnilé zčernalé ! • M Nejsytější doba je pro vězné červen: to už všechna zelenina dojde, tt vurl !• z krup. Nejhorší je červenec, to sekají do kotle kopřivy. Z malič-šif«h rybiček jsou v polívce hlavně kosti, maso je rozvařené a udrží se leda » . hživě a na ocase. Křehkou sítku rybí kostričky obral Šuchov do poslední lupínky, do posledního drobku masíčka, ale to nebylo všechno. Dřel kostru ti «l mm /I zuby, celou ji vycučal – a teprve pak ji vyplivl na stůl. Z každé tyi>f iitédl všechno: i skřele, i ocas, dokonce oči jedl, když byly v hlavě. H*lv1 še ale vyvařily a plavaly v misce jen tak – velké rybí oči – to je ».. r ,11. Dělalí si z něho kvůli tomu legraci.

11

bez chleba. Chleba se dá vždycky spořádat zvlášť, je to ještě sytější.

Hlavní jídlo byla kaše z magory. Byla už ztuhlá na jediný kus a Šuchov z něho uždiboval. Tahle kaše nemá žádnou chuť a nesytí ani horká, natož studená: tráva, nic než tráva, jenže je to žluté, připomíná to jáhly a je to prý z Číny.

Vykoumali, že by ji mohli dávat místo krup. Když se uvaří, nabude o tři sta gramů–tak jaképak fraky; kaše nekaše, u nás to za kaši platí.

Šuchov olízl lžíci, zastrčil ji do válenky, narazil si čepici a šel na marodku. Nebe, z kterého táborové lucerny zaplašily hvězdy, bylo pořád stejně tmavé. A dva světlomety stále ještě protínaly tábor dvěma stejně širokými proudy. Když tehle zvláštní kárný tábor zakládali, mivaly stráže ještě spoustu světlic z fronty. Jen co se trochu setmělo, už fičela nad táborem jedna raketa za druhou, bílé, zelené, červené, učiněná válka. Později s raketami přestali. Že by jim to ležlo do peněz?

Bylo pořád ještě stejně tma jako při budičku, ale stačilo mrknout a zku-iené oko poznalo rázem podle nejrůznějších maličkostí, že za chvíli začnou zvonit nástup. Kulhavicův poskok (kulhavec, stálá služba v jídelně, měl k ruce a sám živil ještě pomocníka) šel zvat na snídani šestý barák, „invalidy“–vězně, kteří nechodili na práci za bránu. Starý malíř s brádkou se vlekl do „kulturně výchovného oddělení“ pro barvy a štětec na malování čísel. Znovu se objevil Tatar – tentokrát spěchal, dlouhými kroky přešel přes táborovou silnici a zamířil k štábnímu baráku. A vůbec se lidi najednou začali nějak vytrácet. To znamená, že každý někam zalezl a ohřívá se, užívá posledních sladkých minut. Šuchov před Tatarem rychle uskočil za roh baráku: načapá tě podruhé o zase si tě vypůjčí. Člověk aby měl pořád oči na stopkách. Musíš koukat, oby tě žádný dozorce nikdy nepřistihl samotného, vždycky jenom v houfu.

Člověk nikdy neví, třeba hledá někoho na nějakou práci, třeba si chce na někom zchladit žáhu. Však zrovna tuhle četli po barácích rozkaz – čepici sundat na pět kroků před dozorcem a nasadit až dva kroky za ním. Některý dozorce jde jako slepý, je mu to jedno, ale jiní si na tom rádi zgustnou. Co lidí už šlo kvůli těm čepicím do korekce! Kdepak, kamaráde, radši si počkám za rohem.

Tatar přešel a Šuchov už se definitivně rozhodl, že si doběhne na marodku. Ale vtom mu blesklo hlavou, že mu ten dlouhý Lotyš ze sedmičky říkal, aby si dnes ráno před nástupem přišel koupit dvě sklenky domácí machorky. Šuchov na to v zmatku zapomněl jak na smrt. Dlouhý Lotyš dostal víera balíček, a kdoví, třeba bude zítra tabák pryč a člověk aby pak čekal měsíc na nový balíček. Má domovinu dobrou, silnou, ale ne zas moc, a jak pěkně voní! A ta barva – krásně do hnědává.

Šuchova to rozladilo, chvíli nerozhodně přešlapoval – co aby si přece jen zaskočil na tu sedmičku? Ale na marodku už bylo jen pár kroků, a tak

12

Jeden den Ivana Denisoviče

Imitfil ke schůdkům před marodkou. Bylo zřetelně slyšet, jak sníh skřípe l» i nohama.

Na chodbě marodky bylo, jako obyčejně, tak čisto, že se člověk bál šlápnout na podlahu. A stěny natřené bílou olejovou barvou. A všechen nabyli taky bílý. Ale dveře všech ordinací byly zavřeny. Doktoři nejspíš ještě nevylezli l |i<> tele. V přijímačce seděl u čistého stolku v čerstvě vypraném a vyžehleném bílém plášti mladý felčar – kolja Vdovuškin a něco psal.

Jinak tu nebyl nikdo.

lu< hov smekl jako před dozorcem a ze starého táborového zvyku honem okouknout, co nemá, si okamžitě všiml, že N i kolaj píše řádky jednu jako diuhou, každou stejně daleko od kraje, přesně pod sebe a každou f« tačlná velkým písmenem. Šuchov samozřejmě hned pochopil, že to není Artxlnl práce, že je to nějaký melouch, ale co jemu je po tom.

Mllm,, Nikolaji Semjonyči... nějak se mi zdá... že... tohle... že jsem I 9mirod..." řekl Šuchov ostýchavě, jako by se domáhal něčeho, nač nemá 0 wilc. Vtlovuškin zdvihl od práce klidné velké oči. Měl bílou čepici a bílý plášť, t *Mo nebylo vidět.

„< o jdeš tak pozdě? Tos nemohl přijít večer? Víš přece, že se ráno neordinuje. Seznam neschopných už je na VPO."

To vlechno Šuchov věděl. Věděl taky, že dostat neschopenku večer není : h nic lehčí.

M7ná! to, koljo... ono večer, když je potřeba, tak to mrcha nebolí..."

iiA co je to, to ,ono'? Co tě vlastně bolí?"

„Copak já vím? Že by zrovna bolelo, to nebolí. Ale nějak do mě nic wř.il."

luhov nepatřil k těm, co jsou na marodce pečení vaření, a Vdovuškin to v**til. Jenomže podle předpisu směl ráno uznat jenom dva marody – a ty ii * uznal. Teď ležel lístek s jejich jmény pod nazelenalým sklem, pod jmény Mra, a hotovo.

„Měl ses starat dřív. To je nápad, pět minut před nástupem. Tady máš, nn!"

V<lovuškln vytáhl ze sklenice jeden z teploměrů, které do ní byly na-•<•!>""iny tkrz gázu, oťrel z něho dezinfekční roztok a dal ho Šuchovovi.

luhov si sedl na lavici u zdi, na samý krajíček – ještě milimetr, a už by •• i ním překotila. Nevybral si tuhle nepohodlnou pozici schválně. Spíš |iti<ii by tlm bezděky dával najevo, že se tady na marodce necítí doma a že t* tmly nemíni ani ohrát.

Vilovuškln zatím psal dál.

Marodka byla v nezapadlejším, nejvzdálenějším koutě tábora, nedolehl ifM.t nul hlásek. Ani hodiny na zdi netikaly – mít hodiny kárančům nepří-•T *!, čas za ně znají velitelé. Dokonce ani myši neškrabaly – všecky je Yy liytal nemocniční kocour, zvláště k tomu ustanovený.

13

**<. <*..!%?~ wi |#i i^/uuuu iuuuicnio scuci v tunovém cisiem pokojíku, v takO-vém tichu a jasném světle celých pět minut a nic nedělat. Prohlédl si všechny stěny, ale nic zvláštního na nich neobjevil. Prohlédl si svou blůzu – číslo na prsou má trochu ošoupané, někdo by ho mohl načapat, musí si je dát přemáznout. Volnou rukou si ještě zkusil vousy na tváři – má už ukrutné strnísko, však mu taky roste od posledního koupání, dobrých deset dní. Ostatně, nevadí. Za nějaké tři dny se jde do lázně, tam ho oholí. Nač trčet zbytečně v holírně a čekat, až na člověka přijde řada? A pak, komu by se tu taky ukazoval? Za chvíli, když se tak díval na Vdovuškinovu sněhobílou čepičku, vzpomněl si Šuchov na praporní lazaret na řece Lovati, jak tam přišel s po-chroumanou sanicí a jak se odtud, hovado, dobrovolně vrátil zpátky k jednotce. A mohl si tam klidně pět dní poležet.

Teď mívá takovéhle sny: onemocnět tak na dva na tři týdny – ne na smrt a žádná operace – ale aby ho položili pěkně do nemocnice, tam by si tři tejdny pohověl, ani by se nehnul. A že je tam k jídlu jenom vodová polívka bez ničeho, to by oželel.

Ale vtom si Šuchov vzpomněl, že si teď člověk nepolezl ani v tom špitále. S kterýmsi transportem se objevil nový lékař – Stepán Grigorjevič, takový pudivítr – samý vztyk a samý křik, sám si nedá chvíli pokoj a nemocným jakbysmet. Ten si usmyslel, že bude všechny pacienty schopné pohybu vyhánět na práci kolem nemocnice: roubit plot, dělat cestičky, nosit hlínu na záhony a v zimě odhazovat sníh. Prý nejlepší lék na každou nemoc je práce. . Z práce chcípne i kuň. To dá rozum. Kdyby ses, kamaráde, utahal někde při zedničině, však ty bys seděl, ani by ses nehnul.

A Vdovuškin zatím psal pořád dál. Dělal opravdu nějaký melouch, ale bylo to něco, co přesahovalo Šuchovovo chápání. Prepisoval novou dlouhou báseň, kterou včera dopsal, a slíbil Stěpanu Grigorjeviči, právě tomu lékaři, co tak vášnivě zastával léčbu prací, že mu ji dnes ukáže.

Jeden den Ivana Denisoviče

Jak to chodívá jenom v táborech, poradil Stěpan Grigorjevič vdovuščí-novi sám, aby se hlásil jako felčar, potom z něho toho felčara udělal, a tak se vdovuškin začal učit píchat intravenózní injekce na nic netušících pracantech, které v jejich prostotě ani ve snu nenapadlo, že by felčar taky mohl nebýt žádný felčar. Ve skutečnosti byl Kolja posluchačem literární fakulty – zavřeli ho v druhém ročníku. Stěpan Grigorjevič chtěl, aby napsal v kriminále, co mu nedovolili napsat na svobodě.

Skrz dvojitá okna, doběla zledovatělá a neprůhledná, dolehlo do přijímacího pokoje sotva slyšitelné zvonění k nástupu. Sučov si povzdechl a vstal. Mrazilo ho stejně jako předtím, ale podle všeho z ulejkvy nic nebude. Vdovuškin natáhl ruku po teploměru a podíval se.

„Vidíš, ani ryba, ani rak, třicet sedm dva. Na to tě tu nechat nemůžu. Jestli chceš, zůstaň tady na vlastní riziko. Když tě doktor po vizitě uzná, dá ti neschopenku. Ale kdo je zdravý, toho vyhodí a rovnou do korekce. Jdi radši dělat.“

14

I

m«vukut«u«i, u
ick/vi, iiaroz.ii si čepici oiei*
vím! My tytý hladovému?

M< ••• | páčil. Ožehl Sučovovi plíce řídkou žíravou mlhou. Zabořelo to, až ••• tyfkallal. Mráz měl sedmadvacet, Sučov sedmatřicet. Teď kdo s koho. Iim hnv •• rozběhl do baráku poklusem. Na táborové silnici ani živáčka -- . ..i..n byl taky jak po vymření. Je krátká a úmorná ta chvílička, když už |ti vlechno Jednou nohou z brány a orgáni se najednou tváří, že nástup •|| '•->< (« Eskorta sedí v teplých kasárnách, ospalé hlavy opřeny o pušky – tnitf tu pro ně není žádný med trčet v takovém mraze na věžích. Strážní mm Mrivnl strážníci přikládají do kamen lopatku uhlí. Dozorci dokuřují ve «tra2nlcl poslední cigáro před osobní prohlídkou. A vězňové, už nabalení do vlech svých hadrů, přepásaní všemi motouzky, tváře zastřené od iIm .ly ni po oči hadříky proti mrazu, leží na kavalcích zastlaných dekami, mh mihou válenky, oči zavřené a jako ztuhlí v jakési mdlobě. Tak dlouho, itH<tift parták nekřikne: „Ná-stup!“

*< jně jako celý devátý barák dřímala i stočtvrtá parta. Jen zástupce pRrfflka Pavlo si něco počítal tužtičkou a pohyboval přitom rty. Na ho-t mm kavalci si baptista Aljoška, Sučovův soused, čistý a vymydlený, |n .1 v« tvém notesu, kam si opsal půlku evangelia.

tttthov •@ vhrnul do baráku jako velká voda, ale bez hluku – a rovnou | f .vlovu dvojáku.

PmvIo zdvihl hlavu.

, tub váf nezavřeli, Ivane Děnisoviči? Jste na světě?" (Západní Ukrajín- m to nikdo neodnačí, oslovují i v táboře jménem po otci a vykají.)

Vt••! •• ftoľu Sučovův přiděl chleba a podal mu ho. Na chlebě byl bílý | , rtk cukru -- jedna odměrka.

liichov měl tuze naspěch, nicméně odpověděl slušně, zástupce partáka | \$ni<y velký pán a kolikrát na něm záleží víc než na náčelníku tábora. I •. .lole tedy opravdu velice spěchal – cukr s chleba sebral ústy a zbytek #11*I |nrykem, jednou nohou už stál na stupátku, lezl nahoru ustlat postel – | ' to vlechno si přece ještě stačil prohlédnout svou porci ze všech stran §• Htttif kat ji v ruce, má-li těch pět set padesát gramů, co má správně mít. 1-./ /dihle porcí se Sučov nafasoval v kriminálech a v táborech už | i.M^rh pár tisíc. A třeba si nikdy žádnou nemohl převážít a třeba se jako

• n#lý člověk nikdy neodvážil udělat kravál a vydupat si, co mu patří, * i I *Miehov, stejně jako každý vězeň, že by se ve výdejné chleba neudržel MMO, kdo by chtěl vážit poctivě. Něco chybí každé porci – jde jen o to, I til< A tak si každý den prohlížíš přiděl a pokaždé si namlouváš pro klid •• Um třeba mě dnes neokradli nejhůř? Možná že právě moje porce má !•<••« skoro všechny gramy, co má mít?

Mi» .o chybět tak dvacet gramů, odhadl Sučov a rozlomil přiděl vejpůl. J Itiu pátku si ftrčil do záhadří pod blůzu–všil si tam zvláštní bílou kapsič-I. (v továrně se blůzy pro kárancejší bez kapes). Druhou půlku, ušetřenou |*H ittldunl, še chystal sníst hned. Ale zhltnout něco nahonem, to není

15

wz. se moiem roznoai, ze si tu půlku porce schová do skříňky, ale zase si to rozmyslel. Vzpomněl si, že služba na světlici byla už dvakrát bita pro krádež. Barák je veliký, jak průchodící dům.

A tak Ivan Děnisovič, nepouštěje chleba z ruky, vytáhl nohy z válenek, šikovně v nich nechal onuce i lžiči, bos vylezl nahoru, roztáhl díрку ve slanníku a schoval půlku přidělu do pilin. Pak honem strhl s hlavy čepici a vytáhl z ní

Jeden den Ivana Denisoviče

jehlu a nit (taky ji tam má schovanou, při filcunku se proli mata voj í i cepice, onehda se dozorce píchl o jehlu a bylo zle, div Šuchovovi vzteky hlavu nerozbil). Pich, pich, pich – a už je dírka nad schovanou porcí spíchnutá. Cukr v ústech se mezitím rozplynul. V Šuchovovi bylo všechno napjaté k prasknutí. Každou vteřinu se už ve dveřích rozeře úkolář. Prsty mu jen hrály, zatímco hlava předbíhala a rozvažovala, co dál. Baptista si říkal v evangeliu ne tak docela pro sebe, spíš jako by slova vydy-choval (možná že schválně, kvůli Šuchovovi, vždyť on, baptisti, si potrpí na agitaci): „Nikdo totiž netrpíž jako vrah nebo zloděj neb zločinec, ani jako člověk, jenž se vměšuje do věcí cizích; trpí-li však kdo jako křesťan, nestyď se, nýbrž spíše oslavuj Boha v tomto jméne.“

Ale na jedno je Aljoška pašák: tu svou knížtičku zastrkuje do škvíry ve stěně tak šikovně, že ji ani při jedné prohlídce ještě nenašli. Stejně rychlými pohyby přehodil Šuchov přes příčný trámek kabát, vydoloval zpod slamníku palčáky, ještě jeden pár odřených onucí a hadřík s dvěma tkanicemi. Potom trochu natrásl piliny ve slamníku (jsou těžké a slehlé), podstrčil deku ze všech stran pod slamník, podhlavník hodil na místo, zase slezl bosky dolů a začal se obouvat. Nejdřív si omotal dobré onuce, ty nové, a potom ty špatné navrch přes ně.

V tu chvíli si parták hlasitě odkašlal, vstal a zavelel:

„Vztyk, vztyk, stočtvrtá ná-stup!“

Nato celá parta, ti co klímali, i ti co byli vzhůru, naráz vstali a zívající vykročili ke dveřím. Turin sedí devatenáct let a nevyhnal by lidi o minutu dřív, než musí. Ale jak jednou řekne „nástup“, každý ví, že je nejvyšší čas.

A zatímco lidi vycházeli těžkým krokem, mlčky jeden za druhým, nejdřív do chodbičky, potom do předsíně, pak na schůdky před barák, a zatímco parták dvacítky zavelel stejně jako Turin: „Ná-stup!“ – Šuchov si stačil natáhnout na oboje onuce válenky, přes blůzu si navléknout kabát a pevně se přepásat provázkem. Kdo měl kožený řemen, sebrali mu ho (kdepak řemen ve zvláštním táboře!).

Tak Šuchov všechno ještě stihl a v předsíni dohonil poslední chlapy ze své party – jejich záda s čísly se zrovna sunula dveřmi na schůdky. Tlustí jak bečky, nabalení do všeho, co kde od šatstva sehnali, šli chlapi z party přes celý tábor husím pochodem a nijak se nesnažili jeden druhého předejít. Šli těžkým krokem k táborové silnici a jenom sníh jim povrzával pod nohama.

16

i

I
)

Bylo pořád ještě tma, ačkoli se nebe na východě začínalo zelenat a jasnít. A ml východu táhl zlý, jak břitva ostrý vítr.

Nuž nic horšího než právě tahle chvílka ráno, cesta na nástup. Potms, v mrazu, s hladovým břichem a na celý den. Jazyk jako by ti dřevněl. ilovo te ti nechce s nikým ztratit.

U táborové silnice netrpělivě pobíhal zástupce úkoláře.

„C o zas je, Turine, jak dlouho na tebe máme čekat? To ti to zase trvá!“

Xnitupce úkoláře, toho se bojí ještě tak Šuchov, ale ne Turin. Škoda slova |m | něho v tom mraze, Turin mlčí, šlape dál. A za ním po sněhu parta, dupy |» tlup, vrzy – vrz.

Urflťe to kilo špeku zanesl, protože stočtyřka nastupuje zase do své ln»i<iiiy, pozná se to podle sousedních part. To městečko si vyžere někdo ihudll a hloupější. Panečku, tam dneska bude samec! A vítr k tomu a není I*«t* •« schovat, není kde se ohřát.

Purták potřebuje hodně špeku: aby měl co nosit na VPO i čím ládovat vhittnl břicho. Sám sice balíky nedostává, ale špek má vždycky. Jak někdo f i"ir ty dostane, hned mu nese dáreček.

Ji nuk člověk neobstojí.

Vrchní úkolář zatrhává na prkýnku:

„Ty máš dneska, Turine, jednoho maroda, nastupuje třiadvacet?“

„Třiadvacet,“ přikyvuje Turin.

Ktlo to chybí? Pantělejev, krysa, zase zůstal v lágru. Čerta je marod, iš»«|jtíčák si ho tam nechal. Bude zas na někoho shazovat.

Mezi dnem si ho klidně vyžádají, nechají si ho tam třebaš tři hodiny N nikdo nic neviděl, nikdo nic neslyšel.

A úředně ho vedou jako maroda...

Cela táborová silnice se černala kabáty, party se po ní pomalu sunuly tj«»|iředu k prohlídce.

Jeden den Ivana Denisoviče

Vtom si Šuchov vzpomněl, že si chtěl dát opravit číslo na blůze, a proti** i| to přes silnici na druhou stranu. Tam stáli před malířem ve frontě Mv« tři vězňové. Šuchov se zařadil za posledního. Číslo má našinec jenom I <> ilost. Podle čísla si tě všimne z dálky dozorce, podle čísla si tě zapíše • • • •!r>ý z doprovodu, a když si je nedáš včas opravit, odneseš si to zase ty,)<>|<lel do korekce – proč se nestaráš o číslo?

Mni Iři jsou v táboře tři. Malují pro velitelství zadarmo obrazy a navíc thml1 střídavě ráno na nástup malovat čísla. Dnes maluje děda s prošedi-v i..u bradkou. Ten když píše štětcem číslo na čepici, no navlas jako když f*Hitir dělá svčecným olejem křížek na čelo.

Mnllř maluje, maluje, pak přestane a dýchá si do rukavičky. Má pletenou, I ml<oi, ruka v ní tuhne a čísla jí nejdou.

Mnliř opravil Šuchovovi na blůze „ŠČ – 854“. Šuchov si už ani nepřepásal |. .1,,-h protože k místu prohlídky zbývalo pár metrů, a s provázkem v ruce ti "linuli svou čtu. Všiml si ihned, že César, jeden z jeho party, kouří a že lulku, ale cigaretu – z toho by mohl koukat špaček. Ale Šuchov si

17

vcsiic vtsuie wesara, poavratu se a díval se někam stranou.

Díval se stranou a tvářil se lhostejně, ale dobře videi, jak se po každém tahu (César byl zamyšlený, šlukoval zřídka) červený krajíček popela popo-souvá po cigaretě, jak ji zkracuje a jak se blíží ke špičce.

V tu chvíli se na Césara přilípl Fetukov, ten kojot, stoupl si přímo proti němu a kouká mu do úst, div mu oči nevypadnou.

Šuchov neměl ani špetičku tabáku a neměl ani vyhlídku, že by dnes nějaký sehnal dřív než večer. Proto byl při čekání tak napjatý a připadlo mu, že po tom konečku cigarety v tuhle chvíli touží snad víc než po samé svobodě. Ale přesto by se nezahodil a za nic by nikomu nekoukal do huby jako Fetukov.

V Césarovi se pomíchaly všechny možné národy. Snad je Řek, snad Žid, snad Cikán, kdoví, co vlastně je. Je ještě mladý. Natačel filmy. Ale zavřeli ho dřív, než dotočil první. Má knír, černý, hustý, kovově lesklý. Tady mu ho neholili proto, že je tak vyfotografován ve svém spise, na kartě.

„Césare Markoviči!“ nevydržel Fetukov a zakňoural. „Dejte mi sluka!“

Přitom mu v obličejí cukalo chutí a lačností.

César trochu zdvihl víčka, přivřená nad černýma očima, a podíval se na Fetukova. Právě kvůli tomuhle, aby ho nerušili, když kouří, a neřikali si o nedopalek, začal teď častěji kouřit lulku. Nebylo mu líto tabáku, přerušené myšlenky mu bylo líto. Kouřil, aby si přivolal silnou myšlenku, ze které by něco kloudného vzešlo. Ale jen si zapálil cigaretu, už četl hned v několika párech očí:

„Nech mi čouda!“

César se otočil k Šuchovovi a řekl:

„Vezmi si to, Ivane Dēnisoviči.“

A vydloubl hořící nedopalek palcem z krátké jantarové špičky.

Šuchov sebou trhl (čekal to, že mu César nabídne sám), jednou rukou si chvatně a vděčně bral nedopalek a druhou nastavil zespoda, aby mu neupadl. Necítil se dotčen, že se César štítí nechat ho dokouřit cigaretu ze špičky (někdo má ústa čistá, někdo samý bolák), a jeho ztvrdlé prsty se nespálily, ani když se dotkly ohně. Hlavně že vypálil rybník tomu kojotovi Fetukovovi. Teď do sebe vtahoval kouř, dokud si neožehl rty. M-m-m-m! Kouř se mu rozešel po celém hladovém těle, pocítil ho v nohou i v hlavě.

A jen se v něm to blaho rozlilo, uslyšel, jak to náhle zahučelo:

„Svlíkají košile!...“

Takový je život vězně v jednom kuse. Ale Šuchov už si zvykl: člověk musí věčně koukat, aby mu někdo nešel po krku.

Proč košile? Košile přece vydával sám velitel?! Ne, v tom bude něco jiného...

Před nimi čekaly na prohlídku už jenom dvě party.

Vtom si celá stočtyřka všimla, jak od štábního baráku přichází službu konající důstojník, poručík Volkovoj a jak něco křičí na dozorce. V tu chvíli

18

\

I

f i • • • «e aozorcQ, kteří předtím prohlíželi jen tak halabala, zuřivá horli-t.-. Vrhli | • na vězně jako diví a jejich staršina zařval:

„o!« «u pnout košile!“

V trikového, toho se bojí – copak vězni, copak dozorcí – toho prý se bojí |»

11> . Inlk tábora! Vřak si ho, bestii, pánbůh taky poznamenal tím vlčím |t* -

H«m -i jinak než vřak se Volkovoj opravdu nepodívá. Je černý, dlouhý, |i» i.i

j.iuo čert, lítá jako blesk. Každou chvíli se vynoří za barákem:

Mi • • je to tady za srocování?“

Jeden den Ivana Denisoviče

řffiiil tlm t« člověk neschová. Dřív, to ještě nosíval karabáč, veliký jak »» • | po loket, kožený a kroucený. Tím prý mlátil v korekci. Nebo večer fit | |«» uvirce. VČzňi si stoupnou před barák a on se příkrade zezadu a prásk It. ,h.u, m po týle: „Jak to, že nestojíš v řadě, dobytku?“ Zástup před ...••*. fdoleně uskočí, zakymácí se jako vlna. A ten, kterého spálil karabáč, se tttytl ia zátylek, utře si krev a mlčí – aby mě ještě nestrčil do díry. * I* i iiii ten karabáč nějak přestal nosit.

Kily I mrzlo, nebývala běžná prohlídka nijak zvlášť přísná, aspoň ráno iu všmri fl rozepjal kabát a roztáhl šosy na obě strany. Tak pokročila Y# • r < i< y jedna pětice a proti ní stálo pět dozorců. Oplácali přepásané blů•y |m» obou stranách, pláclí po jediné přípustné kapse na pravém koleně. N miImmi měli rukavice, a když nahmatali něco podezřelého, byli líní to *r • hnout a ptali se: „Co to je?“

• i» tuky hledat u vězně ráno? Nože? Ty se přece nevynášejí z tábora, ty %-: " i do tábora. Ráno se musí zkontrolovat, jestli si někdo nenese nějaká ttt tri kila jídla a nemíni s nimi utéct. Bývaly časy, že se toho chleba, té *i < ,» umové porcičky k obědu tak báli, že byl vydán rozkaz: každá I mi ať |I udělá dřevěný kufr a v tom ať nosí chleba pro všechny, každý ať Imim odevzdá svou porci. Co tím tenkrát mínili získat, to je u boha, nejspíš liiH lidi týrat, přidělat jim o starost víc: aby sis ten svůj kousek nakoušl fl fwmatoval si, kdes ho nakoušl, abys ho položil do kufru – a stejně jsou* •. k.*..«ky jeden jako druhý, všechny jsou z jednoho chleba, a ty abys na to i '.Mi teitu myslel a žral se starostí, jestli ti někdo ten tvůj nevymění, aby § # kvull tomu hádal s kamarádem a někdy dokonce popral. Jenže jednou

i > li i pracoviště tři chlapi v autě a jeden takový kufr si odvezli. Na- • •• orgánové chytili za nos a všechny kufry na strážnici rozsekali. Ať prý § > i..r,ly xa9t nosf svou porci sám.

I' .i «e musí ráno ještě zkontrolovat, nemá-li někdo pod trestaneckými |«i v civil. Jenže všechen civil přece všem do poslední nitky odebrali a ozná-•"«««, !• ho před vypršením trestu nevrátí. A v tomto táboře dosud nikomu tt»H nevypršel.

I» ,!., ie kontroluje, nenese-li vězeň dopis, aby ho propašoval ven po civi-I' - ví Jenže hledat u každého dopis, s tím by si taky mohli vyhrát do

I •> «ilo Volkovoj na dozorce zahulákal, že mají cosi hledat, ti si honem IimmImM rukavice o – rozepnout blůzy (v těch si každý schoval teplo z ba- 19

v

„-----„----- . - - ..«,,.«||| a.nuuuji, iicma-ii neicao na soDé něco,

co odporuje táborovému řádu. Káranec má povoleny dvě košile: spodní a svrchní, ostatní všechno dolů! – Tak si vězňové z řady do řady podávali rozkaz Volkového. Party, které prošly dřív, měly štěstí, některé už jsou docela za bránou. Ale tyhle – rozepnout! A kdo má vespod něco navíc, dolů s tím, a hned tady na mraze. Teď s tím taky začali, jenže jim zmešlo – v bráně už se uvolnilo a eskorta rve od hlavní strážnice: „Pohyb, pohyb!“ Tak se Volkovoj smíloval, právě když fikoval i stočtyřku. Nařídil, aby se zapsalo, co má kdo navíc, večer ať to každý odevzdá sám do skladu a ať podá písemné vysvětlení, jak a proč to zatajil.

Copak Šuchov, ten má všechno erární, jen si posluž, nahmatáš jen prsa a duši, zato Césarovi zapsali vlněnou košili a Bujnovskému nějakou vestu nebo břišní pás. Bujnovskij hned spustil bandurskou, je na to zvyklý z těch svých minonosek, v táboře je teprve třetí měsíc:

„Nemáte právo svlékat lidi na mraze! Neznáte devátý paragraf trestního zákona!...“

Mají. Znají. Ty to, kamaráde, ještě neznáš.

„To jste sovětští lidi? To jste komunisti?“

Paragraf z trestního zákona Volkovoj ještě snesl, ale jak uslyšel tohle, škul sebou jako černý blesk:

„Deset dní do díry!“

A přitlumeným hlasem staršinovi:

„Večer ho tam strčíš.“

Ráno dávají do korekce neradi. V provozu je pak o chlapa míň. Ať si přes den zamaká, do díry půjde večer.

A korekce je hned tady, nalevo od táborové silnice. Je kamenná, má dvě křídla. To druhé dostavěli letos na podzim – jedno už nestačilo. Vězení má osmáct cel, rozdělených přepážkami na samotky. Celý tábor je ze dřeva, jen to vězení je kamenné.

Pod košili zalezla zima, teď ji nevyženeš. Jak krásně se všichni zabalili – všechno nadarmo.

Jeden den Ivana Denisoviče

A Šuchova v kříži bolí a bolí, je to otrava. Teď si tak lehnout ve špitále do postýlky – a spát. Nic víc si nepřeje. A bytelnou deku.

Věžňové před bránou se dopínají, omotávají, a eskorta na ně zvenčí:

„Pohyb, pohyb!“

Úkolář je taky strká do zad:

„Pohyb, pohyb!“

Jedna brána. Pásmo před bránou. Druhá brána. A ve strážnici zábradlí po obou stranách.

„Stůj!“ křičí strážný. „Jak stádo beranů. Seřadit po pěti!“

Pomalu začínalo svítat. Dohasínal oheň, který si rozdělala za strážnicí eskorta. Vždycky před ranním nástupem si rozdělávají oheň, aby se ohřáli a aby bylo lip vidět na počítání.

20

i fen itrdiný odpočítával pronikavým hlasem:

„Hduhál Třetí!“

odlepovaly jedna po druhé a šly pěkně v řádcích za sebou. Ať se ně illvát odzadu nebo zepředu – pět hlav, patero zad, deset nohou. i" -liv strážný je kontrola. Stojí mlčky u protějšího zábradlí a jenom

* MttNtije, jestli počet klape. Dál tam stojí ještě poručík a přihlíží. Ti kon-|* M #11 tábor.

t i > věk jo dražší než zlato. kdyby za dráty chyběla jedna jediná hlava – é<< \. \\$ mi<to nf svou.

A •** ui ja parta pohromadě. - I »tl přepočítává seržant z doprovodu: §

Mři vni I Druhá! Třetí!"

A |* < tky !, zase odlepují a jdou pěkně v řádcích, s odstupem, jedna za

liIlliHil,

A # stupce velitele eskorty kontroluje z druhé strany. * ?»U Ještě poručík.

!• •• kontroluje za eskortu.

V loiném případě se nesmíš zmýlit. Podepíšeš o hlavu víc – padne na to

tt le hlava. A těch eskortáků co sem nastrkali! Obstoupili v půlkruhu

*•= • -ti g teplárny, samopaly napřažené a míří ti rovnou do držky. A pso-

^ Y. <i (iiooi i ledými psy. Jeden peš vycenil zuby, jako by se vězňům posmíval.

v i.mI i doprovodu mají krátké kožíšky, jen šest je jich v dlouhém koží-

* K.n.ch mají na střídačku: navleče si ho vždycky ten, kdo jde na věž.

Nuknec aikorta všechny party smíchala a přepočítala celou teplárnu

I i h- h h.

,ft i východu slunce bývá největší mráz," prohlásil kapitán, „protože je

* - htllll bod nočního poklesu teploty."

i- i-hmu vůbec rád poučuje. Kdy bude měsíc v úplňku, kdy bude nov, to ti *r>

•*•• na který chceš rok a den.

*»i.<> i před očima, kapitán, tváře má propadlé, ale náladu neztrácí.

Inif ni bránou mrazivý vítr štípal krutě i do Šuchovovy tváře, ledače-i

přivklé. Když si Šuchov spočítal, že nepřestane foukat přímo doobliče-| - >

utt.%tu k teplárně, rozhodl se, že si přiváže hadřík. Jako mnoho jiných t «i |

i»n pro případ, že bude foukat protivítr, hadřík s dvěma dlouhými

• ' < .ni. Kárové zjistili, že takový hadřík je dobrá věc. Šuchov si

zakryl | " ii««m tvář až k očím, kalounky protáhl pod ušima a vzadu za krkem je

• '••!, zátylek si pak zakryl zadní chlopní čepice a postavil límec ka-I

• | »•...< omil ještě sklopil na čelo štítek čepice. Tak mu teď vpředu koukaly |

mm oři. Kabát si kolem pasu pořádně stáhl provázkem. Teď bylo všechno v , -

xlluí, jen ruce v mizerných palčácích měl už zmrzlé. Třel si je a plácal Y'

»o tfluA, věděl, že za chvíli si je bude muset založit za záda a držet je

| • < • flotl ftutll.

V.iH.i itruie odemlel každodenní do omrzení stejnou „litanii", které !•• m*ll vilchnl po krk.

21

py! Neroztahovat, nedobíhat, nepřecházet z jedné pětice do druhé, nemluvit, nedívat se nalevo, napravo, ruce jen za zády! Krok doprava, krok doleva bude pokládán za útěk, stráž zahájí palbu bez výstrahy! Čelo, pochodem v chod!"

A dva první z doprovodu zřejmě vyrazili. Kolona se vpředu hnula, zhoupala se v ramenou a strážní, se samopaly v ponosu, nějakých dvacet kroků nalevo a napravo od kolony a deset kroků jeden za druhým, vykročili.

Asi týden už nesněžilo, cesta byla prošlapaná a udusaná. Obešli tábor, vítr je udeřil šikmo do tváře. Ruce za zády, hlavy skloněné, šla kolona jako na pohřeb.

Nevidíš nic než nohy dvou tří před sebou a ždibec udupané země, na který teď šlápou tvé nohy. Čas od času houkne některý strážný: „Ju – čtyřicet osm! Ruce za záda!", „B – pět set dva! Narovnat!*" Ale za chvíli už ani oni nepokřikují

Jeden den Ivana Denisoviče

tak často: vítr bije do očí, oslepuje. A oni se ovazovat hadříky nesmějí. Taky je všelijaká ta jejich služba.

Když je teplejší den, baví se v koloně každý, ať si na něj křičí kdo chce jak chce. Ale dnes jdou všichni přihrbeni, každý se schovává za záda toho před sebou a každý se zabral do svých myšlenek.

Ani tu myšlenku nemá arestant svobodnou. Věčně se točí kolem jednoho, věčně dotírá: jestlipak mi neprijdou na ten chleba ve slamníku? Jestlipak mě večer na marodce uznají? Půjde kapitán sedět, nebo nepůjde? A jak to, že Césarovi vydali to jeho teplé prádlo? Určitě podmazal někoho ve skladišti osobních věcí, kde jinde by to vzal?

Protože snídal bez chleba a všechno, co jedl, bylo studené, neměl dnes Šuchov pocit nasycení. A aby mu břicho nezpívalo litanie a neříkalo si O jídlo, přestal myslet na tábor a začal myslet na to, že už brzy bude psát domů.

*

Kolona přešla kolem továrny na obrábění dřeva, kterou postavili vězňové, kolem obytné čtvrti (baráky montovali taky káránci, ale bydlí v nich civilové), kolem nového klubu (taky všechno kárové, od základů až po malby na zdech, ale do kina chodí civilové) a vyšla ven do stepi, přímo proti větru a proti rudnoucímu východu slunce. Donekonečna napravo

1 nalevo jen sníh a sníh a v celé stepi nikde ani stromeček.

Začínal nový rok, jedenapadesátý, a Šuchov měl právo napsat v něm dva dopisy. Poslední poslal v červenci a odpověď dostal v říjnu. V Ust'-lžmě, tam to chodilo jinak, piš si třeba každý měsíc. Ale co se dá do dopisu napsat? Šuchov tam stejně nepsal o nic častěji než tady.

Z domova odešel třiadvacátého června v jedenačtyřicátém roce. Byla neděle, lidi přišli z Polomni z kostela o prý: je válka. V Polomně to chytila pošta, v Těmgeňově neměl před válkou nikdo rádio. Teď prý, píšou z domova, vríská v každé chalupě rozhlas po drátě.

Psát teď, to je jako házet kamínky do černé tůně. Co tam spadlo, nad čím se voda zavřela, tomu je odzvoníno. Copak můžeš napsat, v jaké partě

22

* Hř' II H |fHVJ JO WVUJ |/UI IUI\ nilUISJ | |
VIWIJVTIV |«•|||• | w- »| | ••-» www

, | m řmir\ popovídat s Kilgase, s Lotyšem, než s vlastní rodinou.

• • -••.mě oni pišou taky dvakrát do roka a taky z toho nepoznáš, jak li. ii

v kolchoze prý mají nového předsedu - ale to mají každý rok. Kol-! t |

i.ruf lll - ale dřív ho slučovali taky a potom ho zase rozdělávali. No,

»»'!', I« tóm, co neplní jednotky, zkrouhli záhumenky na patnáct setinek m i»H

<>mu 1% j« okrájeli úplně až k chalupě.

h |«i.tno z toho, co piše žena, nejde Šuchovovi zaboha na rozum - že M turné

války nepřibyla do kolchozu živá duše. Všichni do jednoho, mlá-

• <* i I tAvfata, každý na to vyzraje jak umí, a jeden jako druhý odchází 1

* tu mi* .ta do továrny, nebo na rašelinu. Polovic chlapů se z války vůbec

1 •»< Mitilo, a ti, co se vrátili, ti kolchoz neuznávají: bydlí doma, ale dělají

li ' / chlapů jsou v kolchozu všeho všudy vedoucí brigády Zachar Vasil-)« *f m

tetař Tkhon, tomu je čtyřiaosmdesát, nedávno se oženil a už má

^ Ms i, A kolchoz táhnou pořád ty samé ženské, co ho táhly od třicátého roku.

f a tu)# právě to, co Šuchovovi nejde do hlavy: bydlí doma a dělají jinde. l>

tiiiv vl, jak to chodilo, když se hospodařilo na soukromém, ví, jak to

• »« nu kolchozním, ale že by chlapi nedělali ve své vlastní vesnici-to

ni-|n! ttemúle pochopit. Že by zas něco jako sezónní práce? Ale co potom sena?

• • -.mmI práce, odpověděla žena, s tím už se přestalo bůhvídky. Nechodí 4 |t

; iinl tesuřit, a tesařinou býval jejich kraj proslulý, ani koše z proutí už

§• |•- iitou, po tom dnes nikdo nevzdechne. Ale jeden výdělek tu přece je,

. ,i Vr < lý - malování koberců. Někdo přivezl z vojny šablony a od té

** | , «e lo rozjelo. A je jich čím dál víc těch šikovníků, natí raků. Nikde ne-

I* i v»«tt»nl, nikde nedělají, jeden měsíc vypomůžou v kolchoze, akorát

l*i - |, «ana a žně, a za to pak dá kolchoz na jedenáct měsíců potvrzení, že

fCHUitHfiik ten a ten byl uvolněn za účelem vyřízení osobních záležitostí

• * kolchozu žádné nedoplatky nemá. Tak tihle natíráci jezdí po celé

• | ilokonce v letadlech lítají, aby ušetřili čas, hrabou peníze,

nepočítaných j »i ' ,n kam přijdou, všude malují koberec: padesát rublů

koberec, na

k ;< .. tiurou plachtu, kterou lidi mají a které jim není líto. A namalují ft'

> ten koberec pemzlíkem za hodinku, dyl to netrývá. A žena že velice t i \ i, r

t« |van vrátí, že se dá taky na toho natí raka. A že se pak vysekají t << •.

lnuty, v které se ona tluče, děti dají na průmyslovku a místo staré

Jeden den Ivana Denisoviče

- Mhulip/žeti postaví novou. Všichni natíráci že si stavějí nové domy, < ti.../ blízko dráhy že teď už nestojí*pět tisíc, jak stávaly, ale pěta- I t> • tenkrát poprosil ženu, aby mu vypsala, jak by mohl dělat natí-|m(ktlyl jaktěživ nedokázal nakreslit ani čáru? A co je to vůbec za zá-
• ly koberce a co na nich vlastně je? Na to žena odpověděla, že tyhle k
• | « vymalovat nedokáže leda hlupák – stačí přiložit šablonu a štět-k i
|««IU př«i dírky. A koberce že jsou trojího druhu: jeden koberec je
t, m <i" – trojspěží v krásném postroji na něm veze důstojníka od hu- koberec
jo „Jelen" a třetí je na způsob perského. Žádné jiné

23

w . -----#-----f- ..«•• |*w «.«,|«» a-wiiii

pviMIG VI ČIVU JU

o z rukou jim to trhají. Protože opravdový koberec, ten nestojí padesát rublů, ten stojí tisíce.

Aspoň jedním očkem kdyby mohl Šuchov pohlídnout na ty koberce...

V táborech a ve věznicích si Ivan Denisovič odvykl dlouze uvažovat, co bude zítra, co za rok a jak uživit rodinu. Na všechno za něj myslí erár, člověku to připadá lehčí. Stejně bude sedět dál celou zimu, celé léto a další zimu a další léto. Ale tyhle koberce, ty mu nasadily brouka do hlavy...

Výdělek je to zřejmě lehký a sype to. A nedržet krok s lidmi z vlastní vsi, to by člověk taky nějak nerad... Ale má-li být Ivan Denisovič upřímný, nemá do těch koberců ani jednu chuť. Na to musí mít člověk dovolenou náuru a dost drzosti, aby lidem strkal horem dolem. A Šuchov už šlape matičku zem čtyřicet let, polovina zubů už mu chybí a na hlavě má pleš, nikdy nikomu nic nestrkal, od nikoho nic nebral a v táboře se to taky naučil.

Lehký výdělek taky nic neváží a člověk nemá to vědomí – to jsem si, sakra, vydělal. Správně to říkávali dědové: co se nedoplatí, to se vždycky zhatí. Ruce Šuchovovi ještě slouží, dovedou vzít za práci, copak je to možné, že by si na svobodě nenašel kus té kamnařiny, stolařiny nebo klempířiny? To jenom kdyby ho pro ztrátu občanských práv nikam nepřijali a ani domů nepustili – to by se pak dal třeba i na ty koberce.

Kolona mezitím dorazila a zastavila se před strážnicí rozlehlého objektu. Už před chvílí, na rohu staveniště, se oddělili z doprovodu dva strážní v dlouhých kožiších a pomalu se vlekli polem ke svým vzdáleným věžím. Dokud neobsadí strážní všechny věže, kolona dovnitř nesmí. Velitel stráže se samopalem na zádech šel na strážnici. Z jejího komína se bez přestání valí dým; civilní hlídač tam sedí celou noc, aby někdo neodvezl prkna nebo cement.

Skrz vrata z ostatného drátu, přes cel' staveniště a přes dráty na druhé straně je vidět, jak vstává slunce, veliké a rudé a jako v mlze. Vedle Šu-chova se na slunce dívá Aljoška a raduje se, rty se mu usmívají. Tváře má vpadlé, žije jen z přidělu, nikde si nepřivydělá, kde se v něm bere ta radost? Každou neděli si pořád něco šeptá s ostatními baptisty. Těch se tábor nechytá, jako kachny voda. Cestou pochodový náhubek, hadřík, celý provlhl dechem a místy zmrzl, ztuhl v ledovou kůrčičku. Šuchov si ho pošoupl z tváře za krk a postavil se k větru zády. Nikde nijak zvlášt nepromrzl, jenom ruce v mizerných palčá-cích mu celé zkréhly a prsty na levé noze má bez citu: levou válenku má ohořelou, podruhé podšívanou.

Kříž a celá záda ho bolí až k ramenům, je celý rozlámaný – jak bude pracovat? Ohlédl se – a jeho pohled padl rovnou na tvář partáka, který šel v zadní pětce. Ťurin má ramena jako zápasník, i obličej má široký. Stojí a mračí se. Na špásky s ocásky ho parta neužije, zato ji slušně živí, umí se postarat

2ň

mSmm.

v*flpfcí---iib..

| 'lny přiděl. Je starý táborový vlk. Odkrucuje si už druhou dávku, li má v*'cko jako své boty.
ii« je v táboře pánbůh: dobrý parták ti daruje druhý život, špatný ti ' < imi kabátek z prken. Ťurina znal Šuchov ještě z Ust'-lžmy, ale tam | ii ti* hu v partě. Když pak z Ust'-lžmy, z ústředního tábora, přehodili utn padesátý paragraf sem, do kárného, tak se ho Ťurin ujal. S ve- . i.iIm.ra, s VPO, se stavbyvedoucími, s inženýry nepřijde Šuchov vůbec do styku; všude ho zastane parták a parták má ocelovou > '••!<> když mrkne nebo prstem ukáže – už leť a dělej. Podváděj si - • knho chceš, jenom ne Ťurina. A budeš žít.
K trii! by •• šuchov partáka zeptal, jestli se bude pracovat tam co

Jeden den Ivana Denisoviče

• i»- i... tr pŭjde jinam – ale netroufá si vyrušit ho z jeho hlubokého aul. Právě zažehnal městečko a teď nejspíš rozvažuje, jak to na- .1 i výkazem. Na tom teď závisí, jaké budou přiděly celých pět i. iliil.

Mf»j má parták samý velký dubanec po neštovicích. Stojí proti větru, • nehne) na tváři má kůži jako dubovou kůru.

* iniiA || lidé plácají do dlaní, podupávají nohama. Vítr jak bič. Strážní = H u J na všech šesti špačkárnách – a pořad se ještě nepouští. Žerou

IhJH Velitel stráže a kontrolor vyšli ze strážnice, postavili se po

<»<'!(h vrat a otevřeli je. i <(na-stupl První! Drru-há!"

• -imncl vykročili jako na přehlídku, málem pořadovým krokem.

•* iloikrábat na pracoviště, tam už si poradí sami. mU *a strážnicí je bouda, kancelář. Před kanceláří stojí dílovedoucí mi p<irtáky, ostatně jdou k němu sami. Jde tam i Der, předák-ká- i Imiú ivlně, vlastní lidi honí hůř než psy. mi hodin, osm pět, právě odpískala pojízdná elektrárna. Orgáni se i . ví'rtové nepromeškali moc času, aby se nerozběhli po ohřivač-

nl> pro vězně je den dlouhý, ti mají na všecko času dost. Jak někdo

, < mi pracoviště, už se shýbá: tamhle tříštička, tady tříštička, hned je

!*• |• i»n i pec. A šup, už mizí ve svých děrách.

itt ř*U\ Pavlovi, svému zástupci, aby šel do kanceláře s ním. Zabočil

| -i , c«' nr. César je bohatý, balík dvakrát do měsíce, podstrkuje kde-

• - m UAlá prominenta, ulejšváka v kanceláři, pracuje tam jako po-

ii«>imnvače.

- • ||• ». uitnl ze stočtyřky zahnuli okamžitě stranou a peláší pryč.

f.'»#Hnýin stavenišťem vyšlo rudé zamlžené slunce: tady leží dílce

iiym domum, zapadané sněhem, tamhle začali zdít a nechali

I ii lákladů, tamhle leží polámaná páka z rypadla. Tam zas zed-

% i. ,r lum železné haraburdí, všude samé příkopy, výkopy, jámy,

' < r |* ii dostavěny po střechu a na kopci je jen po první poschodí

*»..vftnrt t«p«lná elektrárna.

25

I

1

A už jsou všichni poschováváni. Jen šest strážných stojí na věžích a kolem kanceláře je shon.

Právě na tuhle chvíli jsme čekali. Hlavní stavbyvedoucí prý už kolikrát * vyhrožoval, že bude všem partám přidělovat úkoly už večer – a stejně I Jim to za nic nechce klapat. Protože od večera do rána se jim zase všechno otočí vzhůru nohama.

A to je ta naše chvíle! Než se vedení rozkejšvá – zalez někam, kde)• kapánek tepla, sedni si a čuč, nadřeš se ještě dost. Nejlíp když se dostane! k peci, převineš si onuce a drobátko si je ohřeješ. To pak budeš mít celý den teplé nohy. Ale i když není žádná pec – nevádí, stejně je to dobré.

Stočtvrťá parta vešla do velké haly autodílen, která je od podzimka zasklená. Osmatřicítka tam dělá betonové desky. Jedny jsou zašalované vt •formách, druhé postavili nastojato, tamhle jsou sítě výztuže. Hala)• vysokánská a zem hliněná, teplo tu nebude, to ne, ale hala se přece jen vytápí a uhlím se nešetří – ne aby se ohřáli lidi, ale aby desky lip tuhly. Dokonce tu visí teploměr a v neděli, když tábor z nějakých důvodů nejdi do práce, tu stejně topí jeden civí lista. Osmatřicítka samozřejmě nikoho cizího k peci nepustí, sesedla se kolem ní sama a suší si onuce. Dobrá, nevádí, nám to stačí i tady v koutku.

Šuchov se uvelebil zadkem svých vatovaných kalhot – bůhví kde všude ty kalhoty už seděly – na okraji dřevěné formy a zády se opřel o zeď když se zakláníl, napjal se mu kabát a blůza a najednou pocítil, jak ho no levé straně prsou, u srdce, tlačí něco tvrdého. To tvrdé byl rŭžek jeho krajíce ve vnitřní kapsičce, ta polovička ranního přidělu, kterou si vzal na oběd. i Brával si s sebou do práce vždycky takový krajíc a nedotkl se ho až do * oběda. Ale to už předtím u snídaně vždycky snědl první půlku, kterou dne* " nesnědl. A Šuchov pochopil, že nic nešetřil: najednou se mu strašně za-1 chtělo sníst ten krajíc teď v teple. Do oběda je ještě pět hodin, povleče •< to až běda.

1

A to lámání se mu teď ze zad odstěhovalo do nohou – cítí, jak mu na I jednou zesláblý. Ach, ohřát se tak u bubínku!

I

Šuchov si položil na klín palečnice, rozepjal se, odvázal si z krku zledova I těly náhubek, několikrát ho přelomil a schoval ho do kapsy. Pak vytáhl f chlebiček v bílém plátýnku, a přidržuje to plátýnko těsně u prsou, aby ani I drobinka nespádl vedle, začal pomaloučku ukusovat a žvýkat. Nesl chleba

Jeden den Ivana Denisoviče

pod kabátem a pod blůzou, hrál ho vlastním teplem, proto nebyl ani trošku zmrzlý.

V táborech si Šuchov kolikrát vzpomněl, jak se dřív na vsi jídávalo plné pánve brambor, plné železnáky kaše a ještě dřív pořádné špalky masa. A mlíko se lokalo div pupek neprask.

A nebylo to dobře, v táborech to Šuchov pochopil. Jíst se má tak, aby člověk neměl myšlencečku jinde než u toho jídla, zrovna tak jako teď -ukusuješ ty maličké kousky, jazykem je h ně teš, v ústech pocucáváš -

26

M

fi

ilffi

f

•••••

H i

l t •

t

i.;; ;í =

' =» I

• "I

tf |•• devátý rok? Dohromady nic. Panečku, a jak to koulí!

I*.'• v obíral se tvými dvěma sty gramy a blízko něho, na téže •*-»*Im těla ttočtvrtá parta.

• <l, |rtlco dva rodní bratři, seděli na nízké betonové desce a kou-
• •-.*, vM/tsky jeden, pak druhý, půlku cigarety z jedné špičky. Byli Ml, tibu
dlouzí, oba huběnouři, oba měli dlouhé nosy a velké oči.

i t. n druhého, jako by jeden bez druhého nemohl dýchat. Parták

i •*!•• nikdy neodtrhoval. O všechno, co jedli, se dělili napůl a spali

•tu ilvii|dku vadit tebe. A když stáli v koloně nebo čekali při nástupu

• chystali spát, věčně si cosi povídali, vždycky potichu a beze

N«liyl to vůbec bratři a seznámili se až tady, ve stočtyřce. Říkali

I • i- '«»i)• rybář z pomorí a toho druhého že rodiče odvezli do

*, t< iyf byly vyhlášeny Sověty. A on pak, když vyrostl, že si usmyslel

« •pAtky, dostudovat v Estonsku techniku.

řn -,vd, ž* národnost nic neznamená, v každém národě že prý iIH IMI. AU pokud jde o Estonce, co jich Šuchov v životě potkal,

• i Iptitný člověk.

iiiiitl ••dlll - někdo na betonových deskách, někdo na bednění,

i * uma na i*ml. Mluvit po ránu se nikomu dvakrát nechce, každý

l tvnj« a mlčí. Kojot Fetukov si kdesi nasbíral špačky (ten se ne-

•»«•• \m traba z plivátka), teď si je trhá na klíně a nespálený tabáček

' (mi |««Un papírek. Fetukov má venku tři děti, ale jak ho sebrali,

- - lni sřokll a žena se vdala - tak nemá odnikud žádnou pomoc.

*M| po Ftřukovovi chvíli šilhal, pak to nevydržel a vybafl:

ici to tbírái za svinstvo? Ještě se ti na hubě vyrazí nějaká i fMh«»<rto!"

• 1l|« námořní kapitán druhého stupně a je zvyklý poroučet. Mluví l 'i.h.tl,

lako by dával rozkazy.

• ttknv n«nl na kapitánovi v ničem závislý - kapitán taky nedostává r- ••<<»

i* j«n usmál kolozubými ústy a řekl:

»n |M»n«<|, kapitáne, až si odkroutíš osm let, budeš sbírat taky. Už i.n...ra
pylnější než ty..."

i ••mmM podle sebe, ale kapitán možná vydrží... Mt««?" n«doslechl nahluchlý

Seňka Klevšin. Myslel, že je řeč <, l»i« i ý mil Bujnovskij ráno na nástupu.

„Neměl ses stavět na f*Mi. fvul xkrouSeně hlavou. „Nějak by to bylo dopadlo."

hi. 1ln)• tichý člověk a chudák zbědovaná. V jednom uchu mu i ,i..mi»i, ul v

Jedenačtyřicátém. Potom se dostal do zajetí, několi- ••!, nnkafdé ho chytili a

vrazili ho do Buchenwaldu. V Buchen- = <il. ni unikl smrti a teď si

potichu odpykává trest. „Když se ' <vM na ladni, nevydržíš," povídá. r- (Movda.

Hokej a ohýbej hřbet. Ale jak se vzepřeš, je s tebou

27

Alexej si složil tvář do dlaní a mlčí. Modli se.

Šuchov dohryzal svůj příděl až k prstům, přece však si kousíček holé kůrky - té vypouklé vrchní kůrčičky - nechal. To proto, že žádnou lžici Člověk nevyjí kaši

z misky tak jako chlebem. Zabalil ten kousek kůrky zase do bílého plátýnka na

oběd, hadřík zastrčil do vnitřní kapsy pod blůzu, zapjal se proti mrazu a byl

připraven - teď ať si ho pošlou na práci. Alt radši ať ještě počkají.

Osmatřicátá parta vstala a rozešla se. Každý šel jinam. Někdo k ml-

Jeden den Ivana Denisoviče
chačce, někdo pro vodu, někdo k výztužím.

Ale ani Ťurin, ani jeho zástupce Pavlo se ke své partě nevraceli. A třeba stočtyřka odpočívala sotva víc než nějakých dvacet minut a pracovní doby <- zkrácenou, zimní – měli až do šesti, už to samo připadalo všem jako veliké štěstí, zdálo se jim, že večer teď bude už co nevidět.

„Ach jo, a vánice už nebyla –ani nepamatuji!!“ vzdychl si růžolíci, na*
ducany Lotyš Kilgas. „Za celou zimu ani jedna! Co je tohle za zimu?!“
„To je pravda... vánice... vánice...“ povzdechla si parta.

Když se totiž v těchhle končinách strhne sněhová bouře, bojí se pustit lidi na krok – ne jenom na práci, dokonce i z baráku: jak si nenatáhneš od baráku k jídelně provaz, určitě zabloudíš. Když káranec zmrzne ve sněhu, sežer ho pes. Ale co když uteče? Taky už se to stalo. V takové vánici je sníh d robou linky jako krupička a pokládá se do závějí, jako když ho někdo lisuje. Právě po takových závějích, navátých přes dráty, několik lidí uteklo, daleko, pravda, neutekli.

Ovšem, když to člověk uváží, není z takové vánice žádný užitek: kárové .. dřepí zamčení na klíč; když nedojde včas uhlí, vyfouká to teplo z baráku) do tábora nepřivezou mouku – není chleba; a v kuchyni to samozřejmě taky hapruje. A všechny dny, co ta fujavice fičí, ať to trvá tři dny nebo týden, počítají za volno a právě tolik nedělí za sebou pak vyhánějí n< práci.

Přes to prese všechno mají kárové vánici rádi a modlí se, aby přišla sotva se zvedne povětrí, už se všichni otáčejí po nebi: no tak, honem trochu toho materiálu, honem!

To jako sněhu.

Protože když to fučí jen tak při zemi, z toho jakživ žádná pořádná bouř* nekouká.

I
Kdosi už se cpe k peci osmatřicáté party, chce se ohřát, ale hned ho vyrazili. V tu chvíli vstoupil do haly Ťurin. Koukal jako bubák. Chlapi pochopili 11 něco se bude dělat a musí to letět.

„Ta-ák,“ rozhlédl se Ťurin. „Stočtyřka, jste tu všichni?“
A začal rychle, bez dlouhého kontrolování a přepočítávání rozdělovo práci. Oba Estonce a Klevšina s Gopčikem poslal pro velkou míchačku na maltu, která stála kousek odtud, aby ji odnesli do teplárny. Už z toho bylo vidět, že parta přechází na nedostavěnou tepelnou elektrárnu, kde li

28

I

)»=•.

i iivil nařadl. čtyři nechal odhazovat sníh před teplárnou, u vchodu i |xik uvnitř ve strojovně a na prkenných můstcích. Dalším ni.»i.i, uhy ve strojovně roztopili pec uhlím a aby nakradli prken , «ll)*, Pak jednomu, aby tam vozil na sáňkách cement. Dva určil, i vodu a dva písek a ještě jeden další aby ten písek vykopával IHihti a roztloukal hroudy sochorem.

* #«|'•(<ill bez úkolu Šuchov a Kilgas, nejlepší machři z celé party.

I |« vtul itranou a řekl jim:

, tliilttpfl, tohle." (Nebyl o nic starší než oni, dle měl takový zvyk

i |» „chlapci".) „Hned po obědě půjdete zdít škvárovýma tvární-

ltt vnř patro. Začnete tam, kde šestka na podzim přestala. Ale teď

vytopit ttrojevnu. Jsou tam tři okna, to se bude muset ze všeho

• tt*. hn xatlouct. Dám vám na pomoc ještě pár lidí, koukejte si '•i. lim by

le to dalo zabeznit. Ze strojovny si uděláme míchárnou

i nu, Jeitll to nevyhřejeme, vymrzne jako psi, jasné?"

tá im by byl řekl ještě něco víc, ale přiběhl k němu Gopčik, mládě-

i Ir tndctilletý, růžový jak selátko, se stížností, že jim druhá parta

*<•(knlltis na maltu, že se o něj perou. Ťurin se sebral a letěl tam.

i • |lll* II |p tačft pracovní den v takovém mraze. Ale překonat právě ten

i ř lo to všeho nejdůležitější.

l =-v u Kllgat te na sebe podívali. Pracovali spolu už mnohokrát. ••i -• @ba v

tesařině i v zedničíně a jeden druhého si za to vážili. l •< ipod toho

holého sněhu něco, čím by se dala zabednit okna, Mlí Uhké. Ale Kilgas řekl:

vint o jednom místě, co jsou ty montovaný domy, leží tam veliká <i«ti. fám jiem

Jeden den Ivana Denisoviče

ji tam schoval. Skočíme tam?"

> I* líre Lotyš, ale ruštinu zná jako svou mateřštinu – měli v sou-
t v. ..i< |, ve které žili starověrci, a tam se naučil rusky už jako dítě.
1 - «Hi le teprve dva roky, ale už se vyzná: co nesekeš, nemáš. Křest-
I ,, m le Kilgas jmenuje Johann, Šuchov mu taky říká
Š* 'lil te, le pro ten těrák půjdou. Šuchov si předtím jenom doběhl šiši i i i
Miitodflen, rozestavěné kousíček odtud, pro svou zednickou \% \ i i • Up \m pro
zedníka velká věc, když sedne do ruky a když je lehká. Ifeiií - * > • * • 4 h
itavbách je to zavedeno stejně: všecko, co jsi ráno vyfasoval, i - «» |<>
odevdat. A jaký nástroj na tebe padne zítra – to záleží na lil m A lurhov
jednou ošidil skladníka a nejlepší lžíci ztopil. Teď si ji | # », , - . nf i,
<un schová a vždycky ráno, když se má zdít, si pro ni dojde. '|> |*» » 4mm byli
ttočtyřku hnali na Socmestečko, byl Šuchov samozřejmě s , . i , ir , AU
takhle pěkně odvalil kámen, zastrčil prsty do škvíry –

p íf« - \m n*i •Vito.

I* * • Klliciaiem vyšli z autodílny a zamířili k montovaným domům. flifti ^
M mi tiuiol v hustou páru. Slunce už se zvedlo, ale bylo jako v mlze,

29

liymcio pupr»K/ w pv uuu ihuihiui •« mtihwiv hww, w *w |«v«iviniiv vtv
telným sloupům.

„Nejsou to ty sluneční sloupy?“ ukázal Šuchov KHgasovi hlavou.
„Nám žádný sloupy nevadí,“ mávl rukou Kilgas a zasmál se. „Ty musll mít jenom
jednu starost: aby od sloupu ke sloupu nenatáhli ježatínu.“ * Kilgas neřekl
slovo, aby neudělal legraci. Proto ho má celá parta ráda. A Lotyš v celém
táboře, ti si ho teprve považují. Je ovšem pravda, že s jídlem to má Kilgas
dobré, každý měsíc dva balíky, na tvářích má růžičky, jako by ani v táboře
nebyl. To se mu pak dělá legrace.

Stavba je obrovská, než ji celou projdeš, panečku, to trvá. Cestou narazili na
mládence z dvaosmdesátky – zas už rejpaří jamky. Nemají být velkéi padesátkrát
padesát a padesát do hloubky, jenže tahle půda je i v létě jako kámen a teď je
navíc škrznaskrz promrzlá, zkus to, člověče, se do ní za-hryznout. Sekají do ní
krumpáčem, krumpáč se smeká, a nic, jenom jiskry lítají a hlíny ani drobeček.
Mládenci stojí, každý nad svou důrou, co chvíli se rozhlídnou – ohřát se nemají
kde a pryč odtud nikam nesmějí, tak zase krumpáč do ruky. Ten jediný člověka
trochu zahřeje.

Šuchov si mezi nimi všiml jednoho známého z vjatského kraje a poradil mu:
„Poslouchejte, vy hlínorubci, měli byste si nad každým tím důlkem rozdělat
ohýnek. Hlína by vám roztála.“

„Nesmíme,“ povzdechl ten z Vjatky. „Nechtějí nám dát dříví.“

„Tak si máte sehnat.“

Kilgas si jenom odplivl.

„Ty, Váňo, no řekni, kdyby ti orgáni měli za krejcar rozumu, tak přeci nenechají
lidi rejpat zem krumpáčem v tomhle mraze.“

Nato zavřel ještě několik nesrozumitelných nadávek a zmlkl, v mraze se to
špatně povídá. Šli a šli, až došli k místu, kde ležely dílce montovaných baráků,
pohřbené pod sněhem.

S Kilgaseem dělá Šuchov rád, jen jedno mu na něm vadí – že nekouří a v balících
mu nechodí tabák.

Vážně má ten Kilgas oči jako rys: nadzvedli spolu pár prken a pod prkny je pěkně
zakutálená role dehtované lepenky.

Vytáhli ji. Ale jak ji teď nést? Když si jich všimnou z věží, nevadí. Strážní na
špačkárně mají jenom jednu starost, aby se jim kárové nerozutíkali. Jinak, pokud
jsou uvnitř pracovního pásma, ať si třeba rozstípají všechny dílce na třísky.

Když potkají dozorce z tábora, taky se nic nestane: ten kouká sám, co by kde
otočil pro sebe. A pracanti, ti na ty montované baráky všichni kašlou. A partáci
taky. Stará se o ně jenom civilní stavbyvedoucí, z věžňů jeden parták a pak
ještě ten čahoun Škuropatěnko. Škuro patěnko není nic, obyčejný kára. Bere
hodinovku jenom za to, že hlídá montované baráky, dává pozor, aby je kárové
nerozkradli. A právě ten Škuropatěnko by je mohl takhle na volném prostranství
nejspíš nachytat

„Ty, Váňo, nalezato to nepůjde, víš co,“ dostal Šuchov nápad, – „popad

30

|• i, I

|•

• •"•

_ 41: , i

| Ml.Hi

mt 11 ,

Jeden den Ivana Denisoviče

m (ojato, půjdem pomaloučku polehoučku a budeme ji krýt 11, to nemůže poznat." luthuv vymyilel dobře. Protože se role špatně drží, moc ji nezve-

- Mí j| moll| sebou, jako by to byl člověk – a vyrazili. Ze strany », luku kdyl jdou dva chlapi těsně vedle sebe.
- • "Mi Hivbyvedoucí tu lepenku na oknech, stejně na to přijde," po-
- l I Imiv.
- r • *!» mdme co dělat?" podivil se Kilgas. „My přišli do teplárny I h li li y I o. Měli Jsme to snad strhnout?"
- »* Y těch mizerných palečnicích ztuhlé, že je vůbec necítí. Ale levá M. i Volánky, to je to nejdůležitější. Ruce se při práci zahřejou. •Mlhovou plárt a vkročili do stopy po saních. Vedla od výdejny N | • íriH\ Zřejmě tam předtím vezli cement.
- * el«.j| na kopci, za ní už pásmo končí. Už dávno tady nikdo visity cftity, které k ní vedou, jsou zapadané sněhem. Tím zřetel-
- i«»l>» po taních a čerstvě prošlapanou cestičku, samé hluboké tu III naši. A tamhle už odhrabávají dřevěnými lopatami sních
- ' .....*i a prohazují cestu pro auto.
- f..«. v teplárně fungoval výtah! Ale shořel motor a od té doby ho |iM« neopravoval. Z toho kouká, že se bude zase všechno tahat do • ' • ' mi vlattním hřbetě. Malta. A tvárnice.
- i Halu dva měsíce opuštěná ve sněhu jako šedá kostra. A teď t Hri|«l« ttočtyřka. Jak se v té stočtyřce vlastně drží dušičky?
- Imi iitul«nd pásy z plachtoviny, samec až to zvoní, ani místeč-
- » •• rinvěk ohřál, ani jiskřička ohně. A přece stočtyřka přišla –
- !•i*\ Fivot,
- !•»-! vchodem do strojovny se rozsypala míchačka. Byla to už Itirhnv ani moc nedoufal, že ji donesou bez úhony. Turin si pro #» '.Mimoval, ale vidí, že za to nikdo nemůže. A tady už si to «| Hilyiii te Suchovem a uprostřed mezlsebou nesou roli. Turin se l « Iih»CI začal všechno přeorganizovat: Suchova poslal, aby tMittidli rouru, aby se mohlo co nejdřív zatopit, Kilgasovi dal i.#ir> ii – na pomoc k tomu dostal oba Estonce – a Seňkovi r* i, m vezme sekeru a naseká pár dlouhých latěk, na ty že se i Mkn, rol* le je o polovic užší než okna. Jenže kde vzít lačky? Na <> M< vbyvedoucí prkna nedá. Turin se ohlédl a po něm všichni l • | »e udělat jen jedno – utrhnout pár prken, z kterých je stlučeno „.l mAtelrh do prvního patra. Až tam polezeš, dávej bacha, ať l Mie jiného nezbyvá.
- ! «e, nroe má chudák kára dřít v táboře deset let. Nechci–a vlezte 0- n te do večera nějak profláká a noc nám nikdo ne-
- '• t-mnrddl. Na to ti tu vymysleli – party. Ale jiné než na svo-

31

bodě, kde má Ivan Ivanovic svou mzdu zvlášť a Petr Petrovič svou taky zvlášť. Parta v táboře je zařízení vymyšlené tak, aby kárance nehonilo d«» práce vedení tábora, ale aby kárové honili jeden druhého. Tady je to tak i buď dostanete všichni příděl navíc, nebo si všichni pochcítejte. Ty n*» pracuješ, mrcho, a já mám kvůli tobě zajít hlady? Tak to zas ne, jen zabtr, pacholku!

4

A když se ještě dostaneš do takové zatracené šlamastiky jako teď, tlin spíš není na nějakou lehárnu ani pomyslení. Ať se ti chce nebo ne, hocf sebou a pohni kostrou. Jestli si za dvě hodiny neuděláme ohřívárnu, tak jsme všichni v troubě.

! Náradí už Pavlo přinesl, jen si vybrat. Taky několik rour. Klempířské, náčiní tu, pravda, není, ale je tu zámečnické kladívko a sekerka. Nějak l) poradíme.

*

Šuchov párkrát plácne rukavicí o rukavici, začne sesazovat roury, ski* pávat je v nástavcích. Zase chvíli plácá dlaní o dlaň a zase sklepává. (Al| zednickou lžící si kousek odtud přece jenom schoval. V partě jsou sice sami našinci, ale vyměnit by ji klidně mohli. Zrovna třeba Kilgas.) *|

. A najednou je Šuchovovi, jako když mu všechny myšlenky z hlavy vymeti, | Nechal vzpomínání, všechny starosti pustil z hlavy. Myslel jenom na to, jak sesadit kolena a jak roury vyvést, aby to nekouřilo/Gopčika poslal pro nějaký drát, prostrčí rouru oknem a drátem ji přichytí.

4 Tamhle v koutě je ještě nízká sušící pec s cihlovým komínem. Má žeUi nou plotnu, ta se rozžhavuje a pak se na ní rozmrazuje a suší písek. V p«c(už zatopili a

Jeden den Ivana Denisoviče

kapitán s Fetukovem už chodí s nosítky. Nosit písek, na to člověk nepotřebuje rozum. Proto přiděluje Ťurin tuto práci někdejšími v« doučím pracovníkům. Fetukov prý býval velké zvíře v jakémsi úřadě. Volil se v autě.

4

První dny se Fetukov začal na kapitána dokonce vytahovat, párkrát 1 na něho houkl. Ale kapitán mu jednou jednu vrazil a bylo mezi nimi jasno Mládenci už se začali šourat k peci s pískem, aby se ohřáli, ale Ťurin jln* pohrozil:

„Že vás někoho vezmu přes palici! Nejdřív všechno pořádně připravtt.“ Bitému psu stačí ukázat karabáč. Mráz je zlý, ale parták je horší. A ta< šel každý zase po své práci.

Vtom slyší Šuchov, jak říká Ťurin tiše Pavlovi: „Zůstaň tady, pořádně na všechno dohlídni. Jdu s výkazem.“ Na tom, jak se pořídí s výkazem, záleží víc než na samé práci. Parták, 1 který má pod čepicí, ten vytríská z výkazu, co může. A to nás živí. Ntt>i hěco uděláno? Dokaž, že je. Platí partě za něco moc málo? Otoč to tak aby platili víc. Na to musí mít parták hlavu! A u normovačů oko. Normovačům se taky musí strkat.

Ale když si to člověk srovná, pro koho to vlastně je, všechno to vykaz<< vání? Pro tábor. Tábor tak shrabává od stavby tisíce navrch a vyplácí svými poručíkům prémie. Zrovna třeba Volkovému za ten jeho bejkovec. 1 y 32

É

II

-1

t-1 I

M

- *>f *r <v« ic« gramu cmeoa navíc, a těch dvě stě gramu rozhoduje
! <vi Ithdlky vody, ale než ji donesli, byl z ní led. Pavlo usoudil -
- *t<luha(, ntmá to smysl. Bude rychlejší, když si rozpustíme sníh. 1 •
ilky na kamna.
- přitáhl pořádný kus hliníkového drátu - nového, co ho elektri-
- i <|i na iloupy, a hlásí:
- vint Prima drát na lžice. Naučíte mě odlejšvat lžice?" «Im t4M|tl*lkat kluka mazaného, má Ivan Denisovič rád (jemu umřel
- ' Nyi maličký, a doma má dvě velké dcery). Gopčika zavřeli za
il !•• tderovcům do lesa mléko. Vyměřili mu trest jako dospělému. | A milé
t%%, líská se ke všem chlapům. Ale má už taky za ušima: t* <(•. <<ut«, sní
sám, nikomu nedá, kolikrát to žvýká po nocích* iif Eluvik tak jako tak nenakrmí.
- < . ulomili na lžice a schovali v koutě. Pak Šuchov seřídil ze dvou *;
juko štafle a poslal po nich Gopčika nahoru upevnit rouru.
- i i>i>.Hifký, vyběhl po příčkách jako veverka, zatloukl hřebík, pře->i-1 id út
a provlékl ho pod rouru. Šuchov nebyl líný, poslední kus
- ttilttftk, naitavll ještě jedním kolenem. Dnes není žádný vítr, ale
- ! • #•• «il, aby kouř nešel zpátky do haly. Děláme tu pec přece pro (umím.
- ' iaftka kuvlln naštipal dlouhé latky. klučika Gopčika poslali, !| 'l'-...ul.
Iplhd jako opice to čírtě a pokřikuje seshora. «t f«*t|M)l«ilo výš, rozehnal
opar mlhy, sloupy zmizely a strojovnu <t táto. A to už taky zatopili v kamnech
kradeným dřívím.

II

iš - I

fit"

- «lunka málo kravku přizahřálo," prohlásil Šuchov. - liyl hotov se stloukáním míchačky, ještě jednou tkl sekyrkou

^ ř.i U>, ta tuhle práci počítám Ťurinovi sto rublů, míň neberu!"

I «to gramů."

- r ti přlsolí!" křičí Gopčik shora. • i lumiU ne!" křikl Šuchov. (začali špatně krájet lepenku.)

1 i •!• ll(1 to.

- - |i>t i i« zatím slezla hromada lidí. Pavlo je rozehnal. Kilga-1 'I pomocníky a uložil jim, aby nadělali truhlíků, v kterých se

.....i"»rti malta. Pár lidí hodil ještě na nošení písku. Další poslal

(Miiliut sníh z lešení a z rozestavěné zdi. Jednoho dalšího do

< hm< ttfdtý pftk z plotny do míchačky.

1 -|•. i vtnku motor. Začali vozit tvárnice, nákladák si proráží '•| utíkal

v«n mávat, dirigovat, kam se mají tvárnice

Jeden den Ivana Denisoviče

•*H |»il«n pdi Itptnky, pak druhý. To se ví, co je to proti mrazu.

33

J

Papír je papír, marná sláva. Ale přece se teď aspoň zdá, že okna zmlxok a zeď je celá. Taky je vevnitř větší tma a oheň v peci je jasnější.

Aljoška přinesl uhlí. Jedni na něho křičí: sypej!, druzí: nesypej! Nel |i shltne to dříví, aspoň se ohřejeme. Zastavil se, neví koho poslouchal

Fetukov se přilepil k peci – pitomec, a strká válenky k samému ohni

Kapitán ho popadl za límec a postrkuje ho k nosítkám:

i

„Maž nosit písek, prevíte.“

Kapitán se dívá na práci v táboře jako na námořní službu: když je rozkt< dělat, tak dělej! Tuze sešel, kapitán, za poslední měsíc, ale táhne dál.

Netrvalo dlouho a všechna tři okna jsou zabeďněná. Světlo sem teď)d< už jen dveřmi. A zima taky. Pavlo nařídil hořejší část dveří zatlouct a dolů nechat jen tolik místa, aby člověk prošel, když se sehne. Zatloukli to. - «j

Mezitím přivezli už tři vyklápečí nákladáky tvárnice a vyklopili je. AU co teď – jak je dopravovat nahoru bez výtahu?

1

„Zedníci, pojdte, omrknem to!“ pozval Pavlo Šuchova a Kilgase. Je to pro ně čest. vylezli oba s Pavlem nahoru. Můstek byl beztak úzký • před chvílkou z něho seňka ještě strhl zábradlí – tlač se ke zdi nebo lil* neš dolů. A nejhorší je, že k příčkám na můstku přimrzl sníh, zakulatil j a noha se nemá o co opřít. Jak budou nosit maltu?

Koukli se, kde se bude zdít – chlapi už shrnují se zdi lopatami snil Tadyhle. Se starého zdiva budou muset sekyrkou sesekat led a metličkt ho smést.

Omrkli, odkud by bylo nejlíp podávat tvárnice. Podívali se dolů. Anač«> nec rozhodli: než tahat tvárnice po můstku, bude lip, když je budou čtyři chlapi házet tamhle na to lešení, tam se postaví další dva, ti budou přeh'> zovat dál a na lešení v prvním patře se postaví ještě dva, ti budou přltí" vat. Stejně to tak bude rychlejší.

Nahoře fouká větrík, ne moc, ale protahuje to. Ten nás profoukne, • budeme zdít.

Ale až se schováme za rozestavěnou zeď, to už to půjde, hn«4 bude o hodně tepleji.

Šuchov zvedl hlavu k obloze a užasl: nebe čisté a sluníčko ukazuje »»(skoro poledne. Div divoucí, jak ten čas při práci utíká. Kolikrát už si Such všiml: dny v táboře letí, ani ohlédnout se člověk nestačí. Ale doba trestu • • nehýbá ani trošku, té jako by vůbec neubývalo.

Slezli dolů. Tam už si všichni posedali kolem pece, jenom kapitán s t• tukovem nosí písek. Pavlo se rozčertil. Osm chlapů hned vyhnal ven p*n tvárnice, dvěma nařídil, aby sypali do kalfasu cement a promíchávali Itf nasucho s pískem, tohohle poslal pro vodu a tamtoho pro uhlí. A kilu <> říká své partě:

„Tak, děti, koukejte ty truhlíky dodělat.“

„Nemám jim s tím pomoci?“ říká si Šuchov sám Pavlovi o práci.

„Pomozte,“ přikývne Pavlo.

V tu chvíli přinesli chlapi velkou nádrž, budou v ní rozpouštět sníh m malty. slyšeli od kohosi, že prý už je dvanáct hodin.

34

I

f1

f H* i i
#- i)U,I ' I ti
* i)U,I ' I ti

lit ,Iř I-

4 i.

| I»

„* |«•• avanact,“ proniasn i sucnov. „Sluníčko už je na vršku.“ i* iih vilku/1 ozval se kapitán, „tak to znamená, že není dvanáct,

t> Im,“ iiluil ťuchov. „To přece věděli už naši dědkové, že slunko | * i v poledne.“ |m u il« uky I“ houkl kapitán, jako když sekerou utne. „Ale mezi-

* itHflfftnl, a podle toho nařízení stojí slunce nejvýš v jednu.“ > **• i. ,n/onl vydal?“

Jeden den Ivana Denisoviče

tká vlačul"

i* ««l | nosítky. Ostatně Šuchov by se stejně nepřel. Že už by po .louihalo jejich nařízení? Chvíli ještě bušili a klepali, stloukli •tmky, | • i t hvllku posedíme a ohřejem se," řekl oběma zedníkům A vy ImUete po obědě taky zdít, seňko. Pojďte si sednout."

ni k |><n| legálně. Před polednem stejně zdít nezačnou a míchat •t tmyil, zmrzla by. ii !•• muloučku rozžhavilo a teď vydává stálý žár. Ale pocítí ho

i lii *f j<i» pece, jinak je po celé hale stejná zima jako předtím. mí ftyrl fl sundali palečnice a krouží rukama těsně- kolem pece. v f.. Im<- m obutí nikdy nestrkej blízko k ohni, to si dobře pamatuj:

• •<» y, popraská na nich kůže, když válenky, ty ti navlnou, začne imitirlt pára a nebude ti ani o trošičku tepleji. Když je strčíš ještě n«i le propálíš. A s tou dírou budeš šlapat až do jara, nečekej, -> jiné. ti< hov," popichuje Kilgas. „Šuchov, ten už je, kamarádi, jednou

t».....iy.€l

1 te tnu bosou," prohodil někdo. Rozesmáli se. i* I levou válenku sundanou a ohříval si onuci.)

* ti I tu má za pár."

' <<il pětadvacet let. Před časem bylo jedno takové šťastno | • hiiyi ovalí viem deset jako podla pravítka. Ale od devětačtyři- <*i« nová etapa – všichni bez rozdílu postávali pětadvacet. Deset úa utáhnout a nechci pnout, ale pětadvacet – ať to někdo

i |» docela příjemné, že si na něho všichni prstem ukazují:

. it mu, chlapovi, trest za chvílku končí, ale on sám tomu

m iřl. Každého, komu končil trest za války, nechali sedět dál,

I /vló tni výnos, až do šestačtyřicátého roku. Když měl

' • 'dni trest třeba jen tři roky, seděl nakonec pět let navíc. Zákon,

l«oi-i-nutlt na všechny strany. Odbydeš si deset, řeknou na, tady

ltMi,.., tj deset. Nebo vyhanství.

^ il přece jenom pomyslíš – až ti to vezme dech: trest tedy Miiblcka je co nevidět konec... Panebože! Těmahle nohama- | tvíiuóú, je to vůbec možné?

35

4

*

ě

I

Jenže povídat něco takového nahlas, to se na stařeno Karu nesiusi. t\ van m Šuchov řekne Kilgasovi:

„Těch pětadvacet nepočítej. Jestli ty si těch pětadvacet odsedíš n*|>» neodsedíš, to je ještě ve hvězdách. Ale já už jsem si svých osm poctiv! odkroutil, to je hotová věc."

Tak člověk žije, čenich při zemi, a nemá ani kdy si pomyslet: jak ses sem . dostal a jak se dostaneš odtud?

Podle papírů zavřeli Šuchova za velezradu. Tak taky vypovídal – an<», je to pravda, dal se zajmout, protože chtěl zradit vlast, a ze zajetí se vrátil proto, že plnil úkol, kterým ho pověřila německá výzvědná služba. Ale jaký to vlastně byl úkol, to si nedokázal vymyslet ani Šuchov* ani vyšetř«» vatel. Tak to nakonec nechali – prostě úkol.

I Šuchov uvažoval jednoduše: nepodepíšeš – kabátek z prken, podepíšeš -- aspoň chvíli si tu ještě pobudeš. A podepsal.

f Ve skutečnosti to bylo takhle: v únoru ve dvačtyřicátém roce obklíčili na Severozápadní frontě celou jejich armádu. Z letadel jim neshodili kouska žrádla, ostatně žádná letadla ani nebyla. Došlo to tak daleko, I» lidi ostrouhávali kopyta z koňských zdechlin, máčeli tu rohovinu ve vo<lf a jedli ji. A do pušky ani patrona. Tak je Němci postupně schytali po lesích a hnali do zajetí. V jedné takové zajatecké skupině si Šuchov pobyl pár dní a ještě tam, v lesích, jich pět zas uteklo. A znovu se začali schovávat p* lesích a po bažinách – až se nakonec zázrakem dostali ke svým. Jenže dví* složil na místě samopalník, třetí podlehl zraněním, a tak došli jenom dva kdyby byli bývali chytřejší, byli by řekli, že bloudili v lesích, a nic by se jll*

nestalo. Ale oni se přiznali, že jako jdou z německého zajetí. Ze zajetí? N< počkejte, vy děvky! Kdyby jich bylo pět, možná by si srovnali výpovmi

Jeden den Ivana Denisoviče

a uvěřili by jim, ale dvěma, kdepak: s tím útekem, to prý se, lotři, smluvili Seňka klevšín nějak i v té své hluchotě zaslechl, že se mluví o útěku 4« zajetí, a řekl hodně nahlas:

„Já utíkal ze zajetí třikrát. A třikrát mě zas chytili/’

WA
Seňka je mučedník, skoro pořád mlčí: lidi neslyší a do řeči se nemíchá Takže o něm se toho moc neví, jenom to, že seděl v Buchenwaldu, byl tam v ilegální organizaci, a že do lágru pašoval zbraně pro povstání. Pak je < to, že ho Němci pověsili na kůl za ruce svázané za zády a mlátili ho klacky „No jo, Váno, ty jsi seděl osm let – ale v jakých táborech?“ namítá KU gas. „V obyčejných, pracovních, tam jste měli i ženské. Čísla jste nenosili, Ale zkus to, sedět osm let ve zvláštním! To nevydržel ještě nikdo.“ ^ j „Kdepak ženský! Klády v lese jsme tam měli!”

•
Šuchov se zadíval do ohně a v myšlenkách mu najednou vytanulo tlil jeho osm let na severu. Vzpomněl si, jak se tam tři roky dřel se špalky n obaly a na pražce. Vzpomněl i na to, jak tam tehda, stejně jako teď tady hořivaly měňavé ohně. Rozdělavali si je při kácení, ale ne ve dne – pí nočním kácení. Velitel tam tehdy vyhlásil zákon: parta, která nespín denní úkol, zůstane v lese do noci.

36

m < <«»«•« goltrachall dávno po půlnoci, a ráno zase do lesa. m b«M,i<irádl... , tady je to přece jenom klidnější," zašeptal. „Tady * « * i ^M.iiu, tak le padla. To je zákon. Ať máš splnino nebo ne, marš do i A «.blndnl příděl je tady o sto gramů větší. Tady se dá žít. Zvláštní iái m , . H mi tom vadí, že je zvláštní, čísla, nebo co? Čísla nic neváží."

. i dAbti|ti, klidnější," syčí Feťukov (blíží se přestávka a všichni se • n boir .,i pece). „Tady se mordujou lidi v postelích! Klidnější!..." • | " míi, tile prdfkačlt" Pavlo zdvihl prst a hrozí Feťukovovi. I , i, „mňlo v táboře něco nového. Dva známé práskače zapáchli \$i ••« |miiindi při budičku. Taky jednoho nevinného pracanta -- nej- íf - ' t)(UHI lulko. A jeden spicl sám utekl k orgánům do korekce – * |* , • .-ll, v té kamenné díře, schovali. Zvláštní věc... Tohle se v pra-t ' itíMirvch neděje. Konečně, tady dřív taky ne. M • ' ftihaukala siréna z pojízdné elektrárny. Nezahoukala hned i » | | ' í>n« . nejdřív jen tak chraplavě, jako by si pročišťovala hlas. Y • .(h»)• v kapse. Polední přestávka!

» •« i «, to lime to prošvihli! Už dávno se mělo jít do jídelny, držet li -u * . (I Min t A, No pracovišti je jedenáct part, a do jídelny se jich nevejde t * dv#.

f |= i.. ,. rud j«It< nejde. Pavlo omrkl situaci zkušeným okem a rozká-

t-.it

ř » v o Copřlk, se mnou! Kilgasi! Jak pošlu Gopčika, hned přivedete * v '« mfftn u pece okamžitě obsadili, obstoupili pec jako ženskou, li * «, »l>.. chce ji obejmout.

»< *• vrtl*n(r křičí chlapi. „Kouřit dovoleno!" h i • <il |*d<*n po druhém, kdo si zapálí. Ale zapálit si nemá kdo, buď ii#i m i..i.,iis nebo ho schovávají, nechtějí s ním vyrukovat. I • • Pnvlem vylil ven. A Gopčik poskakuje za nimi jako mladé zaje-Kii..- t*í = , ii|l9 •»,•'odhadl Šuchov okamžitě. „Osmnáct stupňů, víc nebude. »« dohře zdít."

m «e, jak to vypadá s tvárniciemi. Hodně jich už mládenci naházeli - I ni i dokonce na hořejší plošinu do prvního patra.

l>n.nhuuřll oči, chtěl zjistit, kde je vlastně slunce. Ověřoval si, «iHihlail s tím kapitánovým dekretem. au ..i.», nti nechráněném prostoru, kde má vítr vůli, to přece jen pro-t^, j «.,.,!, Neiapomeň, člověče, marná sláva, ještě je leden.

M i , t tni itavenlltl je malá bouda, jen tak halabala stlučená z prken iiii^,^ . - .. ii piibltá rezavým plechem, aby se zakryly škvíry. Uvnitř je lutii* "Humi přepážkou na dvě půlky – na kuchyň a jídelnu.

v li . i, *<rt|ně jako v jídelně, je zem holá, nepokládána. Jak hlínu udu-|RM t i . fásttdQ – samý hrboř, samý důlek. A celá kuchyň není nic víc Mil |» tu Miind pec a do ní zadržný kotel.

37

f.- *

Jeden den Ivana Denisoviče

i I
V té kuchyni jsou dva páni – kuchař a zdravotník. Ráno, před odchodem z tábora, nafasuje kuchař ve velké táborové kuchyni kroupy. Na chlapo tak padesát gramů, na partu kilo a pro celou stavbu to dělá nějakých put* náct kilo. Kuchař se s tím pytlem tři kilometry tahat nebude, dá ho n* < poskokovi. Než by se s tím tloukl sám, to dá radši poskokovi porci navíc, ošidí o ni pracanty. Nanosit vodu, dříví, zatopit v peci – to všechno taky nedělá kuchař, zas na to má pracanty a chcípáky, těm dá taky každému po sběračce navíc, z cizího krev neteče. K tomu je zakázáno jíst jinde nel v jídelně: i misky se proto musí nosit z tábora (nechat je na stavbě – ani nápad, v noci by je štípili civilové). Nosívají jich tak padesátku, víc ne, a tady je myjou a rychle dávají zas dalším (nosič misek má taky porci navíc). Aby se misky z jídelny nevynášely, na to se postaví ke dveřím další poskok – nesmí pustit ven ani misku. Ale ať hlídá jak hlídá, stejně je chlapi odnesou – buď ho umluví, nebo nějak obalamutí. Takže se zas musí po celé té velké stavbě poslat další sběrač: sbírat špinavé misky a snášet je zpátky do kg chyně. Ten má taky nášup. A tamten taky.

*
Vlastnoručně kuchař jenom nasypává do kotle kroupy a sůl a třídí tuk – ' do kotle a pro sebe, pořádný tuk se k pracantům nikdy nedostane, špatně přijde do kotle všechen. Takže věžňové jsou radši, když skladiště vydá samf špatný omastek. Dál kuchař ještě míchá kaši, když začíná houstnout. Zdrac voťák nedělá ani to. Ten sedí a kouká. Když je kaše vařená, kuchař hned zdravotníkovi: a teď se naper. A sám se napere jakbysmet. Pak přijde parták, který má službu – střídají se každý den – ochutnat na zkoušku, tak říkají kontrolovat, jestli mohou pracanti takovou kaši jíst. Tahle služba dostán* dvojitou porci. A pak se ozve siréna. Jeden po druhém přicházejí partáci a kuchař vy dává okýnkem misky, jenže v miskách je kasičky právě tak na dně, a kol lije tam tvých krup, nezjistíš, nezvážíš.

A kdyby ses odvážil otevřít hubu, to bys koukal, jak by ti ji zacpali. Nad holou stepí hvízdá vítr, v létě žhavý, v zimě mrazivý. Jakživo v \ stepi nic nerostlo, a za těmi čtyřmi dráty teprve ne. Žito tady roste jenom ve výdejně chleba, oves žene do klasů jen ve skladě.

Tady kdyby ses samou prací třeba ztrhal, po břiše kdybys lezl, ze : kus chleba nevytrískáš, víc než ti orgán předepíše, nedostaneš. A ani t vlastně nedostaneš kvůli kuchařům a všem těm poskokům a levákům Tady se krade, v táboře se krade a začíná to okrádání už ve skladě. Ale ai»' jeden z těch, co kradou, krumpáč do ruky nevezme. Zato ty dří jako mei#i a ber, co ti dávají. A moc nezacláněj. Kdo koho může, ať ho odře z kůže.

Pavlo s Šuchovem a Gopčikem vešli do jídelny. všichni jsou tam zrovn nalepeni jeden na druhého, přes ty spousty zad není vidět krátké stoly ai>* lavice. Sem tam někdo jí vsedě, ostatní většinou stojí. Dvaosmdesátá paí ta, ta co kopala jámy a za celé půldne se neohrála, si obsadila první míť hned jak odhoukalo. Teď už dojedli, ale nehnou se odtud, kdepak by •• {

38

*
lilii* * fit I !
fclil «•
; .i.l la tu lepil než mrznout venku.
i •! prorazili cestu lokty. Přišli v pravou chvíli: jedna parta
ni nu rudé je jenom jedna, má u okýnka taky zástupce partáka. i ..i fiftatni na řadu až po nás.
, I Mi , t" křlčf kuchař z okýnka a už mu je z jídelny podávají, laky tlilrá a přlstrkuje – ne kvůli kaši navíc, ale aby se to hnulo. . 'ii |«ou další poskokové, ti myjí misky – taky za kaší.
-I nu rudu zástupce, co je před Pavlem. Pavlo křičí přes hlavy: , • *!!••
vr,.. klo to ode dveří. Má hlásek teničký jako kůzle.
t*fe| |IMI |Mirtul"
• -1

i
t *••», l< je dnes dobrá kaše, nejlepší ze všech – ovesná. Ta bývá 1 , vidinou dávají dvakrát denně magaru nebo kaši ze zapražené
tné I* mezi zrnky i ten šlem, co se z nich vyvaří, ten je na ní nej-!• i m »•
jvlc vydá.

Jeden den Ivana Denisoviče

«u, (> "iichov zamlada zkrmil koním! Copak ho mohlo napad- «h mu jednou bude duše tetelit blahem nad hrstičkou zrovna toho
! ,1 Mi«ky!" křičí kuchař z okýnka.
! ,.i !)<!• na řadu stočtyřka. Zástupce z party před nimi vyfasoval |Miit,M kou" a vypadl.
! imI. ý nu úkor pracantů – a taky se nikdo neozve. Tenhle přídavek I*. <i/ pni ták, a jeho věc, jestli ho sní sám, nebo ho dá zástupci.
*** tltlvá Havlovi.
i "Ml lučov do téhle práce: vecpal se za stůl, dva chcípáky vy- '..i.., pracanta poprosil po dobrém a tak uvolnil kousek stolu, asi mi mltek, když se postaví těsně vedle sebe. Na ty přijde dalších 1 .ii |« » dvě. A teď musí brát misky od Pavla, počítat po něm »thy nikdo cizí žádnou neztopil. Taky aby nikdo nevrazil do některé > • > m n nepřevrhl ji. Hned vedle chlapi vstávají z lavice, jiní zalé-1 • • <• ii |t«<li. Nesmí spustit oko z dělicí čáry: jedí ze své misky, nebo ! ! ! • ky do nalí?
• ! , il \tv* počítá kuchař za oknem. Podává hned po dvou, do tiky)«iliui, Lip se mu tak počítá, kdyby dával po jedné, mohl by se
6 I . t til
I i
t* I-,
le-<," opakuje po něm Pavlo polohlasem do okýnka, obě mlšky Šuchovovi a ten je staví na stůl. Šuchov nic na-).•. ale kouká jako ostráž.
\m l« n Qopčlk s partou?
«, tuMúit..." pokračuje počítání.
39

Y tu cnvm misicy v Kuchyni aosiy. /\ aucnov viai pres raviovu niovu a m měna, že obě kuchařovy ruce postavily do okýnka dvě misky. Stále je joliti drží – zastavily se, jako by se zamyslely. Nejspíš se otočil a nadává chlu pům od nádobí. A teď mu šoupli do okýnka další kupku vyprázdněných ml« sek. Kuchař pustil ty dvě, které držel, a podává do kuchyně prázdné. é
Šuchov nechal stát celou tu horu misek, co měl na stole, rychle přehodil nohu přes lavici, popadl obě misky a zopakoval, ne příliš hlasitě, spíš jakoby pro Pavla než pro kuchaře:

„Čtrnáct.“

„Počkat! Kam to táhneš?“ zařval kuchař.

„Ten je náš, ten je náš,“ vysvětloval Pavlo.

„Váš, neváš, ať mě neplete při počítání!“

„Čtrnáct,“ pokrčil Pavlo rameny. Sám by misky takhle nezašmelll, jako zástupce partáka si musí zachovávat autoritu, ale takhle to jen opakoval po Šuchovovi a na toho to taky může svést. »

„Čtrnáct už jsem říkal,“ rozčiluje se kuchař.

„To se ví, že říkal, ale nedal, nepustils je z ruky!“ houkl si na něho Šuchov, „Když nevěříš, pojď si je přepočítat. Tadyhle jsou všechny na st< le!“

Šuchov křičel na kuchaře, ale to už zblej skl, jak se k němu derou oh« Estonci, a misky jim rovnou vrazil do ruky. A ještě se stačil vrátit ke stolu a omrknout, že má všechno na místě, že sousedé nestačili nic šlohnout, přestože klidně mohli.

Z okýnka se vynořila v celé kráse kuchařova rozpařená tlama. 1
„Kde máš ty misky?“ zeptal se přísně. •

4
„Tady, prosím!“ vykřikl Šuchov. „Uhní, brácho, nezacláněj,“ strčil d«> někoho. „Tady máš dvě!“ – nadzvedl dvě misky z horního patra. „A tuhU jsou tři řady po čtyřech, akorát, spočítej si to.“

„A parta ještě nepřišla?“ vyhlížel kuchař nedůvěřivě z příliš těsnéht otvoru okýnka, ostatně právě proto tak úzkého, aby z jídelny nenakulm váli, kolik mu zbývá v kotli.

f
„Ne, parta tu ještě není,“ zakroutil hlavou Pavlo.

„Tak co, krucinálfagot, blokujete misky, když tu nemáte partu?“ ro* zuřil se kuchař.

„Tamhle je parta, už jsou tady!“ křikl Šuchov.

A vtom všichni uslyšeli ze dveří kapitána, halekal jako z kapitánskélm můstku: „Co tady očumujete? Kdo je po jídle, čelem vzad a odchod! Druzí chtfji taky jíst.“

Jeden den Ivana Denisoviče

*

Kuchař ještě chvíli vrčel, pak se narovnal a v okýnku se zase objevily jeho ruce.

„Šestnáct, osmnáct...“

A když nalil poslední, dvojitou, řekl:

„Třidvacet. Hotovo! Další!“

40

I

I

:

i

i - » |

§ Mí

|flti

C

| I.,

•M

• • • - Huny |• k nim aran a ravio jim podával mlisky, některým až na f |* i, i'"(^ hlavy sedících.

| i ... Imvici by se jich v létě vešlo jistě pět, ale teď byli všichni

naba-

hitill |• tam sotva čtyři a ještě se stěží střefovali lžicí do misky.

!•• <<il, i* ze dvou vyšmelených porcí aspoň jedna bude jeho,

#« proto pustil do své poctivé. Nejdřív si přitáhl pravé koleno

.-|• vyřrthl i válenky lžicí s nápisem „Ust-lžma 1944“, sundal čepici,

> . Um. paí a lžicí objel kaši – nejdřív dokola po krajíčku.

• i» #n ihvilo, kdy se měl člověk zcela a beze zbytku soustředit na

« i l<<iir na dně po teničkých vrstvách, pečlivě ji vkládat do úst M >« '.ludně poválet na jazyku. ' %..- imiv il musel pospíšit, aby si Pavlo všiml, že už

dojedl, a aby mu

' .| i..... porci.

h |ii |«lt* Fetukov, který přišel spolu s Estonci a všiml si, jak Šuchov

-*| Iill. Jedl teď vstoje a co chvíli pošilhával po čtyřech zbývajících

••iMuných porcích. Chtěl tím dát Pavlovi na srozuměnou, že by

..li tuky dostat, když ne celou, tak aspoň půlku porce.

M.« ..1/ *...<ly Pavlo jedl klidně svou dvojitou a nedal na sobě ani

tu f nát, jestli ti všimá, kdo je vedle něho, a jestli nezapomněl, že

• !---• • «• navíc.

l tlojedl. Ale protože si už napřed navnadil žaludek na dvě

UM it tentokrát po jedné vůbec nasycen, jak býval vždycky po

|.•hl do vnitřní kapsy, vytáhl z bílého plátýnka svůj nepro-

H Holoty kousek černé kůrky a začal jím pečlivě vytírat ze dna '|||. t.

i,,i,,i mlsky všechny zbytky mazlavé kaše. Když se mu na kůrce

|| vmtvicka, olízal ji jazykem a jezdil s kůrkou dál, až setřel i ty

' -.*lll lbytečky. Konečně byla miska čistá, jako umytá, jenom . • | || >.<•

#<• lá. Odevzdal ji přes rameno sběrači a ještě chvíli zůstal

- 1111111111011 čepicí. iš • ...ii,/ vyfoukl Šuchov, rozhoduje o nich zástupce.

• • jt t* chvíli potrápil, dokud sám nedojedl. Ale misku nevyli-

4l |»nom lžicí, schoval ji a pokrížoval se. Pak teprve jen tak ma-

i , . . . | m – loupnout je neměl kam – dvě misky ze čtyř, jako by je

• - -i vul luhovovi.

••|- • ||.....vlčí. Jedna je pro vás a jednu dáte Césarovi."

l ti ih • věděl, že jedna miska se musí odnést Césarovi do kance--|-|•••

nikdy tak neponížil, aby šel sám do jídelny, ani tady, ani

• » i »..i.« to věděl, ale když se Pavlo dotkl obou misek najednou,

*l •• irovna zastavilo srdce: co když mu Pavlo dá obě zbývajících

• -»- lín* «i i* mu irdce roztlouklo zase pravidelným tlukotem.

• * Hloimiiť nad svou zaslouženou kořist a pustil se do jídla

• > ti*vnímaje, jak ho nové party strkají do zad. Měl jedinou obavu

• | |• | 11 ...II nrlall Fetu kovoví. Žebrat, na to je Fetu kov pašák, ale

* • *r#«ifliif to by se bál.

AI

Kousek od nich seděl u stolu Kapitán eujnovsicij. isojeai uz uuvnu |~«•• kaši.

Nevěděl, že parta má nějaké porce navíc, a nevyhlížel, kolik tah Pavlovi zbylo.

Byl prostě celý malátný a rozpařený, neměl sílu vstát a | na mráz nebo do

studené ohřívárny, kde se nikdo neohřál. Zabíral tu tt*f místo neoprávněně a

překážel nově přicházejícím partám stejně |alco i> které před pěti minutami

vyháněl svým kovovým hlasem. V táboře, i» nucených pracích, byl teprve nedávno.

Jeden den Ivana Denisoviče

Takové chvíle jako tato byly pro něho zvláště důležité, on to ovšem nevěděl. Byly to chvíle, které promítaly suverénního a řízného námořního důstojníka v opatrného káru, kterému se nepohne, když nemusí, a jedině tak dokáže vydržet těch pětadvacet let kriminálu.

Už na něho křičeli a dloubali ho do zad, aby uvolnil místo. Pavlo řekl

„Kapitáne! Slyšíte, kapitáne!“

Bujnovskij sebou trhl, jako by se právě probudil, a ohlédl se. Pavlo mu podal kaši, ani se neptal, jestli chce nebo ne. V obočí vylítlo kapitánovi vzhůru, oči se dívaly na kaši jako na učinit, zázrak.

„Jen si to vezte, vezte si to,“ uklidnil ho Pavlo, vzal poslední kaši pt. Ťurina a odešel.

*

Provinilý úsměv pohnul rozpraskanými rty kapitána, který tolikrát obeplul Evropu a zbrázdil Velkou severní cestu.

*

Sklonil se teď, celý šťastný, nad necelou sběračkou řídké ovesné kuličky v které nebyl gram tuku – nad ovsem a vodou.

Fetukov se podíval vztekale na Šuchova i na kapitána a šel pryč. Šuchov si však myslí – dobře že kaši dostal kapitán. I on se tu číká naučit žít, zatím to neumí.

Šuchov v sobě živil ještě malou kapičku naděje, že mu dá svou kaši takřka César. Ale ne, sotva, protože nedostal balík už čtrnáct dní.

Když vytřel dno a stěny další misky stejně pečlivě kůrčičkou – zase jí pokřádal – snědl Šuchov nakonec i tu kůrku. Nato vzal Césarovi/ vystydlou kaši a šel.

„Do kanceláře!“ odstrčil ve dveřích poskoka, který ho nechtěl pínit s miskou ven.

H

Kancelář byla roubená chalupa kousek od strážnice. Z jejího komína valil kouř stejně jako ráno. Topení tam obstarávala služba, vězeň, který dělal zároveň poslíčka, psal jí mu za to hodinovou mzdu. Pro kancelář podniku lítá třísek a všelijakých odřezků.

Šuchov vrzl dveřmi do předsíně, potom dalšími, utěsněnými koutky vešel, vpouštěje dovnitř veliké chuchvalce mrazivé páry, a honem za nezavřel (udělal to tak rychle proto, aby na něj někdo nehoukl: „Neutl zavírat, moulo?“).

*

Připadlo mu, že v kanceláři je horko jako v lázni. Sluníčko sem padá skrz okna s podtáhlým ledem a nebylo tak zubaté jako nahoře v teplárenské svítelně zvesela. V jeho proudu se rozplýval mrak kouře z Césarovy kuchyně

Im v katele. A kamna byla celá červená, tak je ti prevítí rozpá-

ilf1
liit, M
ffilí*.

M
Nu it
* f

• t teplo si na vteřinku sednout – a člověk usne v tu ránu. i fí (iitii dvě místnosti. Dveře do té druhé, kde pracuje stavby-)* i itt <i.>vřené a je odtud slyšet jeho hřímající hlas: m< H j |«m« mzdový fond i plánovanou spotřebu stavebních hmot. Y•||-» fo/ltipajf a ztopí v ohřívárnách kdejaké kvalitní prkno, k montovaným domům nemluvě, a vy nic nevidíte. Zrovna tuhle l firl silném větru nedaleko skladiště cementu a ještě ho nosili na '- .!. i metrů. Kolem celého skladiště bylo po kotníky cementu MtHtiti niltto v černých kabátech odešli v šedivých. Víte, co nás to

«<' iti je u stavbyvedoucího poradě. Má tam asi předáky. V koutě l < «' H nn stoličce topič, je jako uvařený. Dál je tam Škuropatěnko, ' • ' il< v<it<*nác, to slonbidlo jednooké. Cíví ven z okna, ani teď si l -I, hliriá, jestli mu někdo nekrade ty jeho montované baráky. l)•(neuhlídal, tulipáne.

• Mil, tuky vězňi, si opékají na kamnech chleba. Aby se jim nepálil, lI * ilriitu zvláštní sítku.

• < n luku a rozvaluje se u svého stolu. K Šuchovovi je obrácen <Mt lui. i •• 'nu m(\ Ch – sto dvacet tři, šlachovitý stařec, odsouzený na > • ttui úy tábor vyfasoval rovnou u soudu. Jí kaši. « •• . vlnostl,“ říká César jaksi měkce a trochu líně, „objektivně se ', I I)/oni tejn je geniální. Třeba ,Ivan

Jeden den Ivana Denisoviče

Hrozný'--copak to není !s' immc cprlčníků s maskami! Scéna v chrámu!'' . ' |''
vř* zlobí se Ch - sto dvacet tři a zarazí lžící těsně před

• '!!| umění, ie už to není žádné umění. Pepř s mákem místo obyčej-iiAImi
rhleba. A pak, ta absolutně odporná politická idea - ospra-
^ lymnle jednoho vládcce. Výsměch památce tří generací ruské I" žmoulá kaši,
vůbec neví, co jí, nic z ní nemá. i. Iv proлло jiné pojetí?...'' . m» rI
Tak neříkejte, že je génius! Řekněte, že je dvorní šašek
* i«><|| no hovadskou objednávkou. Géniové nepřizpůsobují své pojetí

,,, ' ' ; ...
•mm, ' ' odkallal si Šuchov, ostýchaje se přerušit učený rozhovor. - .1 lii
neměl co dělat.

- h|... il, natáhl ruku po kaši, na Šuchova se ani nepodíval, jako by * ímIm
viduchem sama - a hned zase dál:

* - «., iimřní, to přece není co, ale jak."

• tlv.m.třt tři, jako když do něj píchne, začal vztekle tlouct do stolu: •
tlíti Ho háje, s tím vaším ,jak', když to ve mně nevyvolá

hov odevzdal kaši, postál ještě, ale jen co vyžadovala slušnost.

Cekal, jestli mu César nenabídne cigaretu. Jenže César už úplně zapomniH, ie
někdo stojí za jeho zády. Šuchov se tedy otočil a tiše odešel.

venku není ani tak strašná zima, ujde to. Snad se nebude zdít nejlió-
Šuchov si jde cestičkou a najednou vidí na sněhu kousek ocelové plil* úlomek
pilového listu. Nevěděl v tu chvíli, k čemu by se mu takový k> pilky mohl hodit,
ale člověk nikdy neví, co může potřebovat. Zvedl I1" a strčil do kapsy u kalhot.
Schová si ho v teplárně. Kdo šetří, má za |r<
Když přišel do teplárny, vytáhl si nejdřív schovanou zednickou lil a zastrčil si
ji za provázek, kterým byl opásán. A teprve potom vstoupil •• haly.
Připadlo mu teď, když přišel ze slunce, že je tam úplná tma a že tam ntttt o nic
tepleji než venku. A nějak víc to táhlo syrovinou.

Všichni se shlukli kolem kulaté pítcky, kterou postavil Šuchov, i kolem < co se
na ní rozehrívá a paří písek. Na koho se nedostalo místo, sedl t hraně míchačky.
Turin sedí těsně u pece a dojídá kaši. Pavlo mu ji ohřál i> • peci.,
Mládenci si šuškejí, mají dobrou náladu. A Ivanu Dēnisoviči říkají tni ,
potichu: starý sfoukl výkaz dobře. Vrátil se s veselou.

Kde vlastně splasíl jakou odvedenou práci, to je jeho věc. Co napřkl*"! udělali
dnes za ten půlden? Nic. Za instalování pece jim nezaplatí nic a • ohříváčku
taky nic. To dělali pro sebe, ne pro výrobu. Ale do výkazu •• něco napsat musí.
Kdoví, možná že Turinovi při sestavování výkazů tul* * někdy píchne César -
Turin si ho považuje, a má to jistě svůj důvod, pí nic za nic to nebude.

„Výkaz je v suchu" - to znamená, že teď bude pět dní dobrý přl.l.' Ne tak
doslova, řekněme jenom čtyři: z pěti dní trhnou jeden orgánl pr< sebe - to pak
udržují na základní dávce celý tábor bez rozdílů, ty nejlel'-l stejně jako ty
nejhorší. Tváří se přitom, jako že to nikomu nemusí být Ih všichni mají přece
stejně - a zatím na našem břiše ušetří. Vem to n#i kárův žaludek vydrží všechno:
dnešek nějak překlepem a zítra se na|ln> S touhle nadějí uléhá tábor v den
základního přidělu.

Ale když se tomu člověk podívá na zoubek, tak vlastně pracujeme pit <l a jíme
jenom čtyři.

Parta nedělá hluk, kdo má co kouřit, potichu si kouří. Sedí všichni v M tmě na
jedné hromadě a dívají se do ohně. Jako velká rodina. Vždyť par* je vlastně
rodina. Poslouchají, jak parták vypravuje dvěma nebo tñr u pece. Turin nikdy moc
řeči nenadělá, a když už se dal do vyprávění, n» mená to, že má výbornou náladu.
Taky si nezvykl jíst v čepici. Když jí sundá, je vidět, že už je starý. Oiti i
hany je nakrátko jako všichni a ve světle z ohně je vidět, jak silně už i»
popelavé vlasy prokvetly.

„...Ve mně bejvala malá dušička i před velitelem praporu, a teđnajerin* velitel
pluku! Rudoarmejec Turin, hlásím příchod podle rozkazu...'' Obe má jak
strniště, očima mě div neprobodne: „Křestní jméno a |mé«

44

* < i | i - *
p i | i
i * I
pni i ifš i .i..
m ili. i
M t fit .

Jeden den Ivana Denisoviče

tn liyI«», dvaadvacet, byl jsem ještě tele. ‚Tak co, jak sloužíš, ťurine?‘ i
•)!)< Imu lidu!‘ vyletěl a praskl oběma rukama do stolu! ‚Tak (linujícímu lidu.
A kdopak ty vlastně jsi, darebáku?!‘ Bylo mi, jako
.i•N!...AIedržíme:, kulometčík – mířič. Vzorný voják a...‘ ‚Já
...: <y pacholku! Tvůj táta je kulak. Tady přišlo z Kameně ozná-
i *ij|t<Uuj« kulak a ty ses od vás vytratil, už druhý rok tě hledají!‘ Já
> ' - «< • •»<< a mlčím. Rok jsem nepsal domů, aby nezjistili, kde jsem.
>)*«Mt, jfeou-li vůbec naživu, a oni o mně taky nic. ‚Máš ty vůbec svě-
t. mi mu vlečky čtyři pecky nadskakujou-, takhle podvádět děl-
1 |•|•! „ti vládu?‘ Myslel jsem, že mě zmlátí. Ale nic mi neudělal.
i ttifltuti do lešti hodin za bránu... A venku listopad. Zimní uni-
•vllkl, dali mi vyřazenou letní, ponožky- záplata na záplatě
| *4 otlkútek po kolena. Byl jsem trouba, nevěděl jsem, že
< nit odevdát a že je můžu poslat do hajzlu... A do ruky mi dali
< », Jatlna radost:, Propuštěn z řad... jako syn kulaka.‘ Na takový
|<>••«mm Člověk zaručeně práci. Domů mi cesta trvá čtyři dny. Ce-
i • <. imi vlak mi nedali a stravu jsem nevyfasoval ani na den. V po-
i •liill nuposledy najíst a vykopli mě z kasáren.
i>'<Um, v osmatřicátým jsem pak na etapě v Kotlase potkal
*«« l»yl i« ukrát četařem, taky mu napaří I i deset let. A od něho jsem
|*!, le ten velitel pluku i komisař, ti že byli oba zastřeleni v sedma-
A nh *e nekoukalo na to, jestli jsou proletáři nebo kulaci. Ani
* •vědomí nebo nemají. Tak jsem se pokřížoval a povídám:
K ••! jíl, Pane na nebi: Dlouho poshoviš, ale potom tvrdě
• <u mitkách kaše se Šuchovovi najednou k smrti zachtělo dát si
* ' r |h>< Ital, že si u Lotyše ze sedmého baráku koupí dvě sklenky
<>, § kterých by to hned vrátil, řekl Estonci rybářovi:
ti • pAl ml do zítřka jednou ubalit. Neošidím tě, spolehni se."
iivul lučovovi přímo do očí, potom je pomalu stočil na svého mi m podíval se
na něho stejně zpřima. O všechno se spolu dělí na • '•' druhého by
nepromrhal ani špetičku tabáku. Chvilku si i , .i.HI, pak Ejno vylovil pytlík
vysívaný růžovou šňůrkou. Vytáhl
• tt-lnou špetku kupovaného tabáku, vysypal ji Šuchovovi na dlaň, i • i.i«
dul, u přidal ještě několik vláken. Přesně najedno ubalení, ani
• Vil,
• i. .vln lučov má. Utrhl si, ubalil, zdvihl uhlík, který vyskočil ' <
>"•• <<>kovým nohám – a táhne, a táhne! Celým tělem mu prošla
witiť, te mu najednou skoro připadlo, jako by měl opilé nohy
*
ui ie proti němu na druhém konci haly rozsvítily zelené Muhl by te nad ním
slitovat, jednou mu špačka dát, kojotovi, * ul il dnet vyžebrał, Šuchov to
viděl. Radši nechá seňkovi klev-
45
I
šinovi. Ten ani neslyší, co parták vypravuje, sedí tam, chuděra, prea onneir a
hlavu má svěšenou na stranu.
Partákovu podobanou tvář ozařuje oheň. Vypravuje bez lítosti, jako ůf nemluvil o
sobě:
„Těch pár krámů, co jsem měl, jsem střelil překupníkovi za čtvrt lni ceny.
Načerno jsem koupil dva bochníčky chleba, tehda už byly lístky Chtěl jsem se
nějak dokodrcat na nákladních vlacích, ale na to tenkrát byly už taky zákony. A
jízdenky, kdo si to pamatuje, ty se tenk»a nedaly koupit ani za peníze, neřku-li
bez peněz, dostaly se jenom nu legitimace a cestovní příkazy. Na nástupiště se
taky nesmělo i i* dveřích milice a po kolejích špacírujou z obou stran nádraží
železniční stráže. Slunko studí, zapadá, kaluže zamrzávají – kam teď na noc?,*
vydrápal jsem se na hladkou kamennou zeď a přehoup jsem se i s bochnlky na
nádražní záchodek. Chvilku jsem tam postál – nikdo mě nehoní. Tuk jsem vyšel ven
jako cestující voják. Na kolejích zrovna stojí rychlík Vln divostok–Moskva. U
kotle s vařící vodou je strašná mačkanice, lidi se til* netlučou kotlíky po
hlavách. Motá se tam děvče v modré blůzičce s dvou litrovou konvicí a ke kotli
si netroufá. Nožky má jak panenka, někdo by li moh oparit nebo pošlapat. ‚Podrž
mi ty bochníčky,‘ povídám jí, ‚hned n načepuju.‘ Než jsem konvici naplnil, vlak
se začal rozjíždět. Děvče dr>< v ruce moje chleby, brečí, neví co s nimi, už by
i tu konvici ráda oželeli* ‚Utíkej,‘ křičím, ‚utíkej, běžím za tebou!‘ Ona letí
vpředu a já za ní. Dohoř ' jsem jí, jednou rukou jí pomáhám nahoru – a vlak už
jede plnou partu ' Skočil jsem taky na stupátko. Průvodčí mě nezačal tlouct přes
prsty ani shazovat z vlaku dolů – ve vagónu jelo víc vojáků, splet si mě s
nlrmt."

Jeden den Ivana Denisoviče

Šuchov rýpl seňku: tady máš, smolaři, dokuř to. Dal mu špačka i s dř« věnou špičkou, trochu ji ocucá, to je toho. Seňka je divná nátura: přitiskl jednu ruku na srdce a kývá hlavou (učiněný herec). Ale co s nim, je hlu chý...

I

A parták vypravuje dál:

„Jelo jich, těch děvčat, v zavřeném kupé šest, samá leningradská studem ka, vracely se z praxe. Na stolečku všelijaký ty sardelky prdelky, plál té si jim houpají na věšácích, kufírky pěkně plátýnkem povlíknutý. Jedou •! kolem života, na semaforech mají pořád zelenou... Popovídali jsme \$1, byli jsme samá legrace, popili jsme čaje. Pak se ptají – a z kterého vagónu)»< • vy? Vzdychl jsem si a všecko jsem jim vyklopil: já jsem, děvčata, z takovýlt* vagónu, že vy budete žít a se mnou je amen...”

V hale je ticho. V peci hoří.

„To se ví, hned samé ach a och, začaly se radit... Nakonec mě přece)• nom schovaly na třetí polici, přehodily prese mě pláště. Tak mě skrejvolý až do Novosibirská... Jo, a jedny z těch dívek jsem to pozdě) ne Pečoře oplatil: sebrali ji v pětatřicátým, v kirovské akci, dělala s lopatou a už byla na skápnutí. Dostal jsem ji do krejčovny.”

„Neměla by se začít míchat malta?” ptá se Turína šeptem Pavlo. -

46

I

* * ' • i« nenyii.

f I |»» pfífiel v noci, přes humna, a hned tu noc jsem zas vandro-

i »•! |, !»! jttun vzal s sebou a odvezl jsem ho do teplých krajin, do

i • ifiif«. Dti huby jsem neměl nic, ani pro něho, ani pro sebe. Tam ve

' v kotli asfalt. Kolem kotle sedí parta pobudů. Sed jsem si

- t« tkejte, holoprdelníci. Vemte tady mýho brášku do učení, naučte

* v *li ho... Litu ju, že jsem sektem šmatákům nedal tenkrát taky.”

-> | »•)ti« ul víckrát neviděl?” zeptal se kapitán. I #lv1,

* ii nil <ly.“A zase zív! Pak řekl: „Jen klid, chlapci. V teplárně ;

i> t hihIo dobře. Kdo míchá, dejte se do toho, nečekejte na sirénu.”

4 * <i>hle jfi parta. Orgán nehne s pracantem ani v pracovní době –

i! > l«.. když řekne, třeba o přestávce, jde se dělat, tak se jde

dělat.

I | ftttrtřák lidi živí. A zbytečně člověka do práce taky nepožene.

i nul s mícháním začít hned po houkání, nebudou přece zedníci

i i hov si povzdechl a zvedl se. liiit Ind.”

9 * • i *l • sebou vzal sekerku a metličku a na zdění zednické kladívko, |

if.Mi i(u a olovnici-

* lit i Klilgas se na Šuchova podíval a zašklebil se, jako by říkal,

jen

I . • | 11 hul, co nepočkáš na partáka? Jenže Kilgas se musí houby

starat, i • »m..!h parta živa: tomu plešatci to může být jedno, i kdyby

bylo št • ' m Mf« i o dvě stě gramů, toho uživí balíčky.

> • 1't'iii jen vstane, chápe. Kvůli sobě nebude zdržovat partu. , • i

Vorto, jdu taky!” volá.

t* | . • , hubu má jak slabikář. však kdyby dělal pro sebe, ten by jinak vy-l»

' IĚ * »! a v om pospíšil taky ještě proto, aby Kilgasovi vyfoukl

olovnici,

Il f . vytle)My jenom jednu.) t ! Turína zeptal:

*4mj *tiit ve třech? Nedáme k nim čtvrtého? Nebo bude málo malty?”

* | tvrtitil obočí a zamyslíl se.

• . i tu ló, Pavlo. A ty si zatím hleď tadyhle malty. Míchačka je *Ht

fottuv k tomu šest chlapů, a takhle: z jedné půlky se bude t* *

>ho vybírat a v druhé se bude míchat nová. Ale to ti povídám, ať v* • «!!

•! iiiii minutu!”

t, , . i vyskočil Pavlo. Je to kluk jako buk, čerstvá krev, tábory ho j”

•» pocuchaly, papulu má vykrmenou ukrajinskými haluškami.

•» *.. -• v^ huilete zdít, budu já míchat maltu. A to se podíváme, kdo toho 1

, H te j« tady nejdelší lopata?”

» | - •• rtl«< parta. Pavlo strílel z lesa ze zálohy, dělal noční přepady

ft ii – ten by jim tu tak dřel. Ale pro partáka, to je jiná!

| • « K ii«!<isem vylezli nahoru a najednou slyší, že za nimi skřípe po

um *> tuby b* rika. Dovtípil se, hlušec.

47

uuhviu pu uclii

a tam šli výš. Nejrychleji se zdí od kolenou po ramena, bez lešení.

Jenže lešení, co tu dřív bylo, i všechny kozy, všechno to kárové odtuhill pryč: + i

Jeden den Ivana Denisoviče

něco na stavbu jiných budov, něco spálili – jen aby nic nezůstala |l ným partám. Teď abychom jako pořádní hospodáři začali hned zítra sth kat kozy, nebo zůstaneme trčet.

Shora z teplárny se dohlídne daleko. Je vidět celé staveniště, kolem dokola liduprázdné a zasněžené (chlapi jsou všichni poschovávaní, olu i vají se, dokud nebude houkat), černé hlídací věže i špičaté kůly s ostnatými dráty. Dráty je vidět jen po slunci, proti slunci se ztrácejí. Slunce svítl jci*** divé, musíš před ním mhouřit oči.

4

A kousek od teplárny je vidět ještě pojízdnou elektrárnu. Pane, ta dým* a začuzuje oblohu! Teď začala těžce oddechovat. Tenhle bolestný chrup - * ze sebe vyráží pokaždé, než začne houkat.

A už se ozvala siréna. Moc velkého strejčka jsme si neudělali. * 44]

„JHele, ty úderníku, koukej dělat s tou olovnicí!“ honí Šuchova Kllgm

„Radši se koukni ty, co máš na té své zdi ledu. Já jen jestli to do v«č«rA osekáš? Abys jako zbytečně netahal nahoru lžící/' utahuje si zase z n|l- • Šuchov.

Chtěli oba zakleknout ke zdi, kterou jim Ťurin dopoledne určil, alt t •• najednou volá zezdola:

„Jářku, mládenci, musíme si stoupnout po dvou, aby nám nemrzla malin v kalfasech. Šuchove, ty si vem ke své zdi klevšina, já jdu s KllgateiM zatím za mě u Kilgase otluče led Gopčik.“

Šuchov s Kilgase se na sebe podívali. Má pravdu. Tak to půjde rychleji

A hned každý sekeru do ruky.

A od té chvíle Šuchov už neviděl ani daleký obzor, kde se v slunci třpytil sníh, ani jak se po celém staveništi začali rozcházet od ohřivaček károv každý po svém – jedni rýpat jamky, které nedorýpali dopoledne, drtiti připevňovat výztuž, třetí stavět krov na dílnách. Šuchov viděl jenom svo|l zeď – od levého kraje, kde zdiva přibývalo stupňovitě až nad pás, af | •• pravý kout, kde se stýkala jeho zeď s Kilgasovou. Ukázal Seňkovi, kdé ml otluukat led, a sám ho začal s vervou rubat hned čepcem, hned ostří-sekery, až kousky ledu stříkaly kolem dokola i do tváře. Dělal tu pró i s elánem, ale vůbec na ni nemyslel. Zato si rozumem i očima vyhmadv • zpod ledu zeď, byla to vnější čelná zeď teplárny v síle dvou tvárníc. Při < ním tu zdil zedník, který buď neuměl řemeslo, nebo to flákal. A Šuchov || teď musel zvykat na zeď, jako by byla jeho. Tadyhle je prosedlá, to se > jednu řadu nesrovná, nějaké tři řady tam bude muset přidávat víc malí Tady zas je vyboulená ven, to vyrovná tak za dvě řady. Pak si ještě rozdíl zeď pomyslým znamínkem, až potud, z levé strany od stupňovitého i čátku bude zdít sám a odtamtud seňka dál napravo až ke Kilgasovi. Tatu hle v rohu, říkal si, to Kilgasovi nedá, položí tam pár tvárníc za Seňku a t# to pak bude mít, jako když to najde. A zatímco se oni budou piplat • tl>

48

• i"»v il nažene víc než půl zdi, aby se Seňkou nezůstali pozadu, !mil, kam a kolik tvárníc mu mají nosit. A jen vylezli nosiči |i li pro sebe urval Aljošku:

„Ty budeš nosit mně! Skládej

odsekával led, a Šuchov už popadl metličku s ocelovými

• ' • •»! •« <fM-m a tam, sem a tam. Ošoupal tak horní řadu tvárníc--

* 1l«ii». Zbývala už jen tenouká nasedla sněhová vrstvička. Zvlášt

• • | ' é vydrhl spáry.

* • ' - . i iHihuru i Ťurin, a zatímco se Šuchov ještě páral s metličkou,

I -|-• •• I il f urin do rohu lištu.

I ... ' (* i.r\ Pavlo zdola. „Jste tam nahoře někdo živý? Malta už jede!“

* ^ > vovl hrklos vždyt ještě nemá nataženou šňůrku! Zarazil se. Pak t ", f e Iftůrku nenatáhne na jednu tvárnici ani na dvě, ale hned na i > «•||••, <l<» foroty. A aby ulehčil Seňkovi, že za něj vezme kus vnější I * • t*Hut«k vnitřní že mu nechá ze své.

- > iiMitihvnt Iňuru podle horní hrany a vysvětlil přitom Seňkovi i =, > 'iinu, kde má zdít. A hluchý pochopil. Skousl rty, zamrkal a kývá t • *mii«m k Ťurinově zdi – podáme si je, co? Nenecháme se před-| ..'!-! i-t «•. •-|---€-..

A i » miutku už nesou maltu. Budou ji nosit čtyři dvojice. Ťurin rozhodl

f |-• --• k tdnlkům žádné kalfasy, malta by tím přendáváním jenom

i • t. Miky přímo na lešení, dva zedníci budou nabírat rovnou z nich –

jf * <M«iti ha zeď a zdít. A nosiči budou mezitím, aby nahoře zbytečně

< |H imiovat zedníkům tvárnice. Jen maltu z truhlíku vyberou, už

I * < *ttt»hi hnedka další, a ti dva s prázdným marš dolů. Tam nechají

i , i v i < i. malty u pece roztát a pokud možná rozmrznou přitom

sami.

f 11 .i mi truhlíky najednou, na Kilgasovu zeď i na Šuchovovu. Z malty
I * > i inrciiA pára, kouří se z ní, ale tepla je v ní malinko. Když ji
člověk

V «f »! | t ii.. fnila jen vteřinku seomešská – v tu ránu přimrzne. A pak abys

• |' NltMlivkcm, lžící ji nesundáš. S tvárnici je to ostatně zrovna tak. Ji,

t>i»*f<ii s ní přitom hneš, a hned ti přimrzne takhle našišato. To

• , ' m« / |l vyrazit čepcem sekery a maltu odsekat.

• <• Imiv te nespolete. Tvárnice nejsou jedna jako druhá. Jedna má ura-|šmf >

. «l. ..Ih) má promáčknutou hranu, nebo je vypouklá – Šuchov jen |íh» < úl

to vidí, hned ví, kterou stranou by si tahle tvárnice nejradši •*|''| * ' ul

<i vidí místo na zdi, které čeká právě na ni.

* • » - • • ' • • • mni tu, z které se kouří, hodí ji na to místo a přitom si
zápatí * i- Imiíi I* dole spára (tam potom přijde střed hořejší tvárnice).

Na-

• " f . a t.llk malty, kolik pod jednu tvárnici patří. Tvárnice si

bere

• * i' , (ule opatrně, aby si nezedral palečnici, tvárnice je hrozně

liti <im i fhi puk maltu ještě urovná, a plesk na ni tvárnici! A honem vy-

• • t | '1'Moiit ji boční hranou lžice, když dobře nesedí: vnější zeď ;*!*<* i"

i -dl« olovnice a tvárnice musí po délce i napříč ležet pěkně na-pí"-1 ^

»•' |í mrai. chytil – přimrzla.

•

.v.

91 JI UKUinAlM l*ff

seknout, zase hranou lžice, a shodit dolů (v létě by se mázla rovnou f* « další
tvárnici, teď na to není ani pomyslení) a hned zase kouknout,)<•!. tt* vypadá s
dolejšími spárami – stane se, že tvárnice není celá, spouiiu)• jich udrolených
– azas nahodit maltu, ale tak, aby jí pod levou stranu prill* víc. A tvárnici pak
nepoložit jednoduše shora, ale šoupnout ji zprávu •!•# leva, takže sama vymáčkne
přebytek malty mezi sebou a sousedkou i levt strany. Mrk na olovnici. Mrk po
délce. Sedí. Další!

A práce se rozjela. Až budeme mít dvě řady a vyrovnáme staré chyby, tak už to
půjde jak po másle. Ale zatím musíme mít oči jak ostříži!

A už ji Šuchov žene, už žene vnější řadu k Seňkovi. Seňka ui |• iul.j v rohu
utrhl od Turína a taky jede Šuchovovi naproti.

Šuchov mrkl na nosiče – maltu! Sem s tou maltou, dělejte! Práč o |i<< jednou jen
letí, člověk si nestačí ani nos utřít.

Když se se Seňkou srazili a začali nabírat oba z jednoho truhlíku, si chvíličku
byli na dně – už vyškrabují zbytky malty. t

„Maltu!“ huláká Šuchov dolů přes zeď.

„Už se vezel!“ křičí Pavlo.

Přinesli truhlík. Všechnu řídkou maltu z něho vybrali, ale co jste ntclttil
přimrznout – to si, hoši, seškrábejte sami! Když si tam nechat* narntt škrálop,
sami to budete tahat nahoru a dolů. A mažte! Další!

Šuchov ani ostatní zedníci už necítili mráz. Z rychlé, strhující práč* |t
rozrazila nejdřív první horkost, to je ta, co se z ní člověk pod kabátem, |»« '
blůzou a svrchní i spodní košili pořádně zpotí. Ale nezastavili se ani na oku*
mžik, jeli v plném tempu bez zastávky dál. A tak za hodinku přišla drtil*! *
horkost, ta, co zas pot vysouší. Nohy jim nemrzly, to bylo nejdůležit* i a nic
jiného, ani lehký větřík, který vytrvale pofukoval, nemohlo odpoutnl jejich
myšlenky od práce. Jenom klevšín každou chvíli poklepával noli<> o nohu: má,
chudák, šestačtyřicítka a tlačí ho válenky, dali mu kaftuv z jiného páru.

Turín občas houkne: „Mal-tú!“ A Šuchov zrovna tak: „Mal-tú!“ Kdo un vzít práci

za pravý konec, hned je pro chlapy kolem sebe taky něco jolt parták. Šuchov si

umínil, že nezůstane pozadu za druhou dvojicí – a kdy li, mu nosil maltu po

můstku vlastní bratr, i toho by uhořl. *

Po obědě nosil Bujnovskij maltu nejdřív s Feťu kovem. Můstek je přfkf ? smeká se

to, ze začátku tomu moc neda. Šuchov ho maličko popoháněl

„Hní sebou, kapitáne! Kapitáne, tvárnice!“

Ale od nosítek k nosítkům byl kapitán čipernější a Feťu kov zas čím tf*!

línější: pajdá, čubčí cecek, každou chvíli nahne nosítka a ucvrkne mully aby to

měl lehčí.

Šuchov ho jednou rýpl do žeber:

„Ty plemeno hadí, když jsi byl ředitelem, to jsi dělníky honil, co?“ '
„Turine!“ křičí kapitán. „Dej ke mně pořádného chlapa. S tímhle srol«» ..
nedělám!“

50

*
i t#t i i I
t I ,
| t-
ff iMl
Jit >
*i,
il;

i Ptřukova poslal dolů házet tvárnice na lešení – ale mí t.u< dby g*
dalo spočítat, kolik tvárnice vyhodí – a ke kapi--- •• * Aljolku. Aljolka je
jako beránek, tomu neporučí jenom kdo

* i«i iM.lubu!" hučí do něho kapitán. „Vidíš, jak s tím mávají!" ••
« •• imlfhvě utmívá:

» Mi. tak il pospíšíme. Jak chcete vy."

* j..... tl..iu.

i mírn<l povaha, to je pro partu poklad.

| < | mi někoho dole. Přijel další nákladák s tvárnice: nejdřív ti*
n Utf *• s nimi roztrh pytel. Dokud se vozí, je práce. První den.

I ' f i f<i'"n« váznout, nebude zas do čeho píchnout.

* I min nikomu dole nadává. Říká cosi o výtahu. Šuchov by tuze

II »rt, n|« nimd kdy – vyrovnává zeď. Nosiči vylezli nahoru a vy-* - , !f*|

montér spravit motor u výtahu. S ním vedoucí od elektrí-

! I Montér •• v tom hrabe, vedoucí kouká. < 4, |"l< t» má být: jeden
dělá, druhý čumí.

; < i «t >i výtah spravili, mohly by se vozit nahoru tvárnice i malta. mí
fnfal třmti řadu (Kilgas taky třetí). Vtom se po můstku hrne >i i t..m lafoř

– předák Der. Moskvan. Pracoval prý na ministerii tMI kcMiiak od Kilgase a

upozornil ho na Dera. m |! rukou Kilgas. „Mně můžou vlízt všichni fořti na
záda. Jo,

i i* i|util s můstku, to mě můžeš zavolat."

= * , * lni* zedníkům za záda a bude očumovat. Tihleti pozoro-I*... luthovcvl

nejvíc z krku. Dělá to ze sebe inženýra, pazour! l • m.ni ukazoval, jak se

mají správně klást cihly, myslel Šuchov, že

* , i (. ha. My říkáme, kamaráde, nejdřív postav jeden dům vlast-< iihl,
pak z tebe bude inženýr.

. " i nobyl ani jeden zděný dům, samé dřevěné chalupy. Škola

• <<>tlitná, i rezervace na ni vozili šestisáhové kmeny. Ale když v Mi-ořt rod
niky, Šuchov hned – prosím, proč ne. Kdo má v ruce

' !ph pochytil třeba deset dalších.

* ' ttfiletAI, jenom jednou zakopl. Hnal se nahoru, div se nepřerazil. i.- = t"
iířifi, oči má navrch hlavy. „Tu-ri-ne!" | i> #m nim běží nahoru Pavlo, tak jak
byl, s lopatou.

• Mlrmrvý kabát, jenže zbrusu nový a čistounký. Parádní koženou 1 ^ un nf
číslo, jako všichni ostatní: B – 731.

!/*!• k němu Ťurln se lžící v ruce. Čepice se mu svezla šikmo přes '| |'• |

- | -• mimořádného. Nevěnovat tomu pozornost, to parták roz-.híih, nli

zároveň mu v truhlíku stydne malta. Šuchov klade !> ' i a poslouchá. \\ •••,
nebo co?!" křičí Der a prská. „Tohle nesmrdí jenom ko-

I

Teď teprve Šuchovovi došlo, co se děje. Mrkl na Kilgase, ten ul InI» pochopil,
kolik uhodilo. Lepenka! Uviděl na oknech lepenku.

O sebe se Šuchov nebojí ani dost málo, Ťurin ho neshodí. Má tlutl o partáka.

Pro nás je parták táta, pro ně – nula. Za takovéhle vir I ft severu klidně
napařili partákovi novou lhůtu.

Ťurin je vzteky bez sebe, tvář se mu celá zkrivila. Prásk lžící o ieit*|

A krok k Derovi. Der se otočil – Pavlo se rezpráhá lopatou. <

Jako by věděl, proč si ji bere nahoru...

I

1 Seňka pochopil, jak je hluchý. A ruce už se mu taky samy zdvihají fl u* je
tady. A medvěd seňka je panečku vazba!

^

Der začal mrkat, ztratil jistotu, kouká, kde nechal tesař díru.

Ťurin se k němu nahnul a řekl tiše, ale tak, že to tady nahoře vlkvníl zcela
zřetelně slyšeli:

„Ty časy už jsou pryč, kdy jste rozdávali tresty, vy grázlové! Jestli €•!« neš,
pijavice, žiješ dnes poslední den, to si pamatuj!"

Jeden den Ivana Denisoviče

«
Ťurin se celý třese. A ne a ne ten třas ovládnout.
A Pavlo, oči jako nebozezy – taky jimi Dera zrovna provrtává.
„Neblázněte, chlapci!“ – Der zbledl jako stěna – a honem co nejdál t»>' můstku.

4

Ťurin už neřekl ani slovo, pošoupl si čepici, zdvihl zkřivenou lžící a vy kročil ke své zdi.
A Pavlo s lopatou jde pomalu dolů.
Pomaloučku...
Der se teď bojí zůstat a sejít dolů se taky bojí. Schoval se za kllgait stojí, ani se nehne.

A Kilgas klade cihly, jako když se v lékárně váží léky. Má v sobě nit doktorského a dává si na čas. K Derovi je pořád obrácen zády, Jako k o něm vůbec nevěděl.

Teď se Der pomaloučku šourá k Ťurinovi. Pěkně mu spadl hřebínek.

„Ale co já řeknu stavbyvedoucímu, Ťurine?“

Ťurin zdí, ani se neohlídne:

a

„Řeknete, že to už tak bylo. když jsme přišli, už to tak bylo/1
Der ještě chvílku okouněl. Je mu jasné, že teď už ho nezabijou. Poi». loučku se prošel, ruce strčil do kapes.

„Ty, Šč – osm set padesát čtyři,“ zavrčel. „Co dáváš tak málo mahyf
Na někom si vztek musí vylít. Tvárnice nakřivo nebo špatná spáru, Ih u Šuchova nepřichází v úvahu, tak se mu nezdá aspoň ta malta.

„Dovolte, abych poznamenal,“ zašišlal Šuchov s úsměškem, „že nun.i sem teď natlusto malty, tak vám celá teplárna na jaře poteče.“

„Ty jsi zedník a máš poslouchat, co ti říká předák,“ mračí se Der a n ličko nafoukl tváře, má takový zvyk.

To se ví, někde je malty možná trochu potenku, kapku tlustší vrstva neškodila, ale to by se muselo zdít jako u lidí a ne v takovéhle siberll. M

52

ffill t

!;#*!!!

i fc -i 4

t

; M 1

Il"1

I i

r •

I,.....

» . < ini ohled na lidi. Aby byl nějaký výkon. Ale copak tomuhle to rtvith, kdyl ničemu nerozumí?

i "II pomalu dolů po můstku.

' -m tuně radil spravili vejtah!" volá za ním Ťurin od zdi. „Copak M, nebo co? Mordovat se s tvárnice do prvního patra ručně!" mtHnrlalu máš placenou," říká mu Der z můstku, ale mírně, hMi holil.

«l« ,nn kolečkách'! Vemte si kolečko a zkuste s ním vyjet po hmímimi, Zaplatte mi dopravu ,na nosítkách'!" k * mě, já bych ti to napsal. Ale účtárna žádnou dopravu ,na nosit-

» iih! Mně tady dělá celá parta, aby obsloužila čtyři zedníky. Co se

II

•i.i vyplut?"

* "i* uje, ale zdí dál, na chvílku se nezastaví, •ni" houkne dolů.

'" vom hned po něm Šuchov. Při třetí řadě už všechny chyby vy-m tptf mi čtvrté to rozjedou. Šňůrka by se měla pošoupnout o řá-)•>•<!, ale půjde to I bez toho, jednu řadu stříhmem bez šňůrky. ... •tavbě co noha nohu mine, celý se krčí. Jde se ohřát do kan-Urūt příjemně mu asi není. Ale dobře mu tak, má si to rozmy--> ll míno na takového vlka, jako je Ťurin. Kdyby s takovými par-.#•1 no dobrém, měl by parádní život: makačku po něm nechtějí, 1 v* iký, má místnost pro sebe – co může chtít víc? Ne, to se musí > ilři.it ze tebe důležitého, i #»««»l<i přilil vyřídít, že vedoucí i montér odešli, výtah že se nedá
l i dni, mezku!

il liatnal nějakých pracovišť – a všude to bylo s technikou stejné:

' •(*<ima, nebo ji pokazí kárové. Dopravník na kulatinu, ten *tlyt ky tak. že do řetězu strčili klacek a zapřeli se do něho. Aby si

'i Pt"<ole je nařízeno nakládat jeden kmen vedle druhého, to •• mil v kříŽI

Jeden den Ivana Denisoviče

nenaroval. I Tvárnice!" volá Ťurin – je v ráži. A do nich, do všech přiha-

, | - .i., ufu, rodné matky jim znectívá.
•« |»irt, co • maltou," křičí chlapi zdola.

»• Míchat!"

tMíMíkhdo půi míchačky!" --<a|«mIhM|"

- in ro/jell pátou řadu. Ještě před chvílkou dřepěli zkrouceni

MHy nad první, a než se nadali, mají zeď po prsa! Ostatně, jak I- i.mI okna,
žádné dveře, dvě hladké zdi, jedna váže na druhou

• Uk thcel. Ta inůrka by se měla natáhnout, ale není kdy. tfeifltka ui jde
odevzdávat náradí," hlásí Gopčik.

iif'ii jeiiioin střelil očima:

53

„Starej se o svý, usmrkanče! Hleď si cihel!"

Šuchov se ohlédl/Pravda, sluníčko už zapadá. Je zbarvené mallfku 4> ruda a
zapadá do takové jakoby šivé mlhy. A práce od ruky jen letí. když tu pátou
načali, už ji musejí dodělat. Pěkně zarovnat. M

fí >

Nosiči jsou jak uhnaní koně. Kapitán z toho až celý zsedl ve tváři. vln* je mu
taky dobrých čtyřicet, ne-li víc.

Mrzne, stupňů přibývá. Ruce jsou v jednom kole, ale v těch mizerný • palčácích
přece jen zachází za nehty. A do levé válenky taky zalézó mr<w Dupy – dup,
podupává Šuchov levou nohou, dupy – dup.

Ke zdi se teď už nemusí shýbat, zato pro tvárnice, div si při kaidé dul* hřbet
nezlomí – a pro každou lžící malty jakbysmet.

„Mládenci! Mládenci!" pohání Šuchov. „Radši mi to dávejte na i* <i Rovnou na
zeď!"

Kapitán by opravdu rád, ale už nemůže. Není na takovou ndmol. zvyklý. Ale
Aljoška říká:

„Jak chcete, Ivane Děnisyči. Ukažte, kam."

Tenhle Aljoška neřekne ne, ať na něm chce člověk cokoli. Kdyby na tv byli
všichni taková, Šuchov by byl taky. Když někdo o něco prosí – pro! U člověk
nepomohl? To mají ti baptisti vymyšleno dobře.

Po celém staveništi, i tady v teplárně, je zřetelně slyšet, jak zvoní • kti
lejníci. Padla! A my ještě máme malty až bůh brání. To jsme to pr* 1 i;i !••
hnali!... * I

i*

„Maltu, honem, maltu!" volá Ťurin.

A dole právě namíchali plnou míchačku! Teď se musí zdít, Jiné vý<» • disko není.
Kdyby maltu nedobrali, můžou zítra míchačku rovnou r«# manžírovat a strčit si ji
za klobouk. Malta v ní ztuhne na kámen a nevyli I M t mís ji ani
krumpáčem.

„Teď mě v tom nenechte, chlapani!" volá Šuchov.

Kilgas dostal vztek. Nemá rád, když se šturmuje. Ale dře taky jako i co mu
zbývá!

Zdola přiběhl Pavlo – zapřáhlse do nosítek, v ruce má lžící. Jde taky •«!• 1

Pojedou na pět lžic.

Teď jen honem zadělávat spáry! Šuchov si předem od oka odhadne, jakut* 1

cihlu potřebuje na spáru, a strká Aljoškovi kladívko.

„Tady máš, sekej! Přisekávej!"

Práce kvapná, málo platná. Teď, když najednou začali všichni honit ***• w
M i Šuchov už se nešve, hlídá zeď. Seňku přehodil nalevo, sám přešel napni k
hlavnímu rohu. Teď kdyby se zeď uhnula, nebo kdyby zpackali roh, Ittttl L !
je malér, zítra na půl dne práce.

„Počkat!" odstrčil Pavla od tvárnice a sám ji hned opravil. A kdyl ••!
** podíval odtud, z rohu, kouká, Seňkovi jako by se jeho úsek kapku vybouhl
Honem k němu, a spravil to dvěma cihlami.

Kapitán se dodřel s nosítky nahoru jako dobrý valach.

„Jsou tam ještě tak dva truhlíky!" křičí.

54

Jeden den Ivana Denisoviče

* i vou, ale táhne. Šuchov měl takového valacha. Opatroval si 1 v-
' te mu jednou ztrhal. Tak z něho stáhli kůži.

* \ »i.í n|. M k slunce už se schoval za obzor. Teď už vidí všichni i bez
h* r •> << vlechny party odevzdaly náradí, ale všechno už se zvedlo
*• Vtlem ke strážnici.

i t* tím..i<iinl nejde ven nikdo, nejsou hloupí, aby tam mrzli. Všichni mIh
ivrir nach. Ale pak se v určitou chvíli partáci domluví a všechny i třmU
nnlf<dnou. Jinak by káranči, banda uminutá, čučeli v těch >• do půlnoci a
čekali, až půjdou ti druzí.

! šj vf pamatoval I Turín, vidí sám, že přetáhl. Skladník z výdejny m *
iutjfcně v prádle, nadává mu, že by od něho pes kůrku

" křlřl, „ladná Ikoda toho hnoje! Nosiči dolů, všechno z míchačky

* h , <><!i. .te to tamhle do tý jámy a shora přeřhňte sněhem, aby 1
>!. viilčt A ty, Pavlo, vem dva chlapy, seber náradí a leť ho ode-
t n II(•«>tci tebou pošlu po Gopčikovi, jen co dobereme tady ty po-•K..
truhlíky."

i i ttñ»<i na Šuchova jak sršnl: sebrali mu kladívko,odvázali mu šňůr-' •
<if•. no.ičl, všechno to seběhlo dolů do haly, nahore už nemají

! - lottuli jenom tři zedníci – kifgas, klevšin a Šuchov. ' t. lil a
obhlíží, kolik toho urazili. Je spokojen.

! •• li ni, co? Za půl dne, i bez toho podělaného vejtahu."

! kniika, ře má Kilgas v truhlíku ještě na dně. Má starost, aby to vf.i.,...,
mfllizl za ty lžice.

• >iihelte, mládenci," napadne ho, „ty tři lžice odnese Gopčikovi.

! \> r\tnnót nemusí se odevzdávat, dodělám to s ní." ' - «mm)ei i '• lehe
můžou pustit? Po tobě by ten kriminál zrovna brečel,

»* ie laky směje. A zdí.

i ..!...C nic#. seňka přihrává Šuchovovi tvárnice. Přetáhli sem titthlik •
maltou.

ik ie rorhěhl přes celé staveniště k výdejně, musí dohonit Pavla. •.»' « •• taky
pustila přes staveniště, sama, bez Turína. Parták 1 <••#, ale etkortáci víc.
Pozapisovali by všechny opozdilce a napaři-

i i. »«i««|,

. o<.i..lce to hrozivě zhoustlo. Všichni už jsou tam. Zdá se, že luky, UI te
přepočítává.

> • i.í pofítajf dvakrát. Jednou před zavřenými vraty, aby je mohli m

'•whé, když se otevřenými vraty prochází. A když se jim zazdá,

• nesouhlasí, počítají za vraty znovu.

lu maltu vykašleme!" mává Turín. „Vyšplíchněte to za zeď!" HHTfakiit Běl, tam tě
potřebujou víc!" (Šuchov mu obyčejně říká i t .(jevili, ale teď ho jeho
práce postavila partákovi naroveň.

55

Ne že by si to myslel: teď jsem s ním stejný pán, ale prostě to tak inil A
žertuje, volá za Turinem, který sestupuje širokým krokem po mAttti dolů: „To je
lumpárna, takhle krátká pracovní doba, co? Než člov* i« |t práci sáhne, už je
padla!"

Zůstali s hluchým sami. S tím toho člověk moc nenamluví, ale nač I nd taky
mluvit: je ze všech nejchytřejší, chápe všechno bez řečí. ^^

Pláč lžící malty! Pláč na ni tvárnici! Přitlačit. Zkontrolovat. Malto. Tv4»
nici. Malto. Tvárnici...

Řeklo by se, sám parták kázal nelitovat maltu, hodit ji přes zeď – o nultý na
ramena. Ale Šuchov už má takovou pitomou náturu – za osm let tril»« • • ho tomu
nedokázali odnaučit: každé věci, každé práce je mu líto, oby it» přišla zbytečně
nazmar.

f] Malto! Tvárnici! Malto! Tvárnici!

f „Hotovo, a vyližte nám všichni kapsu/' halasí seňka. „A tradá!" . j
Popadl nosítka – a dolů po můstku!

Ale Šuchov, eskorta neeskorta, ať si na něho třeba psy poštvou, poodMi.i po
lešení dozadu a omrkl zeď. Slušná práce. Teď zpátky a nakoukl přel s*ff –
doleva, doprava. Sakra – oko jak vodováha! Jako když střelí. Jt << m ruku
jistou.

! A na můstek a dolů.

Seňka vyběhl z haly a pelášil přes kopeček.

, , f

„Pohni! Pohni!“ otáčí se.

„Utíkej, už jdu!“ mává na něho Šuchov.

A letí do haly. Nemůže přece lžící jen tak pohodit. Co když zítra nepůltn do práce, co když partu šoupnou na to Socmestečko, co když se sem n»'l-stane půl roku? To má přijít o lžící? Když něco ulejt, tak už jak soptit ri! V hale obě pece uhasili. Je tma. A strach. Ne z té tmy, ale z toho, že vili It ni už jsou pryč, jenom on že bude při počítání na strážnici chybět a eikoi I ho zbije.

Přece však mrk očkem sem, mrk tam, a už vidí v koutě kámen |nl» hrom. Odvalil ho, podstrčil pod něj lžící a přiklopil jej zpátky. A je I v suchu!

Teď honem dohonit seňku. Ale ten odběhl nějakých sto kroků a •<•!> klevšín člověka v nouzi nikdy neopustí. Když už to má někdo schytali *> to schytají oba. Teď utíkají vedle sebe, jeden malý, druhý velký. Seňka je o půldriid hlavy vyšší než Šuchov, a i tu hlavu má, požehnej pámbu, jako škopek. 4

Jsou přece takoví flákači, že běhají po stadionech dobrovolně o závod. 1, takhle prohnat, tatrmany, po celém dni práce, se hřbetem ještě nenaru* naným, v mokřých polčácích, v sešlapaných válenkách – a v téhle ilm*

Letí, zchvácení jak vzteklí psi, je slyšet jenom ch-ch! ch-ch!

Ale co, Ťurin je na strážnici, ten to přece vysvětlí.

Teď běží přímo proti davu – jde na ně z toho děs.

Stovky hrdel spustily najednou pekelný řev: a už jim nadávají kut •

56

v.

p tih « H h mriákú. Bodejt by se člověk k smrti nevytéal, když se na |#t !: - • < *l. ,| pit set chlapů!

pi íí. ,mo ••korta?

š • * i lou)• to v suchu. A Ťurin je tu taky, stojí v poslední řadě. To

i)hti to hlásil a vzal vinu na sebe.

* | | . řytti(jak pavíani a klejou jak pohani. Je to tartas, že i ten « * * it ' ilyll. Najednou si odfrkl – a vtom na ně z té své výšky

. i > lev, Celý život mlčí a teď z ničeho nic spustí, a do nich!

Zdvihl

^ iim nikým serve. A hned je ticho. Tu a tam se někdo zasměje.

m šr i/řko! Tak on není hluchý!" halekají. „Chtěli jsme si to vy-

i

»^ • | tu tm#|f. | strážní z doprovodu. » * i • nn «tup!"

il | i neotvírají. Sami sobě nevěří. Zatlačili zástup od vrat zpátky.

|#f * * =« ,,, vrata lepší jako hlupáci, jako by se tím dalo něco uspišit. m n, ,t iln „Atlc! První! Druhá! Třetí!..."

ni« tou vyvolávají, pokročí vždycky o pár metrů kupředu. Mfiitim popadl dech.

Teď se otočil a vidí – pantáta ouplněk se ill ilo brunátná, už vylezl celý na nebe. A zdá se, že ho ochloupeček | h touhle dobou stál o hodně výš. •e raduje,

ie všecko dopadlo tak dobře, rejpně kapitána do žeber

Ml,,i

i < .,ne, jak je to vlastně podle té vaší vědy? Kam se potom poděje

I* tu? Taková nevědomost! Prostě ho není vidět!" ktoiitl hlavou a směje se: '

' it,,| vidět, tak jak můžeš vědět, že je?" i». i!,. t«b«," žasne kapitán, „je každých třicet dní na nebi nový

| | tom dlvnýho? Podívej, lidi, ti se rodí dennodenně, tak proč by ••li jednou za čtyři neděle?"

ipllvl si kapitán. „V životě jsem neviděl ani jednoho takhle i... námořníka. Tak kam se teda ten starý poděje?" •e ntám právě já tebe." Šuchov se zazubil. • ř

K.im?"

•t Hovidechl a prohlásil trošku pošišlávaje:

^ -• řlkaťot jak měsíc zestárne, rozdrobí ho pámbu na hvězdičky." H, • (voli!" Kapitán se směje. „To jsem ještě neslyšel. Ty, Such o ve, h ** •. i* Y boha?" ! <! i u iii. iit/4 podivil se Šuchov. „Jenom to zkus nevěřit, když

prásk-

Ih <#n pdmbú dělá?"

M

i!'.'

m •

M ' M ten měsíc na hvězdičky – proč?"

57

t

Jeden den Ivana Denisoviče

„v-u^Avu^uitisj poicrcii aucnov rameny. „Hvězdy, ty přece kaM chvílku padají, tak se musí doplňovat.“

„Otočte se, mordhadry,“ huláká doprovod. „Po pěti nástup!“

Počítání už došlo k nim. Prošla dvanáctá pětka páté stovky a vzadu ih, M dva -- Bujnovskij a Suhov.

Strážní se motají sem a tam, mudrujou nad sčítacími prkýnky. Nikff* chybí. Kdyby aspoň počítat uměli!

Napočítali čtyři sta šedesát dva, a správně prý má být čtyři sta ledetAt tři. Znova všechny odstrkali od vrat (lidi se na ně zase nalepili), a nanovu< I

„Po pěti ná-stup! První! Druhá!“

To jejich věčné přepočítávání rozčiluje proto, že tím člověk ui neztrri< Iv | erární čas, ale svůj vlastní. A to ještě než se doškobrtáš stepí do tábora a před táborem než si vystojíš frontu na filcunk! Kolony ze všech pracovllr to berou trapem, chtějí jedna druhou předběhnout, aby si dřív odbyly pru hlídku a mohly dřív zmizet v táboře. které pracoviště přijde do tábora první, to dneska kraluje: čeká je jídelna, jde si první pro balíčky, do úschov ny i do individuální kuchyně, na kulturu pro dopisy nebo odevzdat mm cenzuru své dopisy, na marod ku, k holiči, do lázně – všude je první na řad*

Eskorta by nás taky nejradši co nejdřív odevzdala a šla si do tábora* voják je na tom jakbysmet: práce hromada a času málo.

Když začali znovu pouštět poslední pětice, Suhovovi se chvílku zdálo, f « nakonec vybudou tři. Ale kdepak, zase dva.

Počítači běží s prkýnky k veliteli doprovodu. Dohadují se. velitel křlknl „Parták ze stočtyřky!“

Turín udělal půl kroku vpřed:

„Zde!“

„Nezůstal ti na teplárně nikdo? Vzpomeň si.“

„Nikdo.“

„Rozmysli si to pořádně, nebo ti utrhnu hlavu!“

„Ne, vím to jistě.“

Přitom ale pošilhává po Pavlovi -- neusnul nám tam někdo v hale?

„Po partách ná-stup!“ křičí velitel eskorty.

Byli předtím seřazeni po peticích jen tak, jak se kdo vedle koho postavil, Teď

začala strkanice a kravál. Tadyhle jeden křičí: „Šestasedmdesátka |t« mně!“

Tamhle: „Třináct! Sem!“ A tam zase: „Dvaatřicítka!“ fcg

Stočtyřka byla vzadu za všemi, a hned se tam seřadila. Suhov se dívá -| celá parta jde s prázdnýma rukama, tak se zabrali do práce, mezuláni, 1 ani pár třísek nesebrali. Jen dva mají maličké otýpky.

Q^ §!*
- Tahle hra se opakuje každý den: večer před houkáním si pracanti na«.M rají třísek, dřívěk, kousky latěk, svážou to^Vkalounem z hadříku nebo n# jakým mizerným špagátkem a vezmou si to s sebou. První štára býv u strážnice, buď stavbyvedoucí nebo některý předák. Když tam stojí, é> I ttffci* rozkaz ihned všechno zahodit (milióny už prošustrovali, a teď to chtflji M ftMM,

58

» .til). Ale pracant má svoje počty: když každý přinese z práce ' tlffcu dřívěk, bude v baráku víc tepla. Z těch pěti kilo mouru, co

• i • flufba na jedna kamna, by se člověk tepla nedočkal. Proto • ' * • <(• i tak, fe si chlapi nalámou a nařezou kratší dřívka, nastrkají i kftMt a tak je strážnicí pronesou.

tu |lm tady, na pracovišti, nikdy nenařídí, aby dříví zahodili. MfMtfi taky potřebují topivo, a sami si je nosit nesmějí. Jednak jim

' l»i|< uniforma a jednak mají plné ruce – drží samopaly, aby po '. «iril@t. Teprve když se dojde k táboru, zavelí eskorta: „Od téhle H»» tuhle, odhodit dřevo – sem!“ Ale odebírají dříví křesťansky.

i , ti <<ill fvúj díl táboroví dozorcí i kárové, jinak by přestali nosit ->.-. to dopadá tak, že každý vézeň nosí dříví každý den. Ale nikdy

< |» donese a kdy mu je seberou.

m»« liifhov Imejdil očima, kde by se dala pod nohama zobnout ně-

i | > <i, mL už Turin všecky spočítané a hlásil veliteli eskorty: « *rlití – plný počet!“

iii I dar, přešel od škrobáků ke své partě. Pobafává z lulky, čer-1 •'« u mu

Jeden den Ivana Denisoviče

ozařuje obličej. Černý knír má celý ojiněný. Ptá se:

• „Kapitáne, jak se daří?“

i • „i. iv. iy o zmrzlém? Hloupá otázka – „jak se daří“.

pokrčí kapitán rameny. „Nadělal jsem se, že nemůžu narovnat

• „i •!, radil kdyby ho napadlo dát mi zapálíte I* mu César dá. Z celé party se drží jenom kapitána, jinak si tu l*f«t pořádně popovídat.

• < rhlup ve dvaatřícítce! Ve dvaatřícítce!“ křičí najednou jeden -|.i./ho.

i < i dvaatřícítka a s ním ještě jeden mládenec už metou k auto-ttdttpa

hledat. A v davu to přeskakuje: Kdo je to? Co je to zač? dolu hlo až k Šuchovovi, že chybí nějaký prťavý černý Moldavan. a* iduvun by to mohl být? že by ten, co se o něm říká, že byl rumun-1 !!! opravdický špión?

• v každé partě nejmíň pět, ale ti jsou nepraví, z těch špióny !!i*!«M. vedou Jev papírech jako špióny, ale ve skutečnosti jsou

• vn|«ul, kteří byli v rajetí. Šuchov je taky takový špión. < •> Moldavan, ten je pravý.

• I «ih orty te podíval do seznamu a celý z toho zčernal. Co by asi

NC, irt aikorty, kdyby mu pláchl špión?

l »iy v inítupu popadl vztek. Šuchova taky. Co je to za děvku, za * > vllvúka,

za pazoura? Nebe už je tmavé, to světlo, to už je z mě-••<«* ul liou hvězdy,

mráz nabírá noční sílu – a on, smrad jeden, I mi dnít nenadělal, hajzle? To

je ti málo těch jedenáct hodin i- lín/ do tmy? Jen počkej, prokurátor ti přidá!

l L9

l.- j

,-> ^uv.ii/tuvi iicjue na rozum, ze oy se někdo mohl zabrat do prác*, «il by přeslechl houkání.

Už úplně zapomněl, že sám před chvílí pracoval zrovna tak, a měl zloil, že party jdou ke strážnici moc brzo. Teď mrzl jako všichni a dostal lim dál větší vztek jako všichni, a připadlo mu, že zdržet je ten Moldavan tuk hle ještě půl hodiny, že by ho roztrhali jako vlci tele, kdyby jim ho eskortu vydala!

A teď teprve začal mráz dělat dílo! Nikdo nestojí – každý buď podupává na místě, nebo chodí, dva kroky tam a dva kroky zpátky.

Lidi se dohadují, jestli mohl Moldavan utéct. Jestli utekl už ve dna, to)• něco jiného. Ale jestli se schoval a čeká, až stáhnou strážce z věží, to s« nti Ml dočká.

f |

Jestli za sebou nenechal stopu, tam co podlezl dráty, a nenajdou ho tři dny a tři noci, tak budou na těch věžích dřepět tři dny a tři noci. A kdyby to trvalo týden, tak týden. To mají v předpisech, staří kárové to znají, vůbec, když někdo uteče, s eskortou to dopadá bledě, honí je jako psy, b«i« spánku a bez jídla. A strážní se potom kolikrát rozběsní tak, že ho žlveľ nepřivedou.

César mluví do kapitána:

„Například, jak se ten cvikr zachytí na lodním laně, to si přece pamatu* jeté?“

„M-no jo...“ kapitán se pokouje.

„Nebo ten kočárek na schodišti, jak jede a jede dolů.“

Il

„No... Ale život na lodi je tam trochu jako na divadle.“

„To máte tak, my jsme trochu zhýčkaní moderní snímací technikou...11

„Nebo ti červi, co lezli po tom mase, ti byli úplně jako žížaly. To byli opravdu tak velcí červi?“

„Menší se ve filmu nedají ukázat.“

„Já myslím, kdyby to maso přivezli teď k nám do tábora místo těch našich rybiček, a nemyté a neoškrábané kdyby to vrazili do kotle, že by il každý...“

„Á – a – a!“ zařvali kárové.

„Hú-u-u!“

Uviděli, jak z dílen vyběhly tři postavičky, to znamená, že Moldavan)« tam taky.

„H – ú – u – ú!“ hučí zástup u vrat.

A když ti tři přiběhli blíž, spustili chlapi jeden přes druhého:

„Všiváku! Paznehte! Prasáku! Kurvo zkurvená! Mrzáku! Děvko!“

A Šuchov řve taky:

„Všiváku!“

Copak je to legrace, ukrást takhle pěti stům lidí víc než půl hodiny?

Moldavan utíká jak malá myš, hlavu m<f vraženou mezi ramena*

„Stát!“ křičí strážný. A zapisuje si K-460. „Kdes byl?“ —

A už jde na něho a otáčí pušku pažbou kupředu. 60

i -4 ,..t

Jeden den Ivana Denisoviče

! *_-;-
! !,-t l= ».
ifci M
fi I* -:l
< vlil hni křičí:
< lliiplotlno! Hajzle!" 1 *• ri itlchl1 ihned, jakmile seržant začal obracet pušku.
! m. m* <miká, hlavu má sehnutou, couvá před strážným. Zástupce
! ,,i.r vystoupil z řady: *! #! tlobytak na lešení, schovával se tam přede mnou, pak se tam
lt>* l>t <t1 za krk! A bác ho do týla! hn • >«hna1 od strážného.
11 !•! utouvl, ale hned proti němu vyskočil Maďar, taky z dvaatři-^ tt><t>
ho do zadnice! A ještě jednou!
! i- kamaráde, jinší kafe než dělat špióna. Dělat špióna, to dokáže
H<>ittec. Takový špión si žije, ručičky si nezašpiní a je mu veselo.
!n ml kroutit si v kárném deset tvrdých s krumpáčem a lopatou!
! , ne. ixil pušku klesnout. "«el ttkorty rve:
• <.,,it od vrat! Po pěti ná-stup!"
t, ictt budou počítat! Jaképak teď počítání, když je to stejně ithin1 tačali hučet. Všechn vztek se teď od Moldavana obrátil ! ! <!. Chlapi hučí a nehýbají se od vrat. í mm év lařval velitel. „Mám vás posadit do sněhu? Posadím vás
< A budttc sedět do rána!"
.Iv.krát rozmýšlet nebude. Kolikrát už lidi takhle posadili. Do- .
• -i.nitiit ti museli: „K zemi! K líci zbraň!"
1 <t iii tu bylo, kárové to znají. Začali pomaloučku ucouvávat od
• i v(Tpét-ky!" pohání eskorta.
i* •ev<!<i," vztekají se zadní na ty vpředu. „Co se na ty vrata lepíte, <if" A ustupují tlaku.
i it. ttup! První! Druhá! Třetí!"
t<l •vlil naplno. Projasnil se, ztratil brunátný nádech. Zvedl se nad •Indrou Čtvrtinu své dráhy. Večer je v tahu !... Mol.luvan! Mrchy eskortáci! Mrcha život!
I vpředu, už odpočítání, se teď otáčejí, stoupají si na špičky a nata-1 , mm tbydou v poslední pětici dva nebo tři? Na tom teď visí
vl *• teď zase chvilku zdálo, že čtyři. Div neomdlel strachy: jeden .i propočítávat. Ale ukázalo se, že to zase ten kojot Feťukov. « Iptifka od kapitána, ztvrdl tam, nepostoupil včas od své pětice wi <|<|<| lo, že jeden přebývá. . * vtllltaU stráže mu vzteky jednu vrazil. mih tak!
• (• • p. <, r jsou teď tři. Chvála pánubohu, souhlasí to!
! „ •«!• II od vrat!" ponouká zase strážný.
61
a obstupují prostranství za vraty.

To znamená, že se bude pouštět ven.
Civilní předáky nevidět, stavbyvedoucího taky ne, hoši svoje dřevltku pronesou. Otevřeli vrata. Za nimi, u zábradlí z trámů, samozřejmě zase vedou* i doprovodů a kontrolor:

„Pr-vní! Druhá! Třetí!..."

Když jim to vyjde i teď, stáhnou strážné z věží.

Ale od nejbzdálenějších věží podél celého pracoviště – to je, panečku, * •• Šlapat! Teprve když vyvedou z pracovního prostoru posledního vězně a p« čet souhlasí, volají telefonem na všechny věže: odchod! Když má velit<l strážné filipa, velí jedním vrzem odchod do tábora. Ví, že utéct nemá v*! kam a strážní z věží že kolonu dohoní. Když je ovšem velitel trouba, tak •• bojí, že nebude mít proti kárům dosti ozbrojených sil, a čeká.
Dnešní velitel patří taky mezi ty zabeďněnce. Čeká.

Celý den trčí kárové na mraze, jsou zkřehlí, že v nich tuhne! krev.

*

A teď, po odhoukání, aby stáli a mrzli ještě celou hodinu. Přesto je nepálí tolik mráz jako vztek: večer je ztracený! Teď už si člověk v táboře nh nezařídí. „A čím to, že se tak vyznáte, jak to chodí na anglických lodích?" ptají ie v sousední pětici kapitána.

„To je tak, já strávil celý měsíc na anglickém křižníku, měl jsem tam vlastní kajutu. Doprovázal jsem konvoj jako styčný důstojník. A před stavte si, už bylo po válce a anglický admirál, čert mu to, chlapovi, napiskel, mi pošle na památku dar. „Jako výraz díky/ žasnu a přitom ho prokl1 nám!... A tak to házejí všechno

Jeden den Ivana Denisoviče

do jednoho pytle... Není to žádná slait sedět tady pohromadě s benderovci." Divná, zvláštní věc, když si to tak člověk uvědomí: holá step, opuštěná staveniště, sníh se třpytí v měsíci. Strážní už jsou na místech, deset kroků jeden od druhého, zbraně připravené k palbě. Černé stádo těch karů, a ve stejném kabátě šč- tři sta jedenáct - člověk, který si bez zlatých nohavic život ani představit nedovedl, kamarádil s anglickým admirálem - a teď tahá nosítka s Feťu kovem.

Člověk se dá otočit na jednu stranu, a na druhou taky...

Konečně je doprovod pohromadě. A bez „litanie“, rovnou: „Pochodem vchod! A rychle!“

w ,

To víte. Tudle! Teď najednou rychle! Všechny ostatní kolony už jdou stejně před námi, tak jaképak spěchy. Kárové si nic neřekli, ale všem je jasné: předtím jste zdržovali vy nás, teď zase my vás. Vřasky vy byste taky rádi do tepla...

„Plný krok!“ křičí velitel. „Čelo, plný krok!“

Trhni si nohou s plným krokem! Kárové si jdou pěkně stejnoměrně,

62

I: : *

t ; í - í

I f

ít I i

I J-tft -

fw t.

• | ••

M

M »

« - , jikn o pohřbu. Teď už nemáme co ztratit, "stejně budeme * - , * lni. Nechtěl jsi po lidsku - tak se teď třeba urvi. . - • j. ••- chvílku poštěkával „plný krok“, potom však pochopil, že M*í nepůjdou. Strájet se nedá - jdou v koloně, v pěticích, drží < v ii»m i velitele přinutit je, aby šli rychleji. Vždyt jedině, co vězně k kily I jdou ráno do práce, je to, že se táhnou jak mlezivo. Kdo > | Iw '•<. ten se konce trestu nedožije - ulítá se, padne.

í i h«« pěkně krok co krok a spořádaně. Povrzávají si po sněhu. i !!

potichoučku povídají, a někteří jdou jen tak. Suchof se začal

i, - - vi< chno to vlastně nestačil ráno v táboře udělat. A vzpo-

! »«H Hiiirodku! Není to div? Při práci na marodku úplně zapomněl.

iiii mmodce právě přijímá. Kdyby nevečeřel, ještě by to stihl. I JHi«*l ul žádné lámání necítí. A teplotu by mu taky nenaměřili... m řmf Přemohl to bez doktorů.

Stejně by ti doktoři člověka do-) i- i- i k tomu kabátku z prken.

!••••• ho tod netáhla, spekuľoval spíš, jak si přilepšit k večeri. Byla 1 m , le césar dostane balíček, měl ho dostat už dávno.

• >m juko by kolonu někdo vyměnil. Zahoupala se, ztratila krok,

• * til 0 celá fe rozhučela. A než se zadní pětičky, a mezi nimi i šu«

(••ly, nestačily už dohánět ty před sebou krokem, musely je začít f*«ii kroků vždycky popojdou a fjtom zase klus.

(».- lední řady kolony vyškřábaly na kopec, uviděl i Suchof, co m... , mivo od

nich, daleko ve stepi, se černala další kolona. Šla

• I natí koloně, a jak ji uviděla, zřejmě taky prudce přidala. *»• l», (jrn

kolona z mechanických dílen, je v ní asi tři sta lidí. Nej-1 Mky imůlu, taky je

zdrželi. Ale kvůli čemu je? Pravda, u nich se

* |•| ie je zdrži kvůli práci. Třeba nedokončili opravu nějakého

! . lén i Je to fuk, ti jsou celý den v teple.

• -I kdo t koho. Mládenci utíkají, doslova utíkají. Doprovod přešel 1 ' ! -(a velitel jen každou chvíli křikne:

.Inivut! Dobíhej tam vzadu! Vzadu dobíhat!" * . '-I pokoj! Co štěkáš? Copak

nedobíháme? 1 • oím kdo mluvil i o čem kdo přemýšlel, všechno je zapome-1

kulona má jediný zájem: -•...-.i| vilt je!"

- ttt yUchno pomíchal jako sůl s pepřem, doprovod už najednou ! * v nrpřítel, ale přítel. A nepřitelem je tamta kolona.

• fttijmlnou vjela veselost a zlost je přešla. 1 fmpol" křičí zadní na ty vpředu.

ie vrátila do ulice a mechanici zmizeli za obytnou čtvrtí.

• o ulice ie teď naší koloně běží lip. A taky doprovod nemá po hrboľatou cestu. Tady je musíme vzít! li mechaniky taky proto, že je prohlížejí v bráně zvlášt dlouho.

63*

cu, jg vcuciii presveaceno, ze noi« • dělají v mechanických dílnách a odtud že se pronášejí do táh* Proto filcuji mechaniky v bráně zvlášt přísně. I pozdě na podzim, lem i byla studená jako led, jim každý den ještě nařizovali:

„Mechanici boty dolů! Boty do rukou!”

Nechali je stát bosky a tak je prohlíželi.

A i teď, mráz nemráz, vždycky ukážou prstem:

„Ty tam, pravou válenku dolů! A ty levou!”

Kára sundá válenku, poskakuje po jedné noze a přitom musí obrátit a zatřepat onucí na důkaz, že tam žádný nůž nemá.

Šuchov ovšem slyšel – jestli je to pravda nebo ne, to neví -- že mechu ni-už v létě přinesli do tábora dva sloupky na odbíjenou a v těch že měl všechny nože poschováváné. V každém sloupku deset dlouhých nožů. 1* se na ně v táboře občas přijde, jednou tadyhle, jednou tamhle.

Tak přeběhli klusem kolem nového klubu, minuli obytnou čtvrt a dř* vařský kombinát a vyrazili do zatačky vedoucí přímo k bráně do tábora

„Hu – hú – u!” vyrazila ze sebe kolona jako jeden muž.

Právě sem, na tohle styčné místo obou cest měli namířeno! Mechanici i opozdili, zůstali nějakých sto padesát metrů vpravo.

Tak, a teď už jdou klidně. Všichni v koloně se radují. Zaječí radosti n prosím, ještě žáby se nás bojí.

A už je tu tábor. Je stejný, jaký byl, když ho ráno opustili: tma, koul* celého tábora prkenná ohrada, a na ní lucerny. Zvlášt hustě svítí lučen*, před strážnicí. Prostranství, kde bude prohlídka, je jak zalité sluncem.

Ale ještě než dojdou ke strážnici...

„Stát!” křikl zástupce velitele. Odevzdá samopal jednomu strážném* a přiběhne těsně ke koloně (přiblížit se ke koloně se samopalem mají m kázáno). „Všichni, kdo stojí na pravé straně a nesou dřevo, odhodit |» doprava.”

Ve vnějších řadách dříví neschovávali a zástupce na všechny dobře vidí vzduchem se mihl jeden svazeček, pak druhý, třetí. Někteří by il r--> schovali dřívka dovnitř mezi řady, ale sousedé hned na ně:

„Kvůli tobě to seberou ostatním taky! Hoď to tam, slyšíš!”

Kdo je trestancův největší nepřítel? Zase trestanec. Kdyby se trestat nehryzali jako ti psi mezi sebou! Darmo mluvit!...

„Pochodem v chod!” křikl zástupce velitele.

Zamířili ke strážnici.

Sbíhá se sem pět cest – před hodinou se tu tlačily kolony ze všech p> covišť.

Kdyby se podél každé té cesty začaly stavět ulice, stálo by v bud* čím městě, tam, kde je teď strážnice a fileunk, určitě hlavní náměstí. A) se sem teď ze všech stran hrnou kolony z pracovišť, tak by se tam pot» scházely průvody.

Dozorci už se ohřívají na strážnici. Teď vycházejí a stavějí se kolonl 4f cesty.

M

I • ;

ljl

Él

fíim

•H kabáty! Ro-zepnout blůzy!” • ii fhit;. Zas budou lidi při prohlížení objímat. Plácát přes

• tko jako ráno.

>' se fcd, to už nic není, teď jdeme domů. i.. , vílchni říkají – „domů”. huhé doma si člověk za celý den nemá kdy vzpomenout. •I |»i ohlížet přední řady, když Šuchov přistoupil k Césarovi a

i Mnrknvlčl! Já skočím hned od strážnice k balíčkům a budu vám

• ve frontě.”

* Hliiřll k Šuchovovi kníry jako z kovu ulité, černé a teď zesponu |líni místo, Ivane Denisoviči? Třeba mi nic nepřišlo.”

* t|Afriilo –* no bože. Deset minut počkám, a když se neobjevíte, m |iii|«lu na barák. (Přitom si Šuchov sám pro sebe říká – když i* i . Mír, přijde možná někdo jiný, kdo si místo ve frontě rád koupí.)

i* if< jmě nemůže balíku dočkat.

l i»mí, Ivane Denisoviči, skoč tam. Ale víc než deset minut nečekej.” 1

íHffaij už je Šuchov na radě. Dnes nemá co schovávat, jde beze H 'i»jul si pomaličku Ifabát, pak rozvázal pásek z plachtoviny Ml I blůzu.

! ili«< opravdu jist, že nic zakázaného nenese, ale přece mu to

* §(t ciim let kriminálu se mu ostražitost stala zvykem. A tak strčil b»(i«y na koleně, aby se přesvědčil, že tam skutečně nic nemá.

* |. ., .» byla pilka, ten kousek pilového listu! Sebral ji dnes jen tak, nf

Jeden den Ivana Denisoviče

hospodář, uprostřed pracoviště, a vůbec ji nemínil pašovat do I t* t v úmyslu, ale teď, když už ji donesl až sem, přišlo mu hrozně ». | nt, Dá se z ní přece vybrousit malá kudlička, aspoň ševcovská i | - '"<l<ti.

|| Ityl chtěl pronést, byl by si dobře promyslel, kam ji schovat. ' ..? m<i před sebou jen dvě řady a první z těch dvou pětic právě < H ttrohlídce.

= musel rozhodnout rychle jako blesk: buď ji za zády poslední *i> ><ině pustí na sních (kde ji pak hned najdou, ale nebudou vědět, |i), nebo ji pronese. I pilku by mu mohli napařit deset dní korekce, kdyby ji označili

'|•-v malý levcovský knejp, to by byl zase výdělek, chleba! M<-> pilku zahodit. <l ji gastrčil do vatované palečnice. ' H f iiveleli a další pětice pokročila k prohlídce. ' t**i tbyll sami, jako na holé dlani, poslední tři: seňka, Šuchov • tli i dvoatřlícitky, co utíkal hledat Moldavana. via

65

-----,-----, -> .-,... ».. « ||.«|| piuvi suuc peigozarcu, mom si brat, ke kterému z těch dvou na pravé straně přistoupí. Nevybral il i» ' dého červenolícího, šel ke starému, s šedivým knírem. Starý byl lanmr * mě zkušený, a kdyby chtěl, pilku by našel. Ale právě proto, že byl |tur* služba mu jistě k smrti lezla z krku.

Šuchov si zatím stáhl obě pátečnice, tu s pilkou I prázdnou, vzal |» 0 jedné ruky (tu prázdnou vystrčil hodně dopředu), do téže ruky ucIm-t motouzek, co měl kolem pasu, blůzu si úplně rozepjal, úslužně ív< vzhůru šosy kabátu i blůzy (nikdy nebyl při prohlídce tak přeochoťný, *t teď chtěl zdůraznit, že nemá co schovávat – jen si posluž!) – a na |m> přistoupil k vousáči.

Ten poplácal Šuchovovi boky a záda, pleskl ho přes nákolenní kapiu, n|» prohmatál šosy blůzy a kabátu, taky nic, a už když ho pouštěl, jen tuk |»»i jistotu zmáčkl nastrčenou prázdnou palečnici.

Dozorce sevřel v ruce palečnici a Šuchova jako kdyby někdo sevřel k> * těmi. Ještě jedno takovéhle zmáčknutí a už v tom lítá, už má korek ti Tři sta gramů denně a teplé jídlo jednou za tři dny. Okamžitě si předitvll jak tam zeslábně a vyhladoví a jak těžko se pak bude vracet do toho ituvu v jakém je teď–kdy ani nehladoví, ani nemá dost, ale je jak houžev a vydí |l

A v tu vteřinu se v duchu pomodlil, vroucně a naléhavě: „Panebože, •« chraň mě! Nedávej mi korekci!"

+

Všechny ty myšlenky mu probleskly hlavou, zatímco dozorce marku* první palečnici a už zdvihal ruku, aby stejně zmáčkl tu druhou vzadu (k»ir by je Šuchov držel každou v jedné ruce, byl by po nich dozorce hmátl oběmi* rukama najednou). Ale právě v tom okamžiku všichni uslyšeli, jak védo* prohlídky, který měl naspěch, protože už chtěl mít prohlídku odbytou, křikl na eskortu:

„Veďte mechaniky!"

A dozorce s šedivými kníry, místo aby prohlédl i druhou palečnici, jen rukou – plav, chlape. A pustil ho.

*

Šuchov se rozběhl za svými. Ti už stáli v pěticích mezi dvěma dlouhými kládami, jaké bývaly na dobytčích trzích -- uvazovali se k nim koně « a tady tvořily jakousi ohradu, do které se kolona zaháněla. Běžel jak piv I..., zem pod nohama necítil, ale podruhé, z vděčnosti, už se nepomodlil, nt*i tože teď na to neměl kdy, a ostatně k čemu by to teď bylo dobré?

Eskorta, která vedla jejich kolonu, teď ustoupila úplně stranou, uvolil vála místo pro doprovod mechanických dílen a čekala jen na svého vellt*1

Všechno dříví, co jejich kolona odhodila před prohlídkou, si posbírali i sebe strážní z doprovodu a dříví, které jim zabavili dozorce při prohlídce *, leželo na hromadě u strážnice.

Měsíc se kutálel výš a výš, mráz v bílé jasné noci houstl.

Velitel eskorty, který si šel na strážnici pro potvrzení, že řádně odv#<" čtyři sta šedesát tři hlavy, tam řekl něco Prjachovi, zástupci Volkov a ten vykřikl:

66

M

I

* t

I*

M

Itt; •

' •vHtt, který se zavrtil do samého středu kolony, vzdychl a vystoupil

• ' o. Hlavu měl pořád ještě svěšenou a vklíněnou mezi ramena. ' •*mr ukázal

Jeden den Ivana Denisoviče

Prjacha prstem, kudy má kládu obejít.

! <n 11 obešel. Pak dostal rozkaz založit ruce za záda a zůstat tam -• !

utiend, ie na něj budou šít pokus o útěk. Půjde do korekce.

1 i»r«-*\ bránou, napravo a nalevo od ohrady, se postavili dva stráž-

• vytoká jako tři chlapi, se pomalu otevřela a rozlehl se povel:

H niVitup!"

< o«l vrat se tady nemusí: každá brána se otvírá vždycky dovnitř Ml*y ji vězni nemohli vyvrátit, ani kdyby se do ní zevnitř opřel celý

při téhle večerní prověrce je pro vězně, který se vrací táboro-*ý * pátky - nejvíc ošlehaný větrem, vymrzlý a vyhladovělý -

• < »f je pro něho jedna naběračka vřelé večerní šlichty totéž, co déšť ...

tt<i. Zhltně ji celou naráz. Ta naběračka je teď pro něho víc než

• vlc než celý budoucí život.

• vftffftové vstupují táborovými vraty, jdou jak vojsko z tažení, šla-!! • !•

tvonl, pevným a dlouhým krokem - všechno z cesty pryč!

Hikého Ikrabáka ze štábního baráku je pohled na tu hradbu vstu-

•t v#«nA děsivý.

!m# tomto počítání je vězeň, poprvé od toho okamžiku, kdy ráno

> líné zazvonili k nástupu do práce, zase svobodný člověk. Prošli

1.....<»u, pak malými vraty koridoru, ušli ještě kousek po táborové

••«*! dvěma dílci plotu - a teď si běžte, kam kdo chcete. M> ehre, ale partáky už chytá úkolář:

V » u

m i* •!

ftlfll

* prolítí kolem korekce, mezi baráky a rovnou k výdejně balíčků.

•ilty il nezadal, vykročil důstojným krokem na druhou stranu, ke

**««l«m něhož se to jen hemžilo. Byla na něm přibitá destička z pře-

m mm ni byli inkoustovou tužkou napsáni všichni, kdo dnes dostali

' p •• na papíře skoro nepíše, většinou se píše na překližce. Je to

<" n< jak pádnější, zaručenější. Orgáni i úkoláři si na ní taky l*nf«t kárenců.

Na zítřek si prkýnko pěkně oškrábeš - a můžeš • Zlepšovák.

*•• (.voji přes den v táboře, si občas zaposkočí taky takhle: •I tifi prkýnku, kdo má balík, už ho čekají tady na silnici a hned mu 1 vlc než nějaké to cigárko z toho neukápně, ale i to je dobré. i«»běhl k výdejně - barák má přístavek a k tomu přilípli ještě

• ..«k. Nemá zvenčí žádné dveře, zima si tam leze jak chce, ale 1 > ví, pod střechou je pod střechou.

67

i

Před ním stojí asi patnáct lidí, to je víc než hodina, právě tak do, večerky. A ti z teplárny, co se teprve šli dívat na seznam, ti budou všichni za Šucho-vem. A všichni mechanici taky. Ti budou mít co dělat, aby si nemuseli pro balík podruhé, zítra ráno.

Věžňové stojí v řadě s všelijakými váčky a pytlíčky. Tam za dveřmi (Šuchov sám v tomhle táboře nedostal balík ještě ani jednou, ale ví to z doslechu) otevrou bedýnku sekýrkou a dozorce všechno vlastnoručně vytáhne a prohlédne. Tohle rozřeže, tamhleto rozlomí, tamto prohmatá nebo přesype. Když je to něco tekutého ve skleněných lahvích nebo v plechovkách, otevrou to a vylejou ti to třeba do nastavených dlaní nebo do pytlíka z ručníku. Sklenici nedají, sklenic se nějak bojí. A když je tam nějaké zvláštnější pečivo nebo jiná sladkost, salám nebo ryba, dozorce si klidně uždíbně. (A jen to zkus pípnout - hned se něčeho chytí, tohle je zakázáno, tamhleto není povoleno - a balík ti nevydá. Kdo dostane balík, musí dávat, pořád jenom dávat kdekomu, počínaje tím dozorcem.) A když celý balík takhle přehrabou, bedýnku ti nedají, hezky si to všechno smetě do pytlíku a třeba i do šosu od kabátu a odprejskni, čeká další. Někdy člověka tím spěchem tak vyjukají, že třeba na pultu něco zapomene. Ale pro to ať s« nevrací. Je to pryč.

Kdysi, když byl ještě v Ust'-lžmě, dostal Šuchov taky párkrát balík. Ale sám ženě napsal, aby nic neposílala, že je to zbytečné, aby neutrhovala dětem.

Pro Šuchova bylo snazší uživit na svobodě celou rodinu než tady sám sebe. Ale věděl dobře, co taková zásilka stojí, a věděl, že ždímat takhle rodinu deset let nemůže. To se radši obejde bez balíčků.

Ale přesto, že se tak rozhodl, přece jen, kdykoli dostal někdo z party nebo z baráku balík (což bylo skoro denně), pokaždé ho zabořilo, že není pro něho. A třeba ženě přísně zakázal posílat cokoli, i o velikonocích, a nikdy nechodil ke

Jeden den Ivana Denisoviče

sloupu se seznamem, leda pro někoho bohatého z party -- přes to všechno, bůhvíproč, někdy čekal, že někdo přiběhne a řekne:

„Suchove! Člověče, co nejdeš? Máš balíček!"

Ale nikdo nikdy nepřiběhl...

A měl čím dál tím méně důvodů, aby se rozpomínal na ves Těmgeňovo a na svou chalupu... Život v táboře ho drchal od budičku do večerky a nenechával mu ani chvíli na bláhové vzpomínání.

V tuto chvíli, zatímco stál mezi těmi, kdo své útroby kojili blahou představou, že se za chvíli zakousnou do špeku, že si namažou chleba máslem nebo že si osladí cukříčkem – v tuto chvíli měl Suchov jenom jedno přání: stihnout to do jídelny s partou a sníst šlichtu horkou, nevystydlou. Studená nemá z poloviny takovou cenu jako horká.

Říkal si, jestli César nenašel svoje jméno v seznamu, je už dávno v baráku a myje se. A jestli se tam našel, tak teď shání pytlíčky, kelímky z umělé

hmoty, všelijaké obaly. Právě kvůli tomu slíbil Suchov, 2* deset minut f.fkd. í (idy v řadě taky zaslechl novinu: tento týden už zase nebude neděle, zas (•iitor o jednu neděli okradou. Čekal to a čekali to všichni. Když je v měsíci l»- < nadělí, povolí jen tři a dvě další ženou lidi do práce. Čekal to, ale když (o teď uslyšel, jako když ho uštkne: komu by taky nebylo líto krvavě filoužené neděle? Ale ve frontě říkají správně: volný den dokážou poka-#M I v táboře. Vždycky si něco vynajdou. Buď se přistavuje lázeň, nebo se ftftkda staví zeď, aby se tudy nemohlo procházet, nebo se uklízí tábor. I Indy se zas vyměňují slavníky, vysypávají se piliny a na palandách se hubí ilěnlce. Nebo si vyvzpomenou kontrolu totožnosti podle fotografií. Anebo Inventarizaci: marš ven se vším, co máš, a tak čum venku půl dne. I Ntjvíc jim asi jde na nervy, když vězeň po snídání spí.

Řada postupovala. Pomalu, ale přece. Jeden holič, jeden účetní a jeden f kulturně výchovného šli dovnitř bez fronty. Nikoho se neptali a toho, co byl na řadě, odstrčili. Jenže to nebyli žádní prachsprostí kárové, nýbrž |vrdl prominenti, největší lumpi z celého tábora. Tyhle lidi pokládali pra-| niti za něco ještě horšího než psi lejno (stejně jako oni pracanty). Ale há-ihit se s nimi nemělo smysl: prominenti jsou jedna ruka mezi sebou i s do-lurcl. Př«d Suchovem však bylo pořád nějakých deset lidí a dalších sedm do-Mhlo a postavilo se za něho. V tu chvíli prošel obdélníkem dveří César. Mtybl se, aby se neuhodil. Na hlavě měl novou kožištinovou čepici, kterou tmi poslali z domu. (Zrovna třeba ta čepice. César kohosi podmazal a

• ' <al povolení nosit čistou novou, městskou čepici. A jiným sebrali i ty ufiintělé z fronty a dali jim táborové, z rybího kožichu.)

CMar se na Suchova usmál a hned se pustil do řeči s obrýleným podiví-

lm m, který celou dobu četl v řadě noviny: „A jeje, Petr Michajlovič!"

A už kvetou jeden pro druhého, jak ty vlčí máky. Ten podivín říká: „Podívejte, mám kvestvou ‚Večerní Moskvu!‘ Dostal jsem ji poštou/’ „Naříkejte?“ A už zabořil nos do novin i César. Jenže u stropu ježárov-

t" Imi, že sotva mrká, copak se v tom ty blešky dají číst? „J« tady ohromně zajímavá recenze o Zavadského premiéře!..." TI Moskvani, ti se čujou na dálku, jako psi. A jen se sejdou – hned se to

• m« člcht a očichávat po svém. Huba jim přitom jede – kdo řekne víc •i v. A když tak brebentí, ruského slova v tom kale není, jako když člověk I* louchá Lotyšé nebo Rumuny.

Alo César už má v ruce všechny pytlíčky, v pořádku, jak je má mít.

„T<ik já... Césare Markoviči..." šeplá Suchov. „Já abych šel, ne?"

•ttmožřejmě, samozřejmě," zvedl César černé kníry od novin. „Tak za fc> »i to vlastně stojím? A kdo je za mnou?"

Iih hov mu vyložil, kdo je po kom na řadě. A protože nečekal, ie by si < ! ttr vzpomněl na večeri, zeptal se:

69

• !
„Mám vóm přinést večeri?"

To myslél z jídelny do baráku, v misce. Nosit jídlo je přísně zakázáno, zakazovalo se to už nesčíslněkrát. Chytají lidi, vylévají misky na zem, strkají do korekce – a stejně je to marné. Nosí se a bude se nosit, protože kdo má v táboře něco na práci, ten to s partou do jídelny nikdy nestihne.

Zeptal se, jestli má přinést večeri a v duchu si říká: „Snad nebudeš škrob a tu večeri mi dáš. K večeri přece není kaše, jenom holá šllchta!..."

„Ne, ne/' usmál se César, „večeri sněz sám, Ivane, Dēnisoviči!"

Právě na to Suchov čekal! A teď vylítl zpod přístěnku jako pták z klece, a karé přes tábor!

Jeden den Ivana Denisoviče

Věžňové pobíhají všemi směry. Před časem vydal náčelník tábora tenhle rozkaz: žádný káranec nesmí chodit táborem sám. Všude, kam je to možné, ať jde celá parta v útvaru. Tam, kam celá parta najednou jít nepotřebuje, třeba na marodku nebo na záchod, dát vždycky dohromady skupinu čtyř pěti lidí a jeden ať si je vezme na povel. Ten ať je vede v útvaru tam, ať na ně počká a zpátky ať jdou zase v útvaru.

Náčelník na tomhle rozkazu strašně rajtoval. Nikdo si netroufal mu odporovat. Dozorci chytali maníky, zapisovali si čísla, strkali lidi do korekce – a stejně jim rozkaz zkrachoval. Potíchu a do ztracena, jako mnoho jiných, s velkým kraválem vyhlášených rozkazů. Třeba si sami dajf zavolat maníka k bezpečákovi. Přece se s ním nebude posílat celé družstvo! Nebo si potřebuješ skočit do proviantu pro vlastní potraviny, nač já bych chodil s tebou? Nebo tamhleten by zase rád na kulturu přečíst si noviny, kdo by tam s ním chodil? Tenhle jde dát válenky do správký, ten jda do sušárny, někdo chce prostě z baráku do baráku (to se zakazuje ze všeho nejvíc!) – copak je někdo udří? Tímhle rozkazem chtěl náčelník sebrat lidem poslední svobodu, ale pohořel s tím, pupkáč.

Cestou do baráku potkal Šuchov dozorce a pro jistotu před ním smekl. Vběhl do baráku a v baráku binec: někomu šlohli přes den příděl – chlapi řvou na službu a služba na ně. Kout, kde spí stočtyřka, je prázdný.

Šuchov pokládá večer za vydařený už tehdy, když po návratu do tábora nejsou slámníky zpřevraceny, když se přes den v baráku nefilcovalo.

Teď se vrhl ke své palandě – cestou honem ze sebe shazoval kabát. Kabát nahoru, palčáky s pilkou nahoru, hmat po slámníku, hodně hluboko – ranní kousek chleba je na místě! Byl teď rád, že ho zašil.

A hned zase trapem ven! Do jídelny!

Prosmýkl se tam jako lasička, nenarazil cestou na jediného dozorce. Potkával jen vězně, potloukali se táborem a dohadovali se o přídělu.

Venku je v měsíční záři čím dál světleji. Všechny lucerny pobledly a baráky vrhají černé stíny. Do jídelny se jde po čtyřech širokých schodech, ty jsou teď taky ve stínu. Ale nad nimi se kejklá malá lucerna a v mrazu to píská. Žárovky mají kolem sebe duhu, snad to dělá mráz, snad špína.

Existovalo další přísné nařízení náčelníka tábora: do jídelny nechť chodí

70

i

1

party v dvojstupu. A když party dojdou až k jídelna*, nasmějí nahoru na lehody, musí sa přeradit do pětíc a čekat, dokud ja služba nepustí dovnitř.

Služby v jídelně se jako klíště držel kulhavec. Zařídil si to, že mu kulhání limall jako invaliditu, ale je to, mrcha, chlap jako hora. Pořídil si březový lijacak a tím cepuje ze schodů každého, kdo tam leze jinak než na jeho poval. Každého přece ne. Kulhavec má oči jako rys, pozná člověka i ve tmě o odzadu a neuhodí nikoho, kdo by mohl natlouct hubu jemu. Bije jen ty věčně bité! Šuchova taky jednou praštil.

Má titul „služba-“. Ale když se to uváží, je to šlechta! – je přece jedna ruka s kuchaři!

Dnes jsou schody obsypané – buď že se všechny party přihrnuly najednou, nebo že je moc dlouho mustrovali. Na schodech stojí kulhavec, kulhá vcův poskok a sám vedoucí jídelny. Dovedou si poradit i bez dozorců, tuby.

Vedoucí jídelny je vyžraná bestie, hlavu má jako dýni, ramena metr llroká. Ta síla v něm tak hraje, že chodí, jako by byl na pérách, jako by je ftiěl v rukou i v nohou. Nosí čepici z bílé kožešiny, bez čísla, ani jeden civil takovou nemá. Nosí taky kožešinovou vestu z beránka a na té má na prsou malinkaté číslo, jak poštovní známku – to dělá milost Volkovému, ale na ladech nemá ani takové číslo. Vedoucí jídelny nikoho nezdraví a všichni kárové se ho bojí. Ten má v rukou tisíce životů. Jednou ho chtěli zmlátit, ala všichni kuchaři mu jako jeden vyrazili na pomoc, a to jsou samí vybraní vrahounl.

Taď by bylo neštěstí, kdyby stočtyřka už byla vevnitř. Kulhavec zná v tábora každého, před vedoucím živou duši s jinou partou dovnitř nepustí, a jaště člověka osolí.

Někdy se dá přelézt přes zábradlí za kulhavcovými zády, to Šuchov už taky zkusil. Ale dnes, když je tu vedoucí, to radši nezkoušet, nebo ti rozšte-luja kušnu, že se pohrabeš na marodku.

Honem, honem ke schodům, zjistit ve tmě mezi všemi těmi stejnými larnými hazukami, jestli je tu ještě stočtyřka.

Ala teď se najednou hrne parta za partou (nic jiného jim nezbyvá, za chvílku je večerka!), berou schody útokem jako pevnost – první, druhý, tratí, a už se vyvalili nahoru na plošinu před vchodem.

Jeden den Ivana Denisoviče

„Stát, kurvy!“ řve kulhavec a rozpráhl se klackem na ty vpředu. „Zpátky! Nebo někomu rozmašuju palici!“

„Copak my za to mužem?“ ječí ti vpředu. „Zezadu do nás strkají!“

Ja to pravda, zadní tlačí jak berani, ale ti přední se dvakrát nebrání, rádi by ia dali dostrkat do jídelny.

Nato popadl kulhavec svůj klacek, nastavil ho před prsa, jako když se ipuití závora, a hej rup! vši silou se vrhl proti předním! Kulhavecův poskok •a do klacku opřel taky a dokonce vedoucí neváhal ušpinit si ručičky, přidal ia k nim.

71

Ij

~M.. •*= uv tunu vsi šitou – sny mají, že nevědí co s ní, však se živí masem --a zástup odtlačili. Ty přední svrhli shora dolů rovnou na zadní, svalili je jako snopy.

„Ty kurvo kulhavá, děvko prožraná!“ řve kdosi z davu, ale schovává se. Ostatní upadli mlčky a mlčky vstávají, zčerstva, aby je neušlapafi.

Uvolnili schody. Vedoucí vykročil ke dveřím a kulhavec stojí na nejvyšším schodě a dělá kázání:

„Seřadte se po pěti, berani pitomí, kolikrát vám to má člověk říkat?! Až bude potřeba, tak vás pustím!“

Suchovovi najednou připadlo, že vidí těsně před vchodem hlavu seňky klevšina. Dostal ukrutnou radost a ryc pic, už se k němu dere lokty. Ale před ním záda na zádech jako hradba, kdepak, vyplival se, ale neprorazil.

„Sedmadvacítka!“ křičí kulhavec. „Dovnitř!“

Sedmadvacítka honem na schody a ke dveřím. A za ní už se to zase všechno dere po schodech vzhůru a zadní se do toho opírají. Suchov se dere taky, zuby nehty. Schody se třesou, lucerna nad nimi pohvizduje.

„Už zas, dobytkové?“ zuří kulhavec. A prásk kohosi, prásk klackem přes ramena, přes záda a marš dolů, shazuje jedny na druhé.

Zase má schody prázdné.

Teď Suchov zdola vidí, jak se vedle kulhavce objevil Pavlo. Sem vodí partu on, Turin se do takové mačkanice špinit nepůjde.

„Stočtyřka, po pěti ná-stup!“ křičí Pavlo shora. „A vy se pošoupněte, kamarádi!“

Starou belu se ti kamarádi pošoupnou!

„Pustť, sakra, ty hrbe! Jsem z té party!“ cloumá chlapem Suchov.

Ten by ho rád pustil, ale sám je ze všech stran jako v kleštích.

A dav se kymácí a dusí – aby dostal šlichtu. Šlichtu, na kterou má zákonité právo.

Suchov to zkusil jinak: chytil se z levé strany zábradlí, šplhal až ke sloupu podpírajícímu přístřešek a pověsil se za ruce. Nohy měl ve vzduchu a odrazil se jimi od něčího kolena – někdo ho praštil do žeber, několik chlapů ho zpucovalo, ale už se prodrál nahoru. Jednou nohou si stoupl na parapet u vrchního schodu a čeká. Uviděli ho mládenci z party a podali mu ruce.

Vedoucí jídelny se ve dveřích otočil:

„Chromajzl, ještě dvě party, pohyb!“

„Stočtyřka!“ křikl kulhavec. „Co ty, kam lezeš, dobytku?“ A ťuk jednoho cizího klackem po hlavě.

„Stočtyřka!“ křičí Pavlo a pouští svoje lidi.

„Uf!“ prorazil Suchov konečně do jídelny. Nečekal, až mu řekne Pavlo, o hned jde sám pro tácy, rozhlíží se, kde by sehnal nějaké volné.

V jídelně je všechno jako vždycky, oblaka páry kolem dveří, u stolu to sedí jeden vedle druhého jako semínka ve slunečnici, mezi stoly se pořád někdo motá, strká, někdo si klestí cestu s plným tácem. Ale Suchov je na to za ta dlouhá léta zvyklý, oči má jako káně a vidí, že Šč – dvě stě osm

72

IIII1

!j

nete na tácu jen pět misek. To znamená, že {• to poslední tác, proč by jlmik nebyl plný?

Dohonil ho a špitá mu zezadu, přemlouvá ho:

„Bráško! Ten tác mám po tobě, jo?“

„Tamhle u okýnka už na to jeden čeká, slíbil jsem mu ho...“

„Na tone se vysejři, ať čeká, má si to hlídat!“

Pohodli se.

Chlapík odnesl misky na místo a přendal je na stůl. Suchov popadl tác, »ila ten, co ho měl slíbený, už je tu taky a chytil se ho z druhé strany. Jenže je ilabší než Suchov. A Suchov ryp do něho tácem – právě tím směrem, kun ho chlap tahal. Maník odletěl až ke sloupu, ruce se mu z tácu sesmekly. A luhov – tácek pod paži a šupito k okýnku.

Jeden den Ivana Denisoviče

Pavlo stojí ve frontě a ukousal by se, že nemá tácy. Teď je na koni: „Ivane Denisoviči!“ a už odstrkuje zástupce ze sedmadvacítky, který iloji před ním. „Pust! Co zabíráš místo? Já mám tácy!“

A vidá, Gopčik, hadimrška, taky vleče tácek.

„Nedávali bacha,“ hihňá se, „tak jsem jim ho šmajznu!“

Z Gopčika bude správný táborový sekáč. Tak tři roky se ještě bude za-uf uvat, povyroste a dotáhne to nejmíň na kráječe chleba – kdekdo mu to prorokuje.

Druhý tác strčil Pavlo Jermolajevovi, ouřezkovi ze Sibíře (taky vy-ftiioval deset let za zajetí). Gopčika poslal, aby se poohlédl, u kterého itnlu už dojírají. A Šuchov postavil svůj tác bokem do výdejního okýnka u léká.

„Stočtvrtá!“ hlásí Pavlo do okýnka.

Celkem je v jídelně pět okýnek: ve třech se vydává normální strava, jedno je pro ty, kdo se stravují podle seznamu (asi deset s žaludečnými vf« <ly a z protekce celá účtárna), a poslední okýnko, kterým se vrací ná-iloři (u něho se perou ti, co vylizují misky). Okýnka nejsou vysoko, kousek fitid pás. Kuchaře jimi vidět není, jen jejich ruce a naběračky.

Kuchař má ruce bílé, pěstěné, ale chlupaté a jako kladiva. Učiněný boxer « ne kuchař. Vzal tužku a zatrhl si v seznamu na stěně:

„Stočtyřka – čtyřadvacet!“

Aha, Pantělejev, v jídelně je jako na koni. Nic mu není, čubě.

Kuchař popadl velikánskou naběračku, tak třílitrovou, ponořil ji do lid lity a míchá v kruhu – nahoru dolů, nahoru dolů, nahoru dolů (kotel je f< iitvě naplněný, skoro po okraj, pára se z něho zrovna valí). Pak si vy-in*nl naběračku, vzal si třičtvrtělitrovou a začal nabírat z horní čtvrtiny.

„Jedna, dvě, tři, čtyři...“

Ůchov si všiml, které misky kuchař naplnil, dokud se husté ze šlichty leli/1 neusadilo na dno, a které vyšly naprázdno – v těch je samá řidina. M..ložil si na svůj tác deset misek a už je nese. Gopčik na něho mává od !Inshé řady sloupů: „lady, Ivane Denisoviči, tady!“

73

1 v Misky nosit nenf trávu kosit. Suchov jde pomaloučku

polehouchku, «by se

li I tác krokem ani trošku nezhoupl, zato hlasivky nešetří:

l \ „Haló, ty tam, Ch–devětset dvacet! Pozor, strejdo!...Zcesty, chlapče!“

V takové mačkanici je kumšt donést jednu misku a nepřelit, natož deset. ' j

A přece to dokázal, postavil tácek měkounce na konec stolu, který vyklidil Gopčik, ani kapku neucvrkl. A ještě si stačil uvědomit, jak ho staví, aby na tom rohu tácu, ke kterému si teď sedne, byly dvě nejhustší šlichty.

Jermolajev přinesl dalších deset misek. Pak odběhl ještě Gopčik a přinesli s Pavlem čtyři poslední v rukou.

Nakonec přinesl kilgas na tácu chleba. Dnes se fasuje podle práce, někdo dostal dvě stě, někdo tři sta a Šuchov čtyři sta, patku, a ještě dvě stě z prostřed ka, za Césara.

Teď se parta začíná scházet ze všech koutů jídelny, každý jen popadne svou porci a sní ji pak, až najde místo. Šuchov dává misky, vede v patrnosti, komu už dal, a hlídá si svůj roh tácu. Do jedné husté porce strčil svou lžicí – tak si ji zabral pro sebe. Fetukov si vzal svou misku mezi prvními a odešel. Spočítal si, že z party teď nic nekouká, že bude lepší porozhlíd-nout se po celé jídelně a urvat, kde se co dá. Třeba někdo nedojí (když někdo nedojí a odšoupe od sebe misku, vrhnou se na ni jak supi, často několik karů najednou).

Přepočítali s Pavlem porce, zdá se, že je to v pořádku. Pro Andreje

Pro-kofjeviče podstrčil Šuchov jednu z hustých porcí a Pavlo ji přelil do plochého německého kotlíku s víčkem. Když se přitiskne na prsa, dá se pronést pod kabátem.

Tácy dali jiným. Pavlo si sedl ke své dvojité porci a Šuchov ke svým dvěma. A víc už si neřekli ani slovo, nastaly posvátné chvílky.

Šuchov sundal čepici a položil si ji na klín. Přesvědčil se lžicí, jak hustou šlichtu dostal, hrábl do jedné misky, hrábl do druhé. Ujde to, sem tam s« vyskytne i rybička. Celkem vzato bývá večerní šlichta vždycky daleko řidší než ranní. Ráno se musí dát vězni něco do žaludku, aby pracoval, kdežto večer usne tak jako tak.

Šuchov se pustil do jídla. Začal řidinou, pil a pil ji rovnou z misky, a jak se v něm to horké začalo rozcházet, až se mu rozlilo po těle, v tu chvíli se mu celé útroby zrovna roztrásly dychtivostí po šlichtě. To blaho! To je ona, ta kratičká chvílka, pro kterou vězeň žije!

Teď nežehrá Šuchov na nic – ani na dlouhý trest, ani na dlouhý den, ani na to, že už zase nebude neděle. Teď si myslí: přežijem to! všechno přežijeme, snad dá

Jeden den Ivana Denisoviče

pánbůh a jednou to skončí!

Když odpil horkou řidinu z jedné i z druhé misky, přelil zbytek z druhé do první, vytřepal a ještě vyškřábal lžicí. Takhle je to nějak klidnější, člověk aspoň nemusí myslet na druhou misku a nemusí ji hlídat očima ani rukou.

Oči má teď volné, stočil je na misky svých sousedů. Ten zleva má čiro-čirou vodu. Bestie, tohle prosím dělají vězňové vězňům!

Teď se Šuchov pustil do zeli se zbytkem řidiny. Z obou misek vylovil jen

74

r

il

(•den brambůrek, z té Césarovy takový prostřední, samo sebou namrzlý, Ivrdkavý a nasládlý. A po rybičce skoro ani památky, jen občas se mihne holá kostrička. Ale i každou tu rybi kostričku a ploutvičku musí člověk ••žvýkat, vycucá z ní šťávu a šťáva je zdravá. Na to na všechno je samo-*. ejmě, potřeba mít čas, ale Šuchov už teď nikam nespěchá, má dnes svátek: urval si dvě porce v poledne a dvě večer. Kvůli něčemu takovému může všechno ostatní počkat. '^^

Leda snad, že by si zašel k Lotyšovi pro ten tabák. Možná že ráno už ladný nebude mít.

Chleba Šuchov k polévce nejedl – dvě šlichty a ještě chleba, to by byl moc velký přepych, chleba si nechá na zítra. Břicho je prevít, cos mu dal dnes, o tom zítra neví, znova se přihlásí o své.

Šuchov dojídal svou šlichtu a nevšiml si příliš, koho má kolem sebe, protože to nebylo zapotřebí; po ničem dalším už nepásl, jedl svůj řádný přiděl. Ale přesto si všiml, že se přímo proti němu uvolnilo místo, na které II sedl vysoký stařec Ju – osmdesát jedna. Šuchov věděl, že je z čtyřia-letesáté party, a když stál frontu ve výdejné balíčku, dověděl se, že právě čtyřiašedesátka dnes byla na Socměstečku místo stočtyřky a celý den, bez chvíly v teple, natahovala ostnatý drát, stavěla si sama pro sebe hlídané pásmo.

O tom starci někdo Šuchovovi říkal, že sedí v táborech a věznicích nepočítaných let. Jedna jediná amnestie že se ho netkla, a jak mu jedna desítka končila, hned že mu pokaždé napařili další.

Teď se na něho Šuchov podíval zblízka. Mezi všemi přihrbenými táborovými zády jediná jeho záda byla rovná jako jedle. Když seděl u stolu, vypadalo to, jako by měl pod sebou na lavici ještě něco»podloženého. Na jeho holé hlavě už dávno nebylo co stříhat, všechny vlasy mu vypadaly – to dělá ten blahobytný život. Starcovy oči netékaly po všem možném, co se dělo v jídelně, byly upřeny někam do prázdna nad Šuchovovu hlavu. Jedl pomalu a s rozmyslem jalovou šlichtu naštipnutou dřevěnou lžicí. Neštrkal přitom hlavu do misky jako všichni ostatní, ale zdvihal lžicí vysoko k ústům. Zuby neměl žádné, ani nahoře, ani dole – zrohovatělé dásně žvýkaly chleba místo zubů. Tvář měl celou vychladlou, ale nebyla v ní slabost něja-k*ho chcípáka, invalidy, byla jak vytesaná z tmavého kamene. Podle rukou, velkých, rozpraskaných a zčernalých bylo vidět, že se za celá ta léta |«n velice zřídkakdy dostal mezi prominenty. A přece se v něm cosi vzpřínilo, nedá se zlomit: nepoloží svých tři sta gramů chleba na pobryndaný •Cúl jako jiní, ale na vypraný hadřík.

Šuchov však neměl kdy dlouho si starce prohlížet. Když dojedl, olízl IIcl, zasunul ji do válenky, narazil si čepici, vstal, vzal si svůj a Césarův přiděl chleba a vyšel ven. Z jídelny se vycházelo zase po jiných schůdcích. I id* stála služba, dva chlápci, kteří neměli na práci nic jiného než pokaždé IIindat háček, pustit lidi ven a zase zaháknout.

Šuchov vyšel ven. Břicho měl nacpané, byl spokojený a rozhodl se, že si

75

J

přece jen zaběhne k Lotyšovi, i když večerka už bude každou chvíli. Nešel si proto odnést chleba do devátého baráku, ale rázoval dlouhými kroky směrem k sedmičce.

Měsíc už stál pěkně vysoko a byl na nebi jak vykrojený čistý a bílý. Celé nebe bylo čisté. A tu a tam hvězda, všechny jasně zářily. Ale koukat po nebi, na to měl Šuchov ještě málo času. Jedno mu bylo jasné, že mráz nepovoluje. Ti, co to slyšeli od civilů, říkali, že navečer se čeká třicet stupňů

O ráno kolem čtyřiceti.

Z veliké dálky bylo slyšet, jak někde v osadě hučí traktor a od silnice kvílí rypadlo. A každý pár válenek, co jich kde v táboře šlo nebo přebíhalo, na sněhu skřípal.

Ale vítr nebyl.

Šuchov počítal, že mu domovina nepřijde draž než dřív, rubl za sklenku, 1 když by stejné množství stálo venku tři ruble a podle jakosti i víc. Kárný tábor měl svoje vlastní ceny, jiné než byly kdekoli jinde, protože peníze tu

Jeden den Ivana Denisoviče

byly zakázané, málokdo nějaké měl, a hodně platily. Za práci v tomto táboře nevypláceli ani vindru (v Ust'-lžmě dostával Šuchov aspoň třicet rublů měsíčně). A když někomu poslali peníze příbuzní, stejně je vězeň nedostal, převedli mu je na osobní účet. Z osobního účtu si mohl člověk jednou do měsíce koupit ve stánku toaletní mýdlo, plesnivé perníčky a cigarety „Prima“. Ať je ti zboží po chuti nebo ne – musíš koupit za tolik, o kolik sis u náčelníka zažádal. Když nekoupíš, peníze stejně propadnou, jednou už jsou odepsané.

Šuchov přišel k penězům, jen když si je vydělal nějakým melouchem: tadyhle ušije zákazníkovi z jeho hadříku tapky – dva ruble, tamhle někomu vyspraví blůzu – taky podle dohody.

Sedmý barák vypadá jinak než devítka, neskládá se ze dvou velkých půlek. V sedmičce je dlouhá chodba a z ní vedou desatery dveře do světnic. V každé světnici je jedna parta, nacpali tam po sedmi dvojácích. No, a pak ještě jedna komůrka na kýbly a jedna pro vedoucího baráku. Taky malíři mají komoru pro sebe. Šuchov vešel do světnice, ve které je ten jeho Lotyš. Lotyš si leží na dolní palandě, nohy má nahoře, opřel si je o šikmý trámek a brebentí se sousedem lotyšsky.

Šuchov si přisedl. Jářku, buďte zdrav. On taky, buďte zdrav, nohy nechal nahoře. Světnice je malá, všichni hned špicují uši, kdo to přišel a proč. To oba dobře vědí, a Šuchov proto sedí a souká ze sebe řeč: tak co, jak se pořád daří? Ujde to. Je dnes zima. To je.

Šuchov počkal, až se všichni zase rozpovídají, přou se o válku v Koreji. Jestli bude světová válka kvůli tomu, že se do toho zamíchali Číňané, nebo nebude. Pak se naklonil k Lotyšovi:

„Máš domovinu?“

„Mám.“

„Ukaž.“

76

I

i

I

Loty! sundal nohy z příčky, spustil je do uličky a pomalu vstal. Je to ha-m«un, ten Lotyš, když odměruje tabák, vždycky se celý třese strachy, aby nedal o Ipetku víc.

Ukázal Šuchovovi pytlík, uvolnil zdrhnutou šňůrku.

Λ.ichov si vzal špetičku na dlaň a vidí, že je to týž tabák jako minule, •t*jn« hnědavý a stejně krájený. Zvedl ho k nosu a přičichl – je to on. Ale Lo tyloví řekl:

„To není ten co posledně.“

„Ten sám! Ten sám!“ rozzlobil se/Lotyš. „Já jiný sorta nemám nikdy, VM/cky jenom tehle.“

„Tak platí,“ souhlasil Šuchov. „Napěchuj mi mírku, zapálím si a možná f< ti pak vezmu ještě jednu.“

fukl napěchuj proto, že Lotyš tqbáttfo odměrky jen tak zlehka nasypává.

Lotyš vytáhl zpod podhlavníku další pytlík, naducanější než ten první, • té skříňky vytáhl svou odměrku. Je to sice kelímek z umělé hmoty, ale lučov si ho přeměřil, vejde se do něho stejně jako do broušené sklínky.

Lotyš type.

„Jen přitlač, přitlač, člověče!“ strká mu Šuchov prst do kelímku.

„Já sám vím!“ utrhuje Lotyš vztekle kelímek a pěchuje sám, ale jen tlehýnka. A zas přisypává.

lučov si mezitím rozepjal blůzu a našel vevnitř, v podšívkové vatě papírek, který tam nahmátla jen jeho ruka. Teď ho začal oběma rukama po-•trkovat, strká a šoupě ho dál po vatě, až k maličké dírce, protržené na rtplně jiném místě a jen zapošíte dvěma stehy. Když ho přistrčil až k dírce, roEtrhl nit nehty, složil papírek ještě jednou po délce (byl už předtím slovný na dlouho) a dírkou ho vytáhl ven. Dvourublovka. Ošoupaná, nešustí.

A ve světnici někdo huláká:

„To víte, dědek s fousama, ten se nad várna akorát ustrne! Ten nevěří vlnutímu bráchovi, neřku-li vám, vy mameluci!“

Co je v kárném táboře dobré – svobody je tady až do aleluja. V ust'-Ifmenském táboře člověk jenom špitl, že venku nejsou k dostání sirky, « ul leděl, už mu přišivali další desítku. Ale tady si můžeš z hořejší palandy hulákat, co tě napadne – práskači to nepíchnou, bezpečáci nad tím udělali

Jenže na dlouhé řeči teď není kdy... „Zat už jenom sypeš,“ postěžoval si Šuchov.

„No tady máš, na!“ přidal Lotyš navrch ještě špetičku. lučov vytáhl z vnitřní kapsičky svůj pytlík a přesypal do něho tabák • klik

„Tak dobrá,“ rozhodl se, protože nechtěl první cigaretu, tu nejsladší, fc«M.řlt

Jeden den Ivana Denisoviče

v běhu. „Nacpi mí ještě jeden.“

Jelťe chvílku se s Lotyšem handrkoval, pak si přesypal i druhý kelímek, tlttl dva ruble, kývl na Lotyše a Sel.

77

Hned jak vyšel ven, se rozběhl a utíkal do svého baráku. Aby nepropásl Césara, Už se vrátí.

Ale César už seděl na své dolní palandě a lebed i I si nad svým balíčkem. Všechno, co přinesl, měl rozložené po lůžku a na skříňce. Bylo to však v polotmě, protože tam nedopadalo přímé světlo ze žárovky, které zachycovala Šuchovova horní palanda.

Šuchov se sehnul, vkročil mezi kapitánovo a Césarovo lůžko a podával mu večerní příděl.

„Váš chleba, Césare Markoviči.“

Neřekl: „Tak co, dostal jste?“, protože to by byla narážka, že držel Césarovi místo ve frontě a že má teď právo na svůj díl. Věděl, že je má. Ale nebyl vyžírka ani po osmi letech živo taj/ táborech a čím dál víc se v téhle hrdošti utvrzoval.

Ale marná sláva, očím poručit nemohl. Jeho oči, ostříží oči protřelého vězně, ve vteřince přelítly a prošmejdily celý Césarův balík rozložený na posteli a na skříňce. A přestože obaly nebyly úplně rozbalené a některé pytlíčky zavázané, zjistil Šuchov bezděky, tím bleskurychlým pohledem i čichem doplňujícím zrak, že César dostal salám, kondenzované mléko, tlustou uzenou rybu, slaninu, voňavé sušenky a cukroví, které mělo zase jinou vůni, asi dvě kila kostkového cukru a nejspíš i čajové máslo, cigarety, lulkový tabák -- a ani to ještě nebylo všechno.

A to vše si Šuchov uvědomil za kratičký okamžik, než dořekl:

„Váš chleba, Césare Markoviči/“

Ale César, celý rozrušený, rozcuchaný a jako opilý (každý, kdo dostane balík s potravinami, se takhle vyjeví) jen mávl rukou:

„Nechsi ho, Ivane Děnísoviči!“

Šlichta a k tomu dvě stě gramů chleba, to byla kompletní večeře a samozřejmě taky Šuchovův vrchovatý podíl na Césarově balíku.

A Šuchov, jako když utne, rázem si zakázal očekávat, že by mu mohlo kápnout cokoli z rozložených Césarových dobrot. Není nic horšího než si takhle zbytečně navnadit žaludek.

V ruce má čtyři sta gramů, dvě stě k tomu a v slamníku nejmíň dalších dvě stě. Co chce víc. Dvě stě splivne teď, zítra ráno spořádá pět set padesát, čtyři sta si vezme do práce – život jak v ráji! A ty dvě stovečky ve slamníku ať tam ještě zůstanou. Dobře že je Šuchov stačil zašít, tamhle v pětasedmdesátce někomu šlohli chleba ze skříňky – a teď si utíkej žalovat třeba svatému Petrovi. Jsou takoví, co si říkají: balíčkář je magnát, trhni na něm co se dá! Ale když to člověk uváží, ten jak lehko nabyl, tak lehko pozbyl. Stává se, že si i balíčkáři, než jim přijde další zásilka, rádi vyslouží nějakou tu kaši navíc. I na špačka si políčí. Dozorci se musí dát, partákovi taky a co poskokovi od balíků? Copak to jde mu nedat? Ten by ti, kamaráde, podruhé mohl balík zašantročit tak, že se týden nedostane do seznamů. A co skladníkovi

78

« ú.chovny, kterému se vlechny potraviny odevzdávají, tomu, co k němu !Ura ráno před nástupem ponese César svůj balík v pytli (kvůli zlodějům a kvůli řílcování v baráku, ostatně je to taky nařízení) – toho kdybys pořádně nepodmazal, tak ti po trochách uzobe víc. Sedí tam celý den zavřený I cizími potravinami, kontroluj ho, krysu! A za všelijaké služby, jako tř.ba Šuchovovi? A lázeňskému, aby mu podstrkoval pořádné prádlo – třeba seabemíň, ale dát se musí! A holiči, který ho holí s papírkem (to znamená, že otírá břitvu o papírek a ne o tvé vlastní holé koleno) – nemusí to být moc, ale tři čtyři cigarety na to padnou. A na KVO, aby mu nechávali dopisy stranou a neztráceli je? Nebo když se chceš na nějaký ten den ulejt, dat il v táboře légo. To zas musíš podstrčit doktorovi. A co soused, který I t.bou sedá a jí u jedné skříňky, jako kapitán s Césarem – copak to jde tnu nedat? Ten přece počítá každé tvoje sousto, tomu nedat, to by snad neudělal ani ten nejhorší lakomec.

Takže ať si závidí, komu se zdá sousedova kráva vždycky lepší. Šuchov roxumí životu a jeho břicho si na cizí koláče chutě nedělá.

Mezitím se zůl, vylezl nahoru na svou palandu, vytáhl z palečnice kousek pilky, prohlédl si ho a rozhodl se, že si od zejtrka začne hledat šikovný ka-hiinek a na něm že si pak z pilky vybrousí ševcovský knejp. Za nějaké čtyři dny, když si k tomu sedne ráno i večer, může mít kudličku jedna radost, i pěkně zakřivenou ostrou čepelí.

Jeden den Ivana Denisoviče

Ale zatím, až do zítřka do rána, musí pilku schovat. Zastrčit ji do pelesti tvé palandy pod příčné prkýnko. Kapitán tady ještě není, aspoň mu nena-pudá smetí do očí. Šuchov odklopil z hlav postele svůj těžký slavník, měl v něm místo hoblin piliny – a dal se do schovávání pilky.

Uviděli to sousedé z hořejška: baptista Aljoška a přes uličku na vedlej-Ilm dvojáku oba bratři Estonci. Ale z těch Šuchov strach nemá.

Parákem prošel Fetukov. Vzlykal a byl celý shrbený. Na rtu měl rozma-mnou krev. Zase už mu někde napráskali kvůli miskám. Fetukov se na nikoho nepodíval a nesnažil se ukrýt slzy. Prošel před očima celé party, vydrápal se nahoru a zabořil obličej do slavníku.

Když se nad ním člověk zamyslí, přijde mu ho líto. Ten se konce trestu "•dožije. Neumí si poručit a držet se.

T«rf se objevil i kapitán. Byl veselý, nesl si v kotlíku opravdový čaj. V ba-reku stojí dva sudy s čajem, ale copak to je nějaký čaj? Jediné, co na něm je, i * j« teplý a přibarvený, ale je to břecha a smrdí sudem, spařeným a zpuch-r. lým dřevem. To je čaj pro obyčejné pracanty. No, a Bujnovskij dostal od Césara hrstičku skutečného čaje, hodil ji do kotlíku a doskočil si ke kotli pro vařící vodu. Teď září spokojeností a uvelebuje se za skříňkou. „Div jsem si pod kohoutem neopařil prsty!“ vychloubá se. Tam dole rozkládá César list papíru, klade na něj to a ono - Šuchov •Muitil slavník, aby neviděl a zbytečně se netrápil. Jenže bez Šuchova jím «» lase nejde. César se postavil do uličky, narovnal se, oči má přímo proti •iichovovi a mrká;

79

J

„Denisyči! Dej sem... deset vostrejch!“

Čímž myslí malý zavírací nožík. Ten má Šuchov taky a taky si ho schovává v pelesti. Je ten zavíráček menší, než když ohneš prst v prostředním kloubu, ale krájí, mrcha, slaninu pět prstů tlustou. Šuchov si ho sám udělal, opracoval a sám si ho přibrušuje.

Šmátl pod slavník, vytáhl nůž, podal ho Césarovi. Ten kývl a zmizel dolů.

Takový nůž je taky kus výdělku. Za přechovávání nože je přece korekce. A říct: dej nám nožežek, my si budem krájet salám a na tebe se vysejříme -- to by mohl říct jenom někdo, kdo už nemá kouska lidského svědomí.

Tak má César u Šuchova zas o dluh víc.

Teď když si Šuchov odbyl chleba a nože, přišel na řadu tabák. Vytáhl pytlík a hned z něho vzal špetku, stejně velkou, jako byla ta, co si vypůjčil, a podává ji přes uličku Estonci, že jako nechá děkovat.

Estonec roztáhl rty, bylo to něco jako úsměv, pak cosi broukl sousedovi, svému bráškov, a ubalili si z té špetky cigárko extra. Jako že si zprubnou, co to má Šuchov la tabák.

Jen to zkuste, ať vám slouží, není o nic horší než ten váš. Šuchov by ho sám rád ochutnal, ale jakési hodiny, co má někde vevnitř v sobě, mu říkají, že už každou chvíličku musí přijít prověrka. Teď je právě ta doba, kdy se dozorcí poflakují po barácích. Když si teď člověk chce zakouřit, musí jít správně na chodbu, a Šuchovovi je nahoře na palandě nějak tepleji. Ne že by bylo v baráku teplo, na stropě je pořád stejný sněhový závojíček. V noci člověk vymrzne, ale zatím se to zdá jakžtakž snesitelné.

Tak dělal Šuchov jedno po druhém a teď si začal pomalu ulamovat z toho dvěstěgramového krajíce. Přitom volky nevolky poslouchal, jak se pod ním při čaji rozpovídali kapitán s Césarem.

„Jezte, kapitáne, jezte, jen si klidně berte! Tady tu uzenu rybu. A salám si vezměte!“

„Děkuju, už si беру.“

„Namažte si veku máslem! Pravá moskevská!“

„Ach jo, člověku se ani věřit nechce, že se někde ještě pečou bílé veku. Víte, tahle nenadálá hojnost mi připomíná jednu historii. Octnu se vám jednou v Archangelsku...“

Dvě stě hrdel dělalo v baráku ukrutný rámus, přesto se však Šuchovovi zezdálo, že slyší, jak řinčí kolejnice. Ale nikdo si toho nevšiml. Hned nato Šuchov zpozoroval, že do baráku vešel dozorce. Byl to Pršáček, droboučký, ruměný mládenec. V ruce držel nějaké lejstro a podle toho i z celého jeho chování se dalo usoudit, že nepřišel lovit kuřáky, ani vyhnat barák na prověrku, ale že někoho hledá.

Pršáček se koukl do papírku a zeptal se: »

„Kde je stočtyřka?“

„Tady,“ odpověděli mu. A Estonci honem ztopili cigaretu a rozehnali kouř.

80

!«
!
*

MA kde je parták?1'

„Co jo?“ řekl Ťurin z palandy a svěsil nohy jen tak napůl. f „Napsali vysvětlení všichni, co ho měli napsat?“ i. „Pílou!“ odpověděl s jistotou Ťurin. 1 „Už to mělo být odevzdané.“

„Nejde to tak honem, půlka chlapů mi neumí Číst a psát.“ (To jako César • kapitán. Parták je pašák, jakživ pro odpověď daleko nejde.) „Nemáme péra, nemáme inkoust.“ „Máte je mít.“ ; „Zabavujou nám je!“

! „Ty si dej pozor, partáku, jestli budeš mít moc řečí, půjdeš taky sedět!“ ! pohrozil Ťurinovi pršáček dobromyslně. „Zítř ráno před nástupem at I jiu vysvětlení na strážnici! A at tam stojí, že všechny nepovolené věci byly . devzdány do skladu osobních věcí. Rozuměls?“ | „Rozuměl.“ j (Tak to kapitánovi prošlo, pomyslíl si Šuchov. Ale kapitán nic neslyší, ten tam hlaholí nad salámem.)

„Teď dá-ál,“ řekl dozorce. „Šč – tři sta jedenáct, máš takové číslo?“ „Musím se podívat do seznamu,“ dělá parták hloupého. „Hrom do těch numer, kdopak si je má pamatovat?“ (Parták schválně otálí, chce to protáhnout aspoň do prověrky, zachránit Bujnovskému aspoň tuhle noc.)

„Bujnovskij – je tady?“

) „Co? Zde!“ ozval se kapitán zpod Šuchovovy palandy, kde byl schovaný.

Takhle se moc Čiperná veška chytí na hřebínek vždycky první. 1 „To jsi ty? Správně, Šč – tři sta jedenáct. Seber se a pojď.“ „Kam?“

„Však ty dobře víš.“

Kapitán si jenom povzdechl a hekl. Určitě se mu snáz vyváděla v tmavé noci na rozbouřené moře eskadra minonosek, než se mu teď jde od přátel-iké besedy do ledové korekce. „Kolik mám dní?“ zeptal se skleslým hlasem. „Deset. Tak šup, šup, šup, dělej!“ i A služba začala vykřikovat:

„Prověrka! Prověrka! Všichni ven na prověrku!“

To znamená, že dozorce, kterého poslali, aby provedl prověrku, už je v baráku. Kapitán se ohlédl – má si brát kabát? A co, kabát tam z člověka stejně •táhnou, nechají jen blůzu. Nejspíš, aby šel tak, jak je. Už si kapitán říkal, " !•

Volково! zapomene (ienže Volkovoj ještě jakživ nikomu nic nezapomněl), a nepřipravil se, ani trochu toho tabáku si do blůzy neschoval. A brát si tabák do ruky nemá cenu, při prohlídce by mu ho stejně hned vzali, C Ale než si nasadil čepici, César mu přece jen pár cigaret podstrčil.

„Tak sbohem, kamarádi,“ kývl kapitán stočtyřce rozpačitě a vykročil za dozorcem. f Ivan D6nisovič

ř

I*1

wukuvuciu mu par masu, někdo, aby se držel, jiný, aby neztrácel hlavu, ale co mu člověk může říct? Sami korekcí stavěli a stočtyřka ví dobře, že zdi jsou tam z kamene, podlaha cementová, žádné okno a v peci se topí jenom proto, aby led odtál ze zdi a aby se z něho dole udělala louže. Spí se tam na holých pryčnách, pokud to člověku zuby dovolí a samým cvakotem mu nevypadnou, denní příděl chleba tři sta gramů, a šlichta jenom každý třetí, šestý a devátý den.

Deset dní! Deset dní zdejší korekce, když si je člověk odsedí jaksepatří a až do konce, to znamená ztratit zdraví nadosmrti. Máš tuberu, a ze špitálů už nevylezeš.

A ti, co si odseděli v tomhle bunkru patnáct dní, ti už hryžou hlínu. Dokud žiješ v baráku, modli se samou radostí a koukej, aby tě při ničem nenachytali.

„Všichni ven, počítám do tří!“ křičí vedoucí baráku.

„Kdo nebude venku, než řeknu tři, toho zapíšu a číslo dám občanu dozorcí!“

Vedoucí baráku, taky jedna vedoucí svině. Jak to přijde – zavírají ho do baráku na celou noc stejně jako nás, a on ze sebe dělá organa, nikoho se nebojí.

Naopak, všichni se bojí jeho. Jednoho shodí u dozorce, druhému natluče hubu sám. Je uznán jako invalida, ve rvačce mu kdysi utrhli jeden prst, ale podle tlamy je to zločinec.

Ostatně to taky skutečný zločinec je, sedí na paragraf trestního zákona, jenže mezi ostatními paragrafy mu přisolili taky osmapadesát– čtrnáct, a tak se dostal do tohoto tábora. Klidně si tě teď zapíše na papírek, ten dá dozorcí, a než se naděješ, máš dva dny korekce s vyváděním. Předtím se to táhlo ke dverím líně, a teď jako když střílí, chlapi se zahemžili, ti, co byli na horních palandách, skáčou dolů jak veverka a všichni se hrnou do úzkých dveří.

Jeden den Ivana Denisoviče

Šuchov měl v ruce už ubalené cigáro, po kterém tak dlouho toužil. Teď s ním šikovně seskočil, strčil nohy do válenek a už chtěl jít, ale bylo mu líto Césara. Nechtěl si teď od něho zas něco přivydělat, přišlo mu ho opravdu líto. Myslí si o sobě jistě bůhví co, ten César, ale v životě se nevyzná ani trochu. Když dostal balík, neměl nad ním vysedávat a lebedit si, ale honem ho před prověrkou odtáhnout do úschovny. Hodování – to se dá vždycky odložit. Ale co teď César s balíkem? Táhnout celý ten měch na prověrku, bude pro legraci, pět set chlapů se mu vyřetá. A nechat ho tady, klidně s« může stát, že ho ztopí někdo, kdo vběhne do baráku od prověrky první. (V Ust-lžmě byly moresy ještě krutější. Tam když se šlo z práce, kriminálníci předběhli ostatní, a než došli ti zadní, už měli skříňky vyrabované.)

Šuchov kouká – César neví, kam dřív skočit, rád by něco, neví co, a už je pozdě. Strká si salám a špek za nádra – aspoň to zachránit, vzít to s sebou na prověrku.

Šuchov se nad ním ustrnul a poradil mu, jak na to:

„Césare Markoviči, seď až do poslední chvíličky, zalez tam do tmy a seď

82

i j

doposledka. A teprve až bude dozorce se službou obcházet palandy a strkat noh do každé škvíry, pak teprve vylez. Jako že jsi marod! A já vyběhnu první a první se vrátím* Tak to uděláme...“

A odběhl.

Nejdřív se musel Šuchov drát ze všech sil (ubalené cigáro držel v pěsti a nepustil). Ale pak, v chodbě, společné pro obě půlky baráku, a v předsíni už se netlačil nikdo. Přilepilo se to na stěny, lišky práskané, dvě řady na levou, dvě na pravou a jen ve středu nechali volnou uličku pro jednoho člověka. Kdo je osel, ať jde, my si počkáme tady. Stejně je člověk na mraze celý den, má zbytečně mrznout dalších deset minut? Tudle, nejsme padlí na hlavu. Dneska chcipni ty, já až zítra!

Jindy se takhle přišmajchluje ke zdi i Šuchov. Ale teď si jde jako generál a ještě se zubí:

„Čeho se bojíte, tatrmani? To neznáte sibiřskou zimu? Račte se jít Ohrát na vlčí sluníčko. Dej mi připálit, pantáto, slyšíš?“

Zapálil si v předsíni a vyšel na schůdky před barák.

„Vlčí sluníčko“ se u nich doma někdy říkává žertem měsíci.

Měsíc už se vyšplhal vysoko. Ještě tolikhle a bude na samém vršíčku! Nebe je bílé, skoro do zelenkavá, hvězdy jasné, ale je jich málo. Bílý sníh •e třpytí, stěny baráků jsou taky bílé -- lucerny si v tom jase neškrtnou.

Tamhle u baráku je chlapů černo, vycházejí na nástup. A tam u toho taky. A od baráku k baráku spíš povrzává sníh, než by to hučelo zábavou.

Pět maníků slezlo se schůdků a postavilo se obličejem ke dveřím. Za ně si itoupli tři další. A k těm třem, do druhé pětice, se přiřadil Šuchov. Když má člověk v žaludku kus chleba a mezi zuby cigaretu, dá se to tu vydržet. Tabák je dobrý, Lotyš ho neošidil. Má sílu, mrška, a voní taky.

Pomaličku se to ze dveří trousí dál, za Šuchovem už stojí další dvě tři f>* tice. Ty, co už jsou venku, teď bere čert: co se ta banda krčí v chodbě, co nejdou ven? Člověk aby za ne mrzl.

Nikdo z karů nikdy nevidí žádné hodiny, ostatně nač by mu taky byly? Kára potřebuje jenom vědět, brzo-li bude budíček. A kolik času zbývá do nástupu, do oběda, do večerky.

Vseobecně se říká, že večerní prověrka bývá v devět. Jenomže v devět nikdy nekončí, patlají se s tím podruhé a potřetí. Před desátou člověk neusne. A v pět prý už je zas budíček. Tak jaký div, že ten Moldavan dnes před houkáním usnul. Kde se kára zahřeje, tam v tu ránu usne. Za týden •• nashromáždí toho nedospaného spánku tolik, že v neděli, když lidi rovna nevyženu do práce, spí všichni jak zabití, barák vedle baráku.

Aha, už se to valí! Už se chlapi hrnou ze schodů! To je vedoucí baráku ; dozorcem vykopávají ven! Dobře jim tak, hovadům!

„Spekulujete, smradí, co?“ křičí na ně první řady. „Z hovna smetanu byste tblrali. Dávno už jste měli vypadnout a bylo by to dávno v suchu.“ Vykouřili ven celý barák. V baráku je čtyři sta chlapů, to je osmdesát

83

•w

i!

II

petic. seřadilo se to ao zástupu, nejariv presne po pencicn, aie vzaau uz je bordel.

„Do pětic tam vzadu!“ řve vedoucí baráku ze schůdků.

Jeden den Ivana Denisoviče

Kurvapísek, nehne se to, mrchy!

Teď jde ze dveří César – hodil se marod, za ním služba, dva chlapi z druhé půlky baráku, dva z téhle a ještě jeden chromý. Ti se postavili do první pětky, takže Šuchov se teď octnul v třetí. A Césara zahnali až na konec.

Teď vyšel na schůdky dozorce.

„Po pěti ná-stup!“ huláká na ty vzadu, hlas má jak bombardón.

„Po pěti ná-stup!“ řve vedoucí baráku, hlas jako ještě větší bombardón.

A zase se nepohne ani noha, kurvapísek.

Vedoucí baráku skočil ze schodů jako tygr a už tam letí a kleje a mlátí to jak žito.

Ale dává si dobrý pozor koho. Tříská jenom ty chudinky, co se neozvou.

Konečně se to seřadilo. Vrátil se. A počítá zároveň s dozorcem:

„První! Druhá! Třetí!...“

Jak je pětice odpočítaná, už běží do baráku. Pro dnešek nám orgánl mužou vlézt na záda.

Mohli by, ale jen když se nebude přepočítávat podruhé. Ti darmožroutl, lebky sražené, počítají hůř než kdejaký pasák. Ten neumí číst ani psát, ale když žene stádo, ví celou cestu, jestli má všechna telata nebo ne. A těmhle to v jednom kuše tlučou do hlavy a stejně jim to není nic platné.

Loňskou zimu nebyly v tomhle táboře vůbec žádné sušárny. Válenky si všichni nechávali na noc v baráku. A tenkrát se i na druhou, na třetí i na čtvrtou prověrku vyhánělo ven. To už se ani neoblékali, chodili jen tak zabalení do dek. Letos postavili sušárny, ne pro všechny, ale jednou za tři dny přijde se sušením na řadu každá parta. Tak od té doby, když to nevyjde napoprvé, přepočítává se to v barácích: honí lidi z jedné půlky baráku na druhou.

Šuchov nevběhl sice první, ale z prvního nespustil oči. Doběhl k Césarovi palandě a sedl si na ni. Shodil válenky, vylezl na palandu u kamen a odtud si postavil válenky na kamna. Tady platí, kdo dřív přijde, ten dřív mele. A honem zpátky k Césarově palandě. Sedí, nohy má složené pod sebou, a hlídá – jedním okem, aby někdo nevyfoukl Césarovi pytel zpod podhlavníku, a druhým, aby mu chlapi, kteří berou šturmem kamna, neshodili válenky.

„Hej!“ musel houknout. „Zrzku! Chceš válenkou do huby? Svoje si po* stav a na cizí nemakej!“

A dveře se netrhnu, chlapi se v jednom kuse courají do baráku. Ve dvacáté partě někdo křičí:

„Odevzdávat válenky!“

Teď je pustí s válenkami z baráku ven a barák zamknou. A oni pak bu« dou běhat a prosit: 84

1
i

„Občane veliteli, pusťte nás do baráku!“

oL„k>l?ozo í seido“,v!ítábním *začnou podle prk*nek mastit to \$™ie uetn!cty,: jestl. „m někdo utekl, n«bo mají všechno pod střechem.

Ale o to se dneska Šuchov houby stará. A tady už mezi palandami pádluje na své místo i César.

„Děkuju, Ivane Děnisoviči!“

Šuchov kývl a vylezl nahoru rychle jako veverka. Teď může dojíst těch dvě,té gramů, může si dát ještě jed,,u cigaretku, nebo může jít spát.

Jenže ten šťastný den Suchova tak rozveselil, že se mu nějak ani na kutě nechce* stlaní mu moc práce nedá: ze slan,níku strhne chatrnou šedočernou po-kryvku lehne si na slavník (na prostěradle Šuchov nespál snad od jedna-ítyřicátého roku, co odešel z domova; připadne mu to teď dokonce divné, te ,e ženské párají s prostěradly, zbytečné praní), hlavu na podhlavník • hoblinám., nohy do blůzy, přes deku kabát a chvála pánu na výsostech, Zas jeden den je pryč! Zaplafpánbůh že nemusí spát v korekci, tady to ještě ujde.

Šuchov si lehl hlavou k oknu a Aljoška, který leží na dvojáku hned vedle o od Suchova ho dělí jen hrana prk,,a, zase obráceně, aby měl světlo od fárovky. Zas už čte evangelium.

Žárovku mají dost blízko, dá se při „í číst a dokonce šít.

Aljoska uslyšel, jak Šuchov chválí nahlas jméno boží, a otočil se:

„V.d.te to, Ivane Děnisoviči, vždyť si vám duše sama říká o modlitbu, proč ji nepopřejete sluchu?“

Šuchov se po něm ohlédl. Oči Aljoškovi měkce svítí, jako dvě svíčky. Povzdechl si.

„Proto, Aljoško, že ty modlitby js«u jako žádosti. Bud nedojdou, nebo .stížnost se zamítá“.

Před štíbním barákem jsou takový čtyři zapečetěné kastlíčky. Jednou xa mes.c je zmocněnec vybírá. Mnozí do těch kastlíčků házejí žádosti. Čekají, počítají dny –

Jeden den Ivana Denisoviče

za měsíc za dva určitě přijde odpověď!

Ale odpověď nikde. A když, tak: zamítá se

„To je tím, Ivane Děnísoviči, že jste se modlil málo a špatně, nemodlil j. te se usilovně, a proto bylo oslyšeno, zač jste v modlitbách prosil. Modlit •• mus. člověk horlivě a vytrvale, a když budete věřit a řeknete hoře této: pohni se, ona se pohne.“

Šuchov se pousmál a ubalil si ještě j^nu cigaretu. Připálil si od Estonce.

„Nech těch svých řečiček, Aljoško. Já ještě neviděl, aby hory chodily. Oltatne abych se přiznal, hory jsem ještě vůbec nikdy neviděl. Podívej,

:a7uva;ikvkaze se modiiii šihi

Taky nešťastníci, k pánu bohu se modlili, komu překáželi? Jeden jak druhý vyfasovali pětadvacet. Je teď zkrátka taková doba - pětadvacet, |«dna míra pro všecky.

85

|L |tir«i«

mm&-

»!*-* w pníc t 111UU11.UUV11 ucpiusiii) L#ciisjr^iy imuvi uu neno

ájosku* Přešel se svým evangeliem k Šuchovovi blíž, až k jeho obličejí.

„Jediné ze všeho pozemského a pomíjejícího, zač se máme z úradku božího modlit, je vezdejší chleba: Chléb náš vezdejší dejž nám dnes!“ „To jako příděl?“ zeptal se Šuchov.

Ale Aljoška vede svou, domlouvá mu víc očima než slovy a ještě ho tahá za ruku a hledí mu ji:

„Ivane Děnísoviči! Modlit se nemáme za to, aby nám přišel balíček, nebo za miskou šlichty navíc. Co je pro lidi nejvíc žádoucí, to je před Bohem ohavnost! Modlit se má člověk za věci duchovní: aby Hospodin z duše naší snímal pěnu zla...“

„Poslechni si radši tohle. U nás v Polomně v kostele pop...“ „O tvém popovi nic neříkej!“ prosí Aljoška, až se mu bolestí stáhla kůže na čele.

„Ne, ne, jen si to poslechni.“ Šuchov se opřel o loket. „U nás v Polomně není v celé farnosti bohatší člověk než pop. Když třeba jdeme krejt střechu, od lidí bereme za den pětatřicet rublů, a od popa sto. A pop ani nemrkne. Tenhle pop z Polom ni platí třem ženským ve třech mněstech alimenty a se čtvrtou žije a má rodinu. Ten drží v šachu i biskupa. Však si taky biskup jeho mastné ručičky považuje. A všechny popy, co k němu kdy poslali, hned vykousal, se žádným se nechce dělit...“

„Proč mi vykládáš o popovi? Pravoslavná církev se vzdálila Písmu svatému. Ty nezavírají, protože nejsou pevní ve víře.“ Šuchov pokuřoval a klidně pozoroval, jak se Aljoška rozčiluje. „Aljošo,“ odsunul mu ruku a foukl mu kouř do obličejí. „Já přece nejsem proti Bohu, chápeš to? V Boha já rád věřím. Ale na co nevěřím, to je nebe a peklo. Proč nás pokládáte za hlupáky a slibujete nám nebe a peklo? To se mi nelíbí.“

Šuchov si zase lehl na záda. Odklepává popel opatrně do díry mezi dvojákem a oknem, aby nespálil kapitánovi věci. Pohroužil se do myšlenek a neslyší, co Aljoška drmolí.

„Zkrátka,“ uzavřel nakonec, „ať se modlíš jak chceš, trest ti nesníží. Musíš si ho odkroutit od zvonění do zvonění.“

„Ale kvůli tomu se přece nemusíš modlit,“ zděsil se Aljoška. „Nač je ti svoboda? Na svobodě ti poslední zbytek víry zaroste hlozím! Raduj se, že jsi ve vězení!

Tady máš čas pomyslet na duši! Apoštol Pavel pře pravil: „Co to děláte, plačíte a rozrývájíce srdce mé? Vždyť já jsem hotov nejen svázati se dáti, nýbrž i zemřítí v Jerusalemě pro jméno Pána Ježíše.*“

Šuchov se mlčky díval do stropu. Sám už vlastně nevěděl, jestli touží po svobodě, nebo ne. Zpočátku po ní toužil velice a počítal každý večer, kolik dní z trestu už minulo a kolik mu zbývá. Ale potom ho to omrzelo. Potom se začalo ukazovat, že takové, jako je on, domů nepouštějí. Ty že posílají do vyhnanství. A kde bude život lepší, tady nebo tam, to je ve hvězdách.

Jediné, co by si přál, až ho propustí, aby směl domů. 86

Ale domů ho nepustí...

Aljoška nelže, po hlase i podle očí se pozná, že sedí ve vězení rád. „To máš tak, Aljoško,“ vysvětluje mu Šuchov. „Tobě to všechno pěkně klape: Kristus ti poručil sedět a tak tady za Krista sedíš. Ale za co sedím Já? Za to, že jsme v jednačtyřicátém nebyli připraveni na válku? Za to? Ale jak já k tomu přijdu?“

„Nějak dnes není druhá prověrka...“ zabručel ze své palandy Kilgas. „Pane jo!“ ozval se Šuchov. „To se musí zapsat černou křídou do komína, že není druhá prověrka.“ A zívá: „Už to vypadá, že se bude spát.“

Ale sotva to dořekl, uslyšeli všichni v tichnoucím a uklidněném baráku, jak na vnějších dveřích zarachotila závora. Přiběhli dva chlapi z chodby, ti co byli odnést válenky, a křičí: „Druhá prověrka!“ A hned za nimi dozorce: „Všichni na

Jeden den Ivana Denisoviče

druhou půlku!"

A někteří už spali. Zamručeli, začali se hýbat, strkají nohy do válenek (vatované kalhoty si stejně nikdo nesvléká, pod tou ubohou dekou by to bez nich člověk nevydržel, celý by ztuhl).

„Fuj, banda mizerná!“ zaklel si Šuchov. Ale nijak zvlášť se nezlobil, protože ještě neusnul.

César vystrčil ruku nahoru a položil mu na lůžko dva kousky cukroví, dvě kostky cukru a jedno kolečko salámu.

„Děkuju, Césare Markoviči,“ nahnul se Šuchov dolů do uličky. „Víte co, hoďte mi ten pytlík radši nahoru, dám si ho pod hlavu, jistota je jistota.“ (Shora se v chůzi jen tak snadno čapnout nedá, ostatně kdo by ho taky hledal u Šuchova?)

César mu podal svůj bílý, nahoře svázaný pytel. Šuchov ho šoupl pod slavník a ještě chvíli čekal, až vyženou víc lidí, aby nemusel stát tak dlouho bosý na chodbě. Ale dozorce zavrčel: „Bude to? Ty tam, v koutě!“

A Šuchov seskočil měkče bosýma nohama na zem. (Válenky s onucemi měl tak krásně zapasované na peci, přišlo mu líto je sundávat!) Co se našil bačkůrek, ale všechno pro jiné, sobě nenechal ani jedny. Ale je na to zvyklý a tu chvíli to vydrží.

Bačkory taky zabavují, když je ve dne u někoho najdou. A z těch part, co mají válenky v sušárně, jsou na tom taky dobře ti, co mají bačkory, ostatní jsou jenom v onucích nebo I bosí. „Tak co je? Co je?“ hulákal dozorce.

„Chce někdo přes hubu, sviňáci?“ přidává se hned vedoucí baráku. vyhodili všechny do druhé poloviny baráku, poslední – do chodby. Šuchov se tam postavil ke stěně, hned vedle komory s kýbly. Pod jeho nohama byla podlaha trochu mokrá a z předsíně spodem ledově táhlo.

Všechny tak vyhnali a dozorce s vedoucím se šli znovu podívat, jestli se někdo neschoval, nezaleží do tmavého kouta a nespí. Protože když bude

87

IK^~fc~aifc~..

někdo chybět, bude zle, a když bude přebývat, bude taky zle, začne nová prověrka.

Všechno prosmejčili a vrátili se ke dveřím.

„Jeden, dva, tři, čtyři...“ teď pouštějí už rychle, po jednom. Šuchov se protlačil osmnáctý. A kalupem ke svému dvojáku, nohu na stupátko, hop! – a je nahore.

A je to. Nohy zase do rukávu od blůzy, přikrýt dekou, přes deku kabát a už se spí! Teď budou zas tamtu půlku baráku pouštět na naši půlku, ale to nás nesvrbí.

Vrátil se César. Šuchov mu podal pytel.

Vrátil se Aljoška. Je nešika, každému by udělal pomyšlení, ale přivydělat si neumí.

„Na, Aljoško!“ dal mu jeden kousek cukroví.

Aljoška se zubí.

„Děkuju. Vždyť sám nic nemáte!“

„Jez!“

My když nemáme, však my si vyděláme.

A sám si vzal kousek salámu a šup s ním do pusy. A kousat! Kousat! Voní to masem! A šťáva z masa, opravdická. Šup dolů do břicha.

A je po salámu.

To ostatní, řekl si Šuchov, až ráno před nástupem.

A přetáhl si přes hlavu deku, tenkou a nepranou. Neposlouchal už, jak se mezi palandy nacpali kárové z druhé půlky a čekají, až je začnou kontrolovat.

i

Šuchov usínal úplně spokojen. Tolik věcí se mu dnes poštěstilo: nezavřeli ho do korekce, partu nevyhnali na Socmestečko, v poledne ulil kaši, parták dobře sfoukl výkaz, zdilo se mu jedna radost, pilku mu u prohlídky nenašli, navečer si přivydělal u Césara a koupil si tabáček. A nerozstonal se, zahnal nemoc.

Minul den, ničím nezkalený, skoro šťastný.

Takových dní bylo v jeho trestu od zvonění tři tisíce šest set třiapadesát. A že jsou přestupné roky – o tři dny víc...

dexandr solženicyn

jeden den ivana děni sovi če

Z ruského originálu Odin děň Ivana Děnisoviča přeložil Sergej Machonin. Obálku, vazbu, a ilustrace navrhl Stanislav Kolíbal, grafickou úpravu Vanda Suková.

Vydání I. Praha 1963. Vydalo Nakladatelství politické literatury v Praze jako svou 1931. pu b-likaci. Odpovědná redak-torka Hana Volfová. Technický redaktor L. Svá-šek. Vytiskla tiskárna Rudé právo, vydavatelství ústředního výboru KSČ, Praha. AA 7,56, VA 8,80. D-04*30232. Náklad 70 250. Tematická skupina 13/9. Cena

Jeden den Ivana Denisoviče
kart. výt. 7,- Kčs. 63 VI11-6
25-148-63 Kčs7,-
I 4